

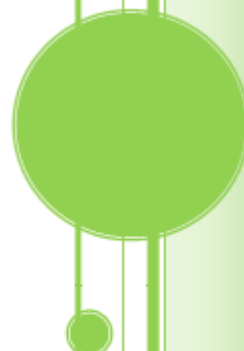
NOOZO

Rapport

Niets over ons zonder ons.

Participatie door personen met een handicap in het beleid.

INHOUDSOPGAVE

DEEL I: INLEIDING	7
INLEIDING	8
HET PROCES BINNEN HET PROJECT NOOZO	10
Vóór het project	10
Drie fasen voor de projectmedewerker	10
Het proces voor de deelnemende organisaties	12
NOOD AAN NOOZO	15
Hiaten in het participatielandschap	15
NOOZO helpt het VN-verdrag te realiseren	19
Beleidsparticipatie draagt bij tot efficiënt beleid	22
DEEL II: ONDERZOEK IN BINNEN- EN BUITENLAND	25
PARTICIPEREN IN HET VLAAMSE BELEID	26
Inleiding	26
Overlegstructuren met betrekking tot Beter Bestuurlijk Beleid	26
Categoriale overlegstructuren	34
Koepels, platformen en andere overlegstructuren	42
BELGISCHE BELEIDSPARTICIPATIE	49
Inleiding	49
Nationaal	49
Waalse Gewest	51
Duitstalige Gemeenschap	53
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	53
PARTICIPEREN IN HET BUITENLAND	55
Nederland	55
Tsjechië	58
Verenigd Koninkrijk	60
Spanje	63
Verenigde Staten	66
Australië	71

DEEL III: NOOZO ALS OVERLEGSTRUCTUUR.....	75
VERTALING NAAR NOOZO	76
Inleiding	76
Implementatie van voorbeelden naar NOOZO	76
NOOZO ALS OVERLEGSTRUCTUUR.....	84
Inleiding	84
Voorwaarden voor goede beleidsparticipatie.....	85
Het participatieplan.....	101
Kostenplaatje.....	108
BESLUIT	111
ZO WIL NOOZO ZIJN.....	112
Een transversale overkoepelende participatiestructuur.....	112
Een continue constructieve partner van de overheid.....	113
Dynamiek en transparantie met ruimte voor iedereen en voor elk thema.....	115
Wat wil NOOZO zeker niet worden?	116
BIJLAGEN	117
BIJLAGE ANDERE VOORBEELDEN BINNEN EUROPA	i
BIJLAGE: BESTAANDE PARTICIPATIESTRUCTUREN GETOETST AAN NOOZO	viii
BIBLIOGRAFIE.....	a
Geraadpleegde werken	a
Websites	i

DEEL I:

INLEIDING

INLEIDING

Met het project NOOZO wordt onderzocht op welke manier personen met een handicap actief aan het Vlaamse beleid kunnen deelnemen. Met andere woorden, hoe zij kunnen participeren in het politieke besluitvormingsproces op Vlaams niveau. Daarom ook de keuze van de titel van het project: *“Niets over ons, zonder ons. Participatie door personen met een handicap in het beleid”*. Deze slogan is een van de uitgangspunten van de conventie van de Verenigde Naties over rechten voor personen met een handicap. De slogan *“Nothing about us without us”* specifiek voor personen met een handicap, deed eind jaren '90 haar intrede. Onderzoeker en gelijkerechtenactivist James Charlton kwam in contact met deze leuze bij Michael Masutha en William Rowland, twee Zuid-Afrikaanse activisten die het zelf tegengekomen waren bij Zuid-Europese activisten. U merkt het al, een slogan die gebruikt werd over de hele wereld maar echte naamsbekendheid kreeg toen Charlton het als titel van een boek over handicaprechten gebruikte in 1998.¹

Het motto *“Nothing about us, without us”* wordt wereldwijd uitgedragen door organisaties en individuele personen met een handicap in hun strijd voor meer medezeggenschap en inclusie in de maatschappij, en specifiek in het politieke besluitvormingsproces en beleid. Bovendien is dit exact de doelstelling wat we met dit project voor ogen hebben: het beleid op Vlaams niveau zou in samenspraak en -werking met personen met een handicap uitgebouwd moeten worden. De wijze waarop deze participatie gerealiseerd moet worden, zal dit project verder uitwerken. Het is dan ook niet meer dan logisch dat de focus van dit project ligt op de eigen inbreng door (organisaties van/voor) personen met een handicap. Hun visie is van cruciaal belang om dit onderzoek tot een goed einde te brengen.

Om die inbreng te garanderen, hebben we door middel van mondelinge interviews de standpunten over beleidsparticipatie en interactief beleid van een twintigtal organisaties van/voor personen met een handicap in het onderzoek geïntegreerd. Aan de hand van deze bevraging kan antwoord gegeven worden op de vraag hoe er medezeggenschap in het politieke besluitvormingsproces en beleid gerealiseerd kan worden. Bovendien zijn verschillende procesmomenten in het leven geroepen om gezamenlijk verder te denken en te evolueren in het proces. Meer over de gang van dit proces, kan u lezen in het hoofdstuk *Het Proces binnen project NOOZO*.²

Het project NOOZO ontstond vanuit een voelbare nood vanuit verschillende organisaties van/voor personen met een handicap om op Vlaams niveau personen met een handicap op een gestructureerde manier te laten participeren in het beleid en met een gelijkkluidend standpunt naar buiten te treden. Momenteel bestaat er zo geen centraal punt waar zowel de overheid zelf als personen met een handicap bij terecht kunnen in Vlaanderen. Hierdoor komt het dat de overheid nu vaak bij organisaties apart moet polsen, wat leidt tot versnippering. Bovendien is het ook onmogelijk voor de overheid om op de korte tijd die zij ter beschikking hebben, alle organisaties af te gaan, zodat

¹ Wikipediawebsite over Nothing about us without us, http://en.wikipedia.org/wiki/Nothing_About_Us_Without_Us

² Vanaf p 10.

vaak steeds dezelfde mensen gecontacteerd worden. Of worden standpunten van organisaties eenvoudig opzijgeschoven onder het mom dat ook andere organisaties nog bevraagd moeten worden. Om dit te vermijden is het noodzakelijk dat een overkoepelende overlegstructuur voor personen met een handicap in het leven geroepen wordt. Daarom ook dit project.

NOOZO tracht met dit project volgende doelstellingen te bereiken:

- Het belang van beleidsparticipatie door personen met een handicap omschrijven aan de hand van het huidige landschap en een theoretische insteek op participatie
- Mogelijkheden schetsen om tot beleidsparticipatie te komen waarbij ook gekeken wordt naar good practices op zowel nationaal als internationaal vlak
- De stem van het middenveld in kaart brengen
Wat zijn hun verwachtingen en perspectieven omtrent beleidsparticipatie?
Hoe moet beleidsparticipatie door personen met een handicap gerealiseerd worden?
- Legitieme structu(u)r(en) schetsen waarbinnen participatie in het beleid door personen met een handicap kan plaatsvinden

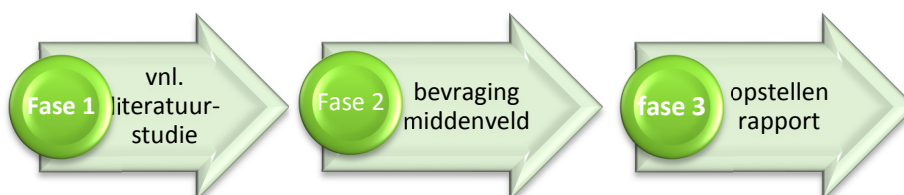
HET PROCES BINNEN HET PROJECT NOOZO

Vóór het project

Voordat het project ingediend en goedgekeurd werd door Gelijke Kansen, kwamen verscheidene organisaties samen omdat zij de nood voelden aan een participatiestructuur voor personen met een handicap. Met de overheveling van handicap naar het domein Gelijke Kansen werd een nieuwe kans gezien om op dit gebrek te wijzen. Een nota aan het kabinet van Gelijke Kansen vroeg om een nieuwe adviesraad voor personen met een handicap op Vlaams niveau. Tot slot werd eveneens bij Gelijke Kansen een projectaanvraag ingediend door KVG, ondersteund door een twintigtal andere organisaties³ met de werktitel *Beleidsparticipatie door personen met een handicap*. Dit project werd door de Vlaamse Overheid goedgekeurd.

Drie fasen voor de projectmedewerker

Met de aanwerving van een projectmedewerker eind 2011 kon het project van start gaan. Het project loopt over een periode van negen maanden. In de maand september wordt het project beëindigd en wordt de eindconclusie in het rapport doorgegeven aan de bevoegde instanties. Binnen deze negen maanden zijn er drie duidelijke fasen te bespeuren, zeker voor de projectmedewerker.

§1. Eerste Fase

Binnen een eerste luik streeft de medewerker ernaar zoveel mogelijk op theoretisch vlak aan informatie in te winnen. Dit wordt gedaan rond een viertal onderwerpen die nauw betrekking hebben op het project. Allereerst wordt er toegespitst op de gehele polemiek en het nationale en internationaal (wetenschappelijke) debat rond de VN-conventie voor de rechten van personen met een handicap, vooral dan rond de artikels 4, 29 en 33. Diverse onderzoekers

³ Dit zijn de organisaties Absoluut vzw, Blindenzorg Licht en Liefde vzw, Brailleliga vzw, Fevlado vzw, Fovig vzw, Gezin en Handicap vzw, GOVAG vzw, Grip vzw, Inclusie H, Inclusie Vlaanderen vzw, LVPH vzw, Marjan vzw, MS-Liga Vlaanderen vzw, Onze Nieuwe Toekomst vzw, Osteoporose Liga vzw, Ouders voor Inclusie vzw, Reumaliga vzw, SBPV vzw, Vebes vzw, VFG vzw, Vlaamse Liga NAH vzw en de Vlaamse Vereniging voor Autisme vzw. Dit zijn zowel de organisaties die bij het aanvraag het project reeds ondersteunden als de organisaties die er later bijgekomen zijn.

hebben hiernaar uitgebreid onderzoek gedaan. Ten tweede richtte de projectmedewerker zich op de theorie rond beleidsparticipatie. Welke vormen bestaan er allemaal, welke evolutie en trends vallen te ontdekken, aan welke voorwaarden moet goede beleidsparticipatie voldoen, ...

In een derde luik richtte zij haar theoretisch onderzoek op de rol van het middenveld. Wat wordt er eigenlijk verstaan onder middenveld, welke rol speelt het in de samenleving en meer specifiek in handicapspecifieke materies, op welke manier kunnen zij een intermediaire functie vervullen tussen burger en overheid, etc. Tot slot wendde de medewerker zich in haar zoektocht naar soortgelijke initiatieven die beleidsparticipatie verwezenlijken en/of stimuleren in het binnen- en buitenland. Enkele good practices bieden een interessante invalshoek en geven concrete invulling aan het onderzoek. Het is vanzelfsprekend dat in de eerste fase van het project vooral deze theoretische verkenning centraal staat omdat een gedegen theoretische kennis op de achtergrond niet over het hoofd gezien mag worden, ook niet in een toch vooral praktisch ingesteld onderzoek.

§2. Tweede fase

Tijdens de tweede fase, die gepland stond in de periode februari - juni speelden vooral de deelnemende organisaties de hoofdrol. Het gaat hier over een vijftientigtal organisaties. Hun visie en standpunten werden mee in het project opgenomen door middel van persoonlijke gesprekken. Die zijn gebaseerd op een vragenlijst die op voorhand aan de deelnemers overhandigd werd zodat de gehele organisatie bij het interview betrokken werd en niet enkel de vertegenwoordiger die op dat moment aan het interview deelnam.

Bovendien bood dit de kans aan de bevroagden om de vragen wat meer te overdenken en in de diepte uit te werken met hun collega's. Deze vragenlijst bestaat uit drie delen. Allereerst peilde een algemene reeks naar de verwachtingen en visie betreffende het begrip beleidsparticipatie aan zich. Een tweede reeks zocht naar de perceptie over de overheid en het beleid. Tot slot richtte een derde groep vragen zich op de meer inhoudelijke elementen als ook structurele mogelijkheden en verwachtingen van interactief beleid. Tijdens het gesprek zelf was plaats voor doorvragen of eventuele verduidelijking. De resultaten van deze interviews werden grondig gestructureerd en geanalyseerd om tot opvallende trends en conclusies te komen.

Deze conclusies werden gebruikt als aanzet tot verscheidene procesmomenten. Die procesmomenten speelden een hoofdrol bij het betrekken van de deelnemende organisaties. In de volgende paragraaf komt u hierover meer te weten. Hoofdzaak is dat de verschillende procesmomenten de groep dichter bij elkaar moet brengen en hen samen rond de tafel zet om stap voor stap het project en het resultaat hiervan meer vorm te geven.

§3. Derde Fase

Tot slot werd vanaf juli theorie en praktijk met elkaar verweven in een rapport met de nodige aanbevelingen, het rapport dat nu voor u ligt.

Het proces voor de deelnemende organisaties

Het belangrijkste aan dit project is dat een aantal organisaties samen de nood voelden van een nieuwe overlegstructuur voor personen met een handicap en de handen in elkaar sloegen om hiervoor te ijveren. We moesten voor dit project eerst en vooral binnen het eigen middenveld draagvlak verkrijgen voor de doelstellingen en uitwerking van dit project. Om dit te bereiken was het continu betrekken van de deelnemende organisaties vereist. Het project steunt voor het grootste gedeelte op de inbreng en de standpunten van de verschillende organisaties van/voor personen met een handicap. Zonder hen staat dit project nergens. Bestond het niet eens.

§1. Sturen

Daarom ook dat een stuurgroep in het leven geroepen werd, die letterlijk het project stuurt en richting geeft. In deze groep die op maandelijkse basis bijeenkwam, zaten een aantal organisaties samen met de projectmedewerker. Ook vanuit het kabinet Gelijke Kansen kwamen medewerkers mee rond de tafel zitten om basislijnen uit te denken en te laten evolueren.

Deze bijeenkomsten werden steeds voorbereid door de projectmedewerker die een aantal agendapunten opstelde in het kader van de eigen vorderingen en zaken die nog op het programma stonden. Zo werden de grote lijnen van de procesmomenten stevast in de stuurgroep voorbereid, net zoals de vragenlijst voor de interviews.

§2. Coproduceren

A Interviews

Aangezien het project vanuit organisaties gestuwd wordt, is hun mening en visie onontbeerlijk voor de goede afloop. Het was de taak van de projectbegeleider om naar hun standpunten te peilen in verband met beleidsparticipatie. Hiervoor werd een lijst opgesteld met een aantal vragen die zorgen voor een benadering van het thema langs drie kanten: verwachtingen en visie over beleidsparticipatie zelf, de rol van de overheid en tot slot rond de meer praktische organisatie. Deze vragen vormden de leidraad van de gesprekken. De meeste organisaties stemden toe met een persoonlijk gesprek, anderen vulden de lijst schriftelijk in. In totaal beantwoordden een vijftiental organisaties de vragenlijst mondeling of

schriftelijk. Op basis van deze resultaten werden een aantal gemeenschappelijke trends gedistilleerd, alsook een aantal discussiepunten die dan verder besproken werden op de procesmomenten waarover u verderop meer kunt lezen.

Uit de interviews kwam het volgende naar voor wat betreft de gemeenschappelijke standpunten:

- NOOZO moet een nieuwe structuur worden, enkel voor personen met een handicap
- We moeten met de overheid samenwerken, partners worden.
- Beleidsparticipatie is een recht dat we moeten durven opeisen
- Overheid moet verplicht motiveren waarom ze advies niet opvolgen
- NOOZO moet transversaal werken
- Beleidsparticipatie vindt liefst zo vroeg mogelijk plaats in het besluitvormingsproces, maar moet ook op andere momenten mogelijk zijn.
- NOOZO moet overkoepelend werken
- NOOZO moet decretaal verankerd worden en een statuut hebben
- Er moeten voldoende tijd en middelen voorhanden zijn
- Specifieke eigen belangen mogen niet domineren op het algemeen belang, maar kunnen verrijkend werken.

Dit vormde de basis waaruit vertrokken kon worden in de eerste stappen van het opbouwen van een nieuwe structuur. Heel opvallend was dat de organisaties over de meeste punten zeer gelijklopende antwoorden gaven. Maar ook punten waarover de meningen verschilden, bouwden mee aan NOOZO. De discussiepunten werden uitgebreid behandeld tijdens de procesmomenten, waar in kleine groepjes gezocht werd naar meer nuancering op basis van een aantal thema's en richtvragen.

- Is het een open of gesloten deelnemersproces? Selectiecriteria?
- Kan NOOZO al het vertegenwoordigingswerk overnemen?
- Op welke manier kunnen particulieren deelnemen?
- Wat is representativiteit? Hoe kunnen we dat realiseren?
- Wat verstaat men onder openheid en transparantie? Hoe ver ga je hierin?
- Steeds hetzelfde groepje of altijd andere mensen?
- Onder wiens verantwoordelijkheid valt de achterban van de organisaties?

B Procesmomenten

Procesmomenten werden in het leven geroepen om de inhoud van NOOZO steeds verder uit te diepen, in samenwerking met de ondersteunende organisaties. De inhoudelijke inbreng voor het project kwam voort uit actieve denkmomenten waarop iedereen samen kwam om de koppen bij elkaar te steken. Er werd telkens vertrokken vanuit de basis die uit de interviews gehaald werd, een basis die steeds dieper uitgewerkt werd naarmate het proces vorderde. Er werd steeds gestreefd naar een aantal gemeenschappelijke standpunten

waarbij NOOZO verder uitgebouwd kon worden. Een gemeenschappelijke basis is noodzakelijk om voor het project draagvlak te verwerven bij de doelgroep. Door samen rond de tafel te zitten en te denken over NOOZO, kwamen bezorgdheden, prioriteiten en standpunten naar boven, zaken die fundamenteel zijn voor de uitbouw van een nieuwe participatiestructuur. Ze schetsten valkuilen, motieven en visies op beleidsparticipatie die toepasbaar waren op NOOZO. Bovendien zorgden de procesmomenten voor een hechte samenwerking tussen de projectleden.

Op het einde van elk procesmoment werd gestreefd naar een aantal besluiten waar iedere organisatie zich in kon vinden. Centraal stond de gedachte dat de basis van NOOZO door iedereen ondersteund moest worden, discussiepunten zorgden voor meer uitwerking en verdieping van de kwestie, maar uiteindelijk moesten knopen doorgehakt worden. Dit werd steeds op het einde van de procesmomenten beoogd, waar enkele algemene besluiten getrokken werden uit de werkgroepen en discussies.

Elke organisatie die het project ondersteunde, kreeg een uitgebreid verslag van de procesmomenten. Eén keer vroegen we ook expliciet of de afwezigen zich akkoord verklaarden met bepaalde basispunten die op het procesmoment zelf gecreëerd waren. Enkel wanneer deze basisideeën positief ontvangen werden bij de deelnemers, kon de projectmedewerker verder aan de slag.

§3. Informeren

Omdat de grote groep niet op regelmatige basis samenkwam, zoals de stuurgroep, werd een nieuwsbrief opgesteld om de deelnemers op de hoogte te houden. Deze nieuwsbrief informeerde de lezers over bepaalde theoretische inzichten en gaf ook steeds een korte neerslag van de resultaten en standpunten van de interviews en de procesmomenten. Zo bleef iedereen steeds mee op de hoogte. Niet enkel de deelnemende organisaties kregen deze nieuwsbrief. Iedereen die interesse had, kon zich hiervoor inschrijven. In totaal kregen toch een zestigtal mensen de nieuwsbrief op regelmatige basis. In totaal verschenen tijdens het project vijf nieuwsbrieven. Eind september zal een laatste nieuwsbrief verstuurd worden om de lezers te informeren over het einde van het project en wat er in de toekomst staat te gebeuren in het teken van NOOZO.

Op vraag van een aantal organisaties werd tevens een literatuurlijst doorgespeeld met nuttige informatie in over beleidsparticipatie. De projectmedewerker selecteerde vanuit haar eigen 'bibliotheek' een aantal onderzoeken, hoofdstukken, artikels, etc die de deelnemers extra informatie aanboden over de behandelde thema's. Ze zorgde ervoor een selectie te maken uit vrij verkrijgbare documenten die te vinden waren op het internet.

Bovendien kon iedereen die met vragen zat, terecht bij de projectmedewerker.

NOOD AAN NOOZO

Het project *“Niets over ons zonder ons. Participatie in het beleid door personen met een handicap”*, kwam niet zomaar uit de lucht gevallen. Nee, er is een voelbaar gebrek in het huidige Vlaamse beleid om personen met een handicap in het beleid te laten participeren. Personen met een handicap hebben vandaag de dag nog steeds minder kansen om te doen wat iedereen doet. Dit komt niet zozeer door hun handicap, maar eerder door de onaangepaste maatschappij en de discriminatie waarmee ze geconfronteerd worden. De inclusieve maatschappij met gelijke kansen voor iedereen is in de maak, maar staat nog in zijn kinderschoenen. Personen met een handicap moeten hun plek in de samenleving en hun rechten durven opeisen om tot een inclusieve maatschappij te komen.

Personen met een handicap zijn de laatste doelgroep wiens emancipatieproces nog niet zo lang geleden gestart is. De overheveling van het dossier handicap naar het beleidsdomein van Gelijke Kansen kadert mee in deze evolutie. Personen met een handicap zijn meer dan zorg en gezondheid alleen en krijgen nu eindelijk de mogelijkheden aangereikt om te ijveren voor gelijke kansen en rechten in deze maatschappij. Nu pas, helaas, met een evolutie naar steeds meer empowerment. Personen met een handicap moeten *“greep leren krijgen op de eigen situatie en hun omgeving en dit via het verwerven van controle, het aanscherpen van kritisch bewustzijn en het stimuleren van participatie⁴”*. En hoe kan dit beter dan van zich te laten horen in het beleid door middel van een nieuwe participatiestructuur die zich richt op de inclusieve maatschappij met gelijke kansen en keuzevrijheid voor iedere persoon met een handicap? Hoe kan een inclusieve maatschappij bereikt worden, wanneer de evolutie daarvan over de hoofden van de betrokken personen gebeurt? Hoe kan emancipatie bereikt worden wanneer er over de hoogden van personen met een handicap heen gezocht wordt naar oplossingen en niet samen met hen?

Gaandeweg het project zijn we het resultaat ervan, de participatievorm die we voor ogen hebben, NOOZO gaan noemen. Dit zal u dan ook zo in het rapport verder terugvinden. Enkele grondige redenen voor het opzetten van een nieuwe overlegstructuur worden geconcretiseerd in het volgende hoofdstuk.

Hiaten in het participatielandschap

Al jaren is duidelijk dat er voor participatie in het beleid door personen met een handicap niet de nodige instrumenten voorhanden zijn. Het project NOOZO is dan ook het resultaat van een jarenlange queeste van een aantal organisaties van/voor personen met een handicap waarin zij ijveren voor een nieuwe overlegstructuur op Vlaams niveau voor hun doelgroep. Er moet op een gestructureerde manier geparticipeerd kunnen worden aan het Vlaamse beleid zodat er met een

⁴ Begrippenlijst van GRIP vzw, geconsulteerd via <http://www.gripvzw.be/begrippenlijst/597-empowerment.html>

sterk standpunt of visie vanuit het veld tegemoet getreden kan worden aan nieuwe regelgeving. Het is essentieel dat dit centraal georganiseerd wordt: de Vlaamse overheid kan momenteel nergens centraal terecht voor standpunten. Zij informeren vaak apart bij verschillende organisaties wat leidt tot een versnippering aan standpunten. Versnippering die misschien niet eens bestaat wanneer verschillende organisaties de kans krijgen samen rond tafel te zitten en hun standpunten met elkaar te delen. Verschillende visies hoeven namelijk niet altijd tegenover elkaar te staan. Integendeel, zij kunnen elkaar aanvullen en verrijken.

Aangezien er momenteel geen centraal aanspreekpunt bestaat die de stem van personen met een handicap in Vlaanderen samenbrengt, is het voor de overheid onmogelijk om op korte tijd alle organisaties te contacteren. Dit lukt organisatorisch simpelweg niet. Daarom worden vaak steeds dezelfde (grote en bekende) organisaties om hun standpunt gevraagd terwijl ook anderen beschikken over de nodige kennis en ervaringsdeskundigheid, twee zaken die bijdragen tot betere beslissingen. Of worden afwijkende standpunten afgewimpeld onder het mom dat de andere organisaties ook nog bevraagd moeten worden. Omdat niet alle organisaties kunnen participeren of er gewoon niet naar hen wordt geluisterd, leidt dit logischerwijs wel eens tot frustratie. Op straat komen of directe actie voeren is dan vaak de enige manier voor organisaties om hun stem te laten horen. Draagvlak verwerven voor beslissingen lukt de overheid dan niet.

Wanneer een centrale overlegstructuur in het leven geroepen wordt, kan de overheid steeds terecht op één enkele plaats. Dit verhoogt de snelheid van het hele participatieproces. Uit onderzoek⁵ blijkt trouwens dat adviesverlening het besluitvormingsproces niet zodanig vertraagt⁶, wat toch vaak door beleidswerkers als argument aangevoerd wordt waarom er nog steeds niet optimaal gebruik gemaakt wordt van de verschillende bestaande participatiekanalen. Reden te meer dus voor de overheid om te kiezen voor een centraal aanspreekpunt. Dit bevordert niet alleen de snelheid van het proces, maar zorgt ook voor een groter draagvlak onder de doelgroep en een gedragen besluitvorming, gebouwd op de ervaring en kennis van mensen op wie de regelgeving onmiddellijke invloed heeft.

Dikwijls wordt aangevoerd dat er in Vlaanderen toch genoeg participatiekanalen voorhanden zijn waar ook personen met een handicap hun stem kunnen laten horen. En ja inderdaad, er zijn in Vlaanderen wel verschillende structuren waarin personen met een handicap hun stem kunnen uitbrengen, maar zij bieden geen oplossing voor de gehele doelgroep of voor elke materie. Enerzijds is de stem van personen met een handicap in deze overlegplaatsen vaak helaas niet sterk genoeg om echt iets te betekenen. Tussen de andere stakeholders en vertegenwoordigers van het middenveld gaat hun stem vaak verloren. Zelfs in de Strategische Adviesraad voor Welzijn, Gezin en Gezondheid,

⁵ VAN HUMBEECK, Peter, *Adviesverlening vertraagt wetgevingsprocedure! Of toch niet? De advisering door de SERV in de voorbije legislatuur in cijfers*, SERV, Brussel, 2009.

⁶ Gemiddeld heeft de SERV 29 dagen nodig om een advies te geven. Maar er is een tendens waarbij steeds meer gevraagd wordt om advies te verlenen in een spoedprocedure, wat neerkomt op minder dan 10 dagen. In 2008-2009 kreeg de SERV in bijna de helft van de gevallen (47%) de vraag om in spoedprocedure advies te geven op decreten. Door het gemiddelde van 29 dagen, maakt het SERV-advies 12% van het goedkeuringsproces van een decreet in. Dit is de periode vanaf de eerste principiële goedkeuring van het dossier door de Vlaamse regering, tot aan de afkondiging van het decreet na parlementaire goedkeuring.

een raad die toch duidelijke linken heeft met de doelgroep personen met een handicap, blijkt slechts 1 gebruikersvertegenwoordiger te zetelen. Deze persoon wordt uitgestuurd door het Vlaams Patiëntenplatform, dus niet eens vanuit organisaties van/voor personen met een handicap zelf, maar vanuit patiëntenorganisaties. Hoewel zij op verschillende vlakken dezelfde standpunten innemen, is er een groot verschil qua doelgroep. Dit roept toch vragen op bij de representativiteit van de adviesraad.

Anderzijds worden zeker niet alle beleidsbeslissingen die impact hebben op het leven van personen met een handicap aan de doelgroep voorgelegd. In het Raadgevend Comité van het VAPH bijvoorbeeld hebben personen met een handicap een relatief sterke stem. Maar deze structuur geeft enkel advies rond de zaken die met het VAPH te maken hebben en niets meer dan dat. Waar kan je bijvoorbeeld je stem laten horen in verband met inclusief onderwijs? In de Vlaamse Onderwijsraad (VLOR) zit niemand die personen met een handicap vertegenwoordigt, voor andere structuren waar wel personen met een handicap in vertegenwoordigd zijn, behoort onderwijsmaterie niet tot de inhoudelijke pijlers.

Het is met andere woorden duidelijk dat er weldegelijk een gestructureerd overleg moet komen waarbij personen met een handicap hun stem kunnen laten horen over alle materies die een impact op hun leven hebben. Mobiliteit, cultuur, onderwijs, toerisme, wonen,... allemaal zijn het beleidsthema's waarbinnen beslissingen genomen worden en regelgeving geproduceerd wordt die een rechtstreekse neerslag heeft op het leven van personen met een handicap. En op die regelgeving moet een sterke reactie kunnen komen vanuit de doelgroep. De stem van personen met een handicap mag niet over het hoofd gezien worden.

Het is bovendien helemaal geen onmogelijke, onrealistische of ongefundeerde vraag om een participatiestructuur op te richten op Vlaams niveau. Die vraag komt zeker niet uit het niets. Op federaal, Duitstalig en Waals vlak bestaat zulke overlegstructuur voor personen met een handicap wel. En ook Vlaanderen zelf had in het verleden een dergelijke structuur, de Vlaamse Hoge Raad Gehandicapten, door hervormingen begin jaren tachtig afgeschaft en min of meer vervangen door de Raad van Bestuur in het Vlaams Fonds (nu VAPH). In beide raden konden alle domeinen waarmee handicap te maken krijgt, op de agenda staan. Maar door de afkalving van de bevoegdheden van het VAPH werden een aantal domeinen zoals tewerkstelling overgeheveld naar andere departementen.

Door het Beter Bestuurlijk Beleid werd de Raad van Bestuur vervangen door een Raadgevend Comité. Zoals de naamsverandering al doet vermoeden, veranderden de taken en het statuut. Waar de Raad van Bestuur vroeger samenwerkte met en advies verleende aan de minister, richt het Raadgevend Comité zich nu tot het raad geven aan de leidend ambtenaar van het VAPH over zaken rond zorg en hulpmiddelen. Dit is niet alleen inboeten aan invloed en impact, maar brengt ook een inhoudelijke verschraling met zich mee, want het domein handicap houdt veel meer in dan alleen maar zorg en hulpmiddelen. Daarom moet hersteld worden wat vroeger wel ging: een centraal aanspreekpunt van personen met een handicap die in het Vlaamse beleid participeren.

Momenteel wordt het tekort aan een overlegstructuur met een mandaat tot het uitbrengen van advies zeer sterk gevoeld in Vlaanderen, door middenveld maar ook door beleidsmakers zelf. Sinds het project NOOZO opgestart is, zijn er al verschillende vragen bij de stuurgroep terecht gekomen of NOOZO geen vertegenwoordigers kan sturen naar diverse overlegmomenten waar personen met een handicap op de verschillende landsniveaus vertegenwoordigd moeten zijn. Maar op enkele uitzonderingen na (waar toestemming voor gegeven werd door Gelijke Kansen) is dit niet mogelijk. Daarvoor is NOOZO namelijk niet bevoegd, omdat het een project is en geen resultaat.

Onder andere voor het Platform van Adviesraden, waarin de verschillende raden voor personen met een handicap zetelen om gezamenlijke visies en cross-over van informatie over te brengen, werd een uitzondering gemaakt. Dit platform brengt alle regionale adviesraden en de Nationale Hoge Raad voor Personen met een handicap rond de tafel om samen te denken, onder andere over de gevolgen van de overdracht van bepaalde bevoegdheden van federaal naar regionaal niveau. Vlaanderen kan in principe niemand sturen naar dit platform en daarom dat twee stuurgroepleden van NOOZO deze taak op zich namen. Zij vertegenwoordigen momenteel dus een structuur die helemaal niet bestaat. Tijdens de bijeenkomsten van dit platform hameren zij op het gemis aan gestructureerd overleg op Vlaams niveau.

Tijdens die bijeenkomsten wordt bovendien maar al te vaak duidelijk dat Vlaanderen kansen mist door het gebrek aan een Vlaams adviesorgaan. Vanuit federaal niveau worden bepaalde zaken overgeheveld naar de regio's, die daar opgevolgd en/of doorgegeven moeten worden. Dit gebeurt niet voor Vlaanderen wegens het ontbreken van een overlegstructuur voor personen met een handicap. Dit is onder andere merkbaar in de hele discussie rond de hervormingen van tegemoetkomingen. De Staatssecretaris voor Gehandicaptenbeleid stuurde een brief naar organisaties, plaatselijke adviesraden, etc. om hun mening rond de hervormingen. Op het Platform van Adviesraden kwam naar voor dat de regionale raden dit elk voor hun regio moeten opvolgen. Ook hier hinkt Vlaanderen achterop wegens het gemis aan een structuur die dit kan opnemen.

In de Begeleiderscommissie voor de dienst Verdrag Rechten voor Personen met een handicap stelt zich hetzelfde probleem. Vanuit het Centrum voor Gelijke Kansen en Rechten werd deze commissie in het leven geroepen om aan de implementatie van de VN-conventie voor rechten van personen met een handicap mee te werken. De commissie houdt wat betreft de samenstelling rekening met gebruikersvertegenwoordigers uit de verschillende gewesten en gemeenschappen en ook op federaal vlak. Bovendien maken ook academici en sociale partners deel uit van de commissie. En hier wringt nu net het schoentje: in Vlaanderen bestaat er geen gestructureerd overleg waaruit vertegenwoordigers in de Begeleiderscommissie kunnen zitten. Vanuit NOOZO werd dan vanuit pragmatisch oogpunt iemand afgevaardigd die deze taak voorlopig op zich neemt. Dit is voor de duidelijkheid echt slechts een tijdelijke oplossing, want helemaal volgens de regels van de kunst is dit niet!

Ook bij Gelijke Kansen zelf merken ze het gebrek aan een participatiestructuur voor personen met een handicap. Sinds NOOZO in het leven geroepen werd, kregen de deelnemers onder meer de vraag om

als betrokkenheid van de stakeholders zowel te realiseren bij het nalezen van de concrete actieplannen in het doelstellingenkader van de Open Coördinatiemethode met betrekking tot handicap. Bovendien werd de stuurgroep ook aangesproken enkele suggesties of opmerkingen te geven over de standpuntennota's en ontwerpen van verklaringen van België in verband met de Vijfde Conferentie van Verdragstaten in verband met de uitvoering van het VN-verdrag rond de rechten van personen met een handicap.

Deze voorbeelden illustreren nog maar eens dat omwille van het gebrek aan een globaal aanspreekpunt rond handicap, kansen die noodzakelijk zijn voor de evolutie naar een inclusieve maatschappij niet met beide handen gegrepen kunnen worden. Mocht het project er niet zijn dat een zeer tijdelijke en pragmatische oplossing bood, zouden zowel de begeleiderscommissie als het Platform van Adviesraden geen Vlaamse vertegenwoordiger hebben en zou Gelijke Kansen zijn licht niet bij de stakeholders kunnen opsteken. Zulke situaties moeten in de toekomst vermeden worden. Het mag gewoonweg nooit meer voorvallen dat tijdens het precaire emancipatieproces van personen met een handicap dat nu aan de gang is, hen de aangeboden mogelijkheden worden afgenomen om in het beleid te participeren, simpelweg omdat zij het instrument hier niet voor in handen hebben.

NOOZO helpt het VN-verdrag te realiseren

Het idee van beleidsparticipatie door personen met een handicap vinden we niet enkel terug hier in Vlaanderen, maar werd tevens opgenomen in de VN Rechten voor personen met een handicap. Ook de VN-commissaris voor mensenrechten, dhr. Navi Pillay, riep in 2011 op de vooravond van de Internationale Dag voor Personen met een handicap op om deze regels in elke staat goed na te leven. *“The right to political participation and to have a voice in decision-making is one that has been in the spotlight this year around the world. One important, very large, but highly vulnerable group that must not be excluded in this sphere is that of persons with disabilities. Individuals with disabilities should certainly be able to vote and participate in decision-making at the community, local and national levels. It is the obligation of the State to ensure this is possible.”*⁷

Waarom het VN-verdrag zo belangrijk en vernieuwend is voor de emancipatie van personen met een handicap, onderzocht men onder andere met het Project on Disability van de Harvard Law School⁸. Hieruit bleek het volgende: De overheid moet de rechten voor personen met een handicap wel implementeren en ook ratificeren, want anders druist het in tegen een verdrag van de Verenigde Naties. Dit legt toch druk op overheden, want deze publiciteit wil je echt niet. Bovendien moeten ook private actoren (zoals werkgevers) hiermee rekening houden. Nationale en internationale mensenrechtenorganisaties zullen deze rechten promoten en beschermen. Maar – en vooral dit is van belang: personen met een handicap hebben nu een legale basis om op terug te vallen wanneer zij voor zichzelf moeten opkomen. Bovendien kunnen organisaties van/voor personen met een

⁷ <http://www.ohchr.org/SP/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=11673&LangID=E>, website van de Verenigde Naties – mensenrechten.

⁸ <http://www.hpod.org>, website van Harvard Law School Project on Disability.

handicap de rechten gebruiken om druk uit te oefenen op overheden om tot een beter beleid te komen en om overtredingen aan te kaarten. Er is nu een legaal, zelfs internationaal kader voor ontworpen.

In principe geen enkel probleem zover voor Vlaanderen, want zij ratificeerden het verdrag reeds in 2009. Door die ratificatie engageerde Vlaanderen zich om een inclusief beleid uit te bouwen. *“In een inclusieve maatschappij hebben alle burgers gelijke kansen op evenwaardige participatie aan het gemeenschapsleven. Voor een aantal bevolkingsgroepen is inclusie niet gemakkelijk realiseerbaar. Diversiteit van taal, afkomst, leeftijd, functionele mogelijkheden verhogen het risico op uitsluiting voor allochtonen, ouderen, personen met een functiebeperking⁹.”*

Iedereen, en dus ook personen met een handicap, moet ten volle kunnen deelnemen aan de maatschappij in al haar facetten en domeinen. Elke doelgroep moet dezelfde kansen en mogelijkheden krijgen om optimaal in de maatschappij te participeren. Inclusie en diversiteit zijn thema's die vandaag de dag onmisbaar zijn voor elk beleidsdomein, maar zeker voor Gelijke Kansen, het domein waarbij ons project ingediend werd. In de laatste regeringsformatie werd namelijk beslist het gehandicaptenbeleid bij Gelijke Kansen onder te brengen. En participeren in de maatschappij kan niet zonder ook te kunnen participeren in het beleid, het mee vorm te geven en een krachtige stem te kunnen laten horen bij alles wat met handicap te maken heeft.

Dit is trouwens geen typisch Vlaamse wens. Uit onderzoek blijkt dat de meeste organisaties in binnen- en buitenland graag over een 'national umbrella organisation' beschikken waarbinnen zij zich kunnen organiseren. Lisa Waddington, professor in de rechten en tevens ook lid van de adviescommissie van het Europees Gehandicaptenforum, onderzocht deze nood in haar studie en kwam tot volgende conclusie: *“Civil society organisations which are representative of disabled people in the EU [...] should be involved in any decision-making process that concerns them¹⁰”*. Volgens de VN¹¹ zelf neemt het Belgian Disability Forum deze rol nu op voor België. Zij vertegenwoordigen de Belgische personen met een handicap op Europees en supranationaal vlak. Maar dit is niet waar we met NOOZO voor ijveren. Dat heeft namelijk betrekking op een gecentraliseerde gestructureerd overleg dat Vlaamse personen met een handicap op Vlaams en dus regionaal vlak vertegenwoordigt. En ook binnen NOOZO gaan de bevindingen van Waddington op: organisaties die personen met een handicap vertegenwoordigen zouden betrokken moeten worden in eender welk besluitvormingsproces met een impact op handicap.

⁹ Uitnodiging voor het symposium Deelname van personen met functiebeperkingen aan het gemeentelijke leven in het Vlaamse parlement op 20 maart 2012, door Tolbo, via http://www.v-ict-or.be/assets/4f620316aa6d633195000004/2012_TolBo%20-%20Programma%20Symposium%20-%20Toegankelijk.pdf

¹⁰ WADDINGTON, Lisa, *Reflections on the establishment of a framework to promote, protect and monitor implementation of the CN Convention on RPD art. 33 §2 by EU*, Maastricht University, 2011, p25.

¹¹ *Study on the implementation of article 33 of the UN convention on the rights of persons with disabilities in Europe*, uitgegeven door UN Human Rights Office of the High Commissioner Europe, geconsulteerd via http://europe.ohchr.org/Documents/Publications/Art_33_CRPD_study.pdf.

In het VN-verdrag wordt meermaals verwezen naar het recht van personen met een handicap om te participeren in het beleid. In artikel 4.3 bijvoorbeeld is het volgende te lezen¹²:

Bij de ontwikkeling en tenuitvoerlegging van wetgeving en beleid tot uitvoering van dit Verdrag en bij andere besluitvormingsprocessen betreffende aangelegenheden die betrekking hebben op personen met een handicap, plegen de Staten die Partij zijn nauw overleg met personen met een handicap, met inbegrip van kinderen met een handicap, en betrekken hen daar via hun representatieve organisaties actief bij.

Ook de World Health Organisation brengt dit punt naar voor in haar rapport van oktober 2011: *“In formulating and implementing policies, laws and services, people with disabilities should be consulted and actively involved. At an individual level, persons with disabilities are entitled to have control over their lives and therefore need to be consulted on issues that concern them directly”*¹³. Zowel bij het ontwikkelen als bij het uitvoeren van de wetgeving, moet een beroep gedaan worden op personen met een handicap en hun vertegenwoordigende organisaties. Helaas missen wij in Vlaanderen een structureel kader voor dit interactief beleid.

Jean-Marc Delizee, voormalig staatssecretaris voor personen met een handicap, poneert nochtans dat België verschillende bevoegdheidsniveaus heeft en op elk niveau er raden zijn van personen met een handicap die de administraties en de ministers adviseren.¹⁴ Dit klopt in principe inderdaad, maar dan toch niet voor alle regio's, aangezien dit voor Vlaanderen niet (meer) het geval is.

Personen met een handicap moeten van dezelfde politieke rechten kunnen genieten als alle andere burgers en worden hiertoe zelfs aangemoedigd¹⁵:

De Staten die Partij zijn garanderen personen met een handicap politieke rechten en de mogelijkheid deze op voet van gelijkheid met anderen uit te oefenen en verplichten zich tot het actief bevorderen van een omgeving waarin personen met een handicap daadwerkelijk en ten volle kunnen participeren in de uitoefening van openbare functies, zonder discriminatie en op voet van gelijkheid met anderen en hun participatie in publieke aangelegenheden aan te moedigen, waaronder: het oprichten en zich aansluiten bij organisaties van personen met een handicap die hen vertegenwoordigen op internationaal, nationaal, regionaal en lokaal niveau.

Hierboven werd reeds aangehaald dat diversiteit en inclusie onmisbare woorden zijn voor het beleidsdomein Gelijke Kansen. Hoe komt het dan dat de doelgroep personen met een handicap geen

¹² Nederlandstalige versie van het VN verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, geconsulteerd via <http://www.ond.vlaanderen.be/leerzorg/VN/verdrag.pdf>

¹³ WORLD HEALTH ORGANISATION, *World report on disability*, 2011.

¹⁴ DELIZEE, Jean-Marc, *Verklaring van België over de daadwerkelijke en volledige participatie in het politieke en openbare leven, tijdens Vierde sessie van de Conferentie van Staten die Partij zijn*, 8 september 2011, VN-hoofdkwartier, New York.

¹⁵ Artikel 29 van het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, geconsulteerd via <http://www.ond.vlaanderen.be/leerzorg/VN/verdrag.pdf>

gecentraliseerde participatiestructuur heeft op Vlaams niveau, in tegenstelling tot bijvoorbeeld de jongeren? Tot waar dan deze ‘zelfde politieke rechten’?

Met het oprichten van een centrale overlegstructuur zet de overheid een stap dichters naar de inclusieve maatschappij, waarbinnen iedereen dezelfde kansen moet krijgen om ten volle te kunnen participeren aan de gemeenschap algemeen, en de politiek specifiek. Het VN-verdrag moet daarin gezien worden als een duw in de rug naar overheden om hen aan te zetten om initiatieven naar beleidsparticipatie op te zetten en personen met een handicap als volwaardige partners te beschouwen in het hele beleidsproces.

De inclusieve maatschappij is veel meer dan een modewoord, het is een noodzaak: samenleving speelt immers een belangrijke rol bij het wegnemen van belemmeringen om volle participatie van personen met een handicap te bereiken (positief), alsook helaas bij het in stand houden van deze belemmeringen (negatief). Zowel onderzoekers, het middenveld als de overheid zelf geven aan dat er nood is aan een structuur of maatregel die beleidsparticipatie door personen met een handicap officieel mogelijk maakt.

Beleidsparticipatie draagt bij tot efficiënt beleid

Inmenging van het middenveld wordt hoog in het vaandel gedragen door de overheid, ook zo voor het beleid inzake handicapspecifieke materies. In het Vlaamse regeerakkoord valt hierover het volgende te lezen: *“Het middenveld krijgt een grotere en structureel ingebedde rol. We investeren in de uitbouw van expertise aangaande personen met een handicap¹⁶”*. Bovendien staat in datzelfde regeerakkoord ook nog dat *“We het VN-Verdrag voor personen met een handicap in Vlaanderen verder implementeren en zo een samenleving creëren die echt gelijke kansen geeft aan personen met een handicap¹⁷”*. En dat VN-verdrag bedeeft een grote rol voor het middenveld op vlak van participatie: *“Bij de ontwikkeling en tenuitvoerlegging van wetgeving en beleid tot uitvoering van dit Verdrag en bij andere besluitvormingsprocessen betreffende aangelegenheden die betrekking hebben op personen met een handicap, plegen de Staten die Partij zijn nauw overleg met personen met een handicap, met inbegrip van kinderen met een handicap, en betrekken hen daar via hun representatieve organisaties actief bij.¹⁸”*

Het is niet vreemd dat de overheid zo achter deelname aan het beleid door het middenveld staat, want dit geeft kans op tweerichtingsverkeer wat de kwaliteit van het beleid in kwestie verhoogt:

- de overheid kan gemakkelijker te weten komen wat er speelt bij de burger
hij weet waar hij moet zijn (anders dan bij de meeste individuele burgers)

¹⁶ Het Vlaamse regeerakkoord 2009-2014, p 75,
http://iv.vlaanderen.be/nlapps/data/docattachments/Regeerakkoord_2009_NL.pdf

¹⁷ Ibidem, p 74.

¹⁸ VN-Verdrag artikel 4.3

- de burger kan zijn stem nadrukkelijker laten horen bij de overheid
(een stem vanuit het middenveld wordt beter gehoord dan een particuliere stem)

Participatie verhoogt bovendien de democratische legitimiteit van het beleid. De besluitvorming heeft zich namelijk niet afgespeeld buiten het weten van burgers en belanghebbenden om, waardoor zij door deze vorm van democratie meer directe invloed in een representatief democratisch stelsel krijgen¹⁹. Wanneer de burger zelf betrokken wordt in een nieuwe verwezenlijking, dan is het voor hem ook gemakkelijker om dit te aanvaarden en een consensus na te streven. In plaats van protest en verweer, krijg je een grotere kans op steun vanuit de maatschappij. De betrokkenheid van burgers en belanghebbenden wordt vergroot en de kloof tussen bestuur en bestuurd wordt (enigszins) gedicht.²⁰ Wanneer organisaties mee achter de beslissing staan, vergroten zij het maatschappelijke draagvlak, want hun hele achterban heeft hier dan ook mee ingestemd. Als burger mee mogen en kunnen werken aan het beleid, dan zullen ze er ook meer vertrouwen in krijgen. Die samenwerking zorgt voor een goede verstandhouding tussen de twee partijen.

Deze versterking van draagvlak en legitimiteit is noodzakelijk omdat we vandaag de dag eigenlijk niet meer van een efficiënte representatiedemocratie kunnen spreken. Volgens de Werkgroep Participatie is dit *“omwille van de afkalvende representativiteit van politieke partijen en van de verkozenen. Daarom volstaat het niet meer om inzake participatie alleen maar te steunen op de routines en de praktijken van de representatiedemocratie²¹”*.

Bovendien zorgen zowel middenveld als de particuliere burger voor kennis en ervaringsdeskundigheid: burgers hebben een grote brok aan kennis en ervaring vanuit hun rol als ‘gebruiker van de maatschappij’. Zij weten welke impact en invloed een nieuwe beslissing heeft op hun persoonlijke leefwereld, want ze staan er nu eenmaal dichterbij. Door hun ervaringen, meningen en perspectieven kan de overheid een efficiënt en effectief beleid uitbouwen met duurzame besluiten die gericht gebeuren.²² Door (organisaties van/voor) personen met een handicap te betrekken kan vermeden worden dat er middelen gestoken worden in zaken die hun doel missen.²³ Hierdoor zijn deze beslissingen vaak effectiever en bieden een hoger rendement.

Ook Jacqueline Schoonheim stelt dat personen met een handicap de beste raadgevers zijn, en zeker dan op het vlak van prioriteiten stellen. Het is voor haar essentieel dat het de perspectieven en behoeftes van mensen met een beperking zélf zijn die de agenda bepalen, en niet zozeer wat de overheid als prioritair beschouwt. Want dit komt in veel gevallen helaas maar al te vaak overeen met wat het gemakkelijkste en snelste zou zijn om te ondernemen of in te voeren en wat het meest voor

¹⁹ DE GRAAF, Laurens, *Is interactief beleid nu een instrument of is het democratisch?*

²⁰ Idem.

²¹ DE RYNCK, Filip en Karolien DEZEURE, *Burgerparticipatie in Vlaamse steden. Naar een innoverend participatiebeleid. Rapport van de Werkgroep participatie voor minister Marino Keulen, Vanden Broele, Brugge, 2009, p 7.*

²² www.vvsg.be

²³ SPRUYTE Mieke ea, *Participatie van kansengroepen aan het beleid van de stad Roeselare*, Samenlevingsopbouw West-Vlaanderen, 't Hope en Welzijnsschakel, 2009, p 7.

de hand ligt en niet met wat écht prioritair is.²⁴ Zij vindt dan ook dat het vooral op dit vlak is dat er een hecht samenwerkingsbeginsel moet ontstaan tussen overheid en (organisaties van/voor) personen met een handicap en het advies dat gegeven wordt verplicht opgevolgd zou moeten worden²⁵. Niet dat bestuurders van slechte wil zijn, maar zij staan vaak niet met eigen voeten in het veld en zien enkel de theoretische kant van de zaak, terwijl het van groot belang is dat er ook gekeken wordt naar het praktische niveau. Deelnemers van NOOZO vinden dit vanzelfsprekend ook de beste optie, maar zij staan realistischer tegenover de invloed van een gestructureerd overleg: het verplicht opvolgen van advies is niet realistisch, zeker niet met het primaat van de politiek in het achterhoofd. Een motivatie waarom de overheid een advies niet opgevolgd heeft, is dat wel, en zou daarom verplicht moeten worden.

Beleidsparticipatie is met andere woorden voor elke groep in de samenleving (zowel bestuur als burger) een goede zaak, omdat het én kan dienen als instrument en/of als een uiting van democratie. Helaas is participatie vanuit het oogpunt van de overheid in vele gevallen enkel *“een instrument en in de praktijk is dat dan vaak alleen een beheersingsinstrument in het perspectief van plannen die meestal alleen maar marginaal wijzigen”*²⁶. NOOZO wil meer dan dat en hoopt op een vlotte samenwerking met de overheid, met effectieve ruimte voor de eigen standpunten.

²⁴ SCHOONHEIM, Jacqueline, *Tijd voor een Nederlandse disability strategie en het plan van aanpak. Buitenlandse ervaringen met implementatie van het VN-verdrag*, Coalitie voor inclusie, 2011, p6.

²⁵ Ibidem, p7.

²⁶ DE RYNCK en DEZEURE, *Burgerparticipatie in Vlaamse steden*, p 16.

DEEL II:
ONDERZOEK IN BINNEN- EN
BUITENLAND

PARTICIPEREN IN HET VLAAMSE BELEID

Inleiding

Het project NOOZO werd ingediend door een twintigtal organisaties van/voor personen met een handicap om op zoek te gaan naar een ideale manier waarop personen met een handicap in het Vlaamse beleid kunnen participeren. Zoals hiervoor reeds beschreven, is er op Vlaams niveau een merkbaar gemis en groot gebrek aan een of andere vorm van gestructureerd overleg die personen met een handicap een sterke stem geeft over alles in het beleid dat een impact heeft op hun situatie.

In het hierop volgende hoofdstuk worden enkele Vlaamse overlegstructuren onder de loep genomen, en tot besluit worden enkele aspecten ook doorgetrokken naar NOOZO. Deze opmerkingen zijn in samenspraak en - werking met de deelnemende organisaties aan het project opgesteld. Hun standpunten kwamen naar voor tijdens de verschillende procesmomenten en de interviews. Het is natuurlijk logisch dat niet alle onderdelen ook bij de NOOZO-bijeenkomsten besproken worden. Elke structuur heeft eigen accenten, maar waar kan is de mening van de NOOZO-deelnemers toegevoegd.

Overlegstructuren met betrekking tot Beter Bestuurlijk Beleid

§1. Strategische adviesraden

A *Strategische adviesraden als onderdeel van het Beter Bestuurlijk Beleid*

Sinds 2006 zijn de strategische adviesraden in Vlaanderen verantwoordelijk voor het geven van advies voor de verschillende beleidsdomeinen. De oprichting van deze officiële raden kaderde in het Beter Bestuurlijk Beleid, dat de Vlaamse overheid en haar structuren tot een efficiënte, transparante en effectieve structuur wil hervormen. Aan de basis van dit Beter Bestuurlijk Beleid staan tien basisprincipes, zeer algemene opvattingen die ruim te concipiëren zijn. Bij die basisprincipes zijn zaken terug te vinden zoals transversale beleidsafstemming, transparantie naar de burger en deugdelijk bestuur, gesponnen rond de vier E's van economie, effectiviteit, efficiëntie en ethiek.

Een ander principe is het primaat van de politiek waarbij het overheidsbeleid moet worden bepaald door de politiek verantwoordelijken die democratisch door de burger gekozen zijn. Op deze rechtstreekse democratisering kunnen andere actoren zoals het middenveld en hun

organisaties geen beroep doen, zodat dat het onlogisch is wanneer zij het beleid zouden bepalen.²⁷

Anderzijds spelen de decreten van het Beter Bestuurlijk beleid (BBB) wel in het belang van het NOOZO-project in die mate dat het maatschappelijke middenveld door het primaat van de politiek het beleid weliswaar niet mag bepalen en hierover geen beslissingsrecht heeft, maar wel actief betrokken moet worden bij de voorbereiding, invulling en de uitvoering ervan. De eindbeslissing ligt bij de politiek verantwoordelijken, de weg die hiervoor afgelegd wordt, gebeurt in samenspraak met het middenveld, in ons geval (de organisaties van/voor) personen met een handicap.

Voor de hervormingen van het BBB waren er meer dan honderddertig raden die de overheid bijstonden en adviseerden. Naast die raden waren er bovendien nog verschillende overlegorganen. Deze wirwar van raden en andere organen was alles behalve efficiënt. Daarom werd er per beleidsdomein een strategische adviesraad opgericht, een structuur die gericht is op beleidsvoorbereiding en –evaluatie en op (niet bindende) advisering aan de ministers en het Vlaamse parlement. Vóór deze hervorming waren sommige adviezen bindend, iets wat haaks staat op het politieke primaat (cfr. supra). De adviezen die nu gegeven worden zijn strategisch, wat wil zeggen dat ze gaan over de hoofdlijnen van het beleid en niet ingaan op de technische uitwerking ervan.

B Definitie

De Vlaamse overheid zelf geeft in zijn decreet volgende definitie aan de functie en hoedanigheid van de strategische adviesraden: Het is een *“permanent orgaan, opgericht bij decreet, dat instaat voor adviesverlening over strategische beleidsvraagstukken en hoofdlijnen van beleid, bij voorkeur gestructureerd over de volledige breedte van een beleidsdomein. Hij draagt op die wijze bij tot het vormen van de beleidsvisie en een interpretatie van maatschappelijke ontwikkelingen. Hij gaat zowel beleidsgericht en reactief te werk, als proactief en anticiperend. Bovendien kan de strategische adviesraad dienen als klankbord voor de politieke verantwoordelijken, voor de toetsing van onuitgewerkte ideeën.”*²⁸

Uit de definitie blijkt dus dat de adviesraden formele, continue organen zijn die advies verlenen aan de overheid op elk moment van het besluitvormingsproces op eigen initiatief of aanvraag en onuitgewerkte ideeën van de overheid toetst in praktijk als stakeholder. Zo draagt de raad bij aan een bredere en gedifferentieerdere beleidsvisie en helpt de overheid haar visie te verrijken omtrent maatschappelijke veranderingen. Het permanente karakter van de adviesraden zorgt voor de nodige continuïteit.

²⁷ Website van de Vlaamse overheid over Beter Bestuurlijk beleid,
<http://www2.vlaanderen.be/bbb/krachtlijnen/basisprincipes/primaat.htm>

²⁸ Idem.

C Samenstelling

Elke strategische adviesraad wordt op een andere manier samengesteld, en ook de organisatie ervan is vrij. Iedere raad kan dit naar eigen goeddunken inrichten. Zo zitten er bijvoorbeeld in de Algemene Raad²⁹ van de Vlaamse Onderwijsraad 39 leden, terwijl de Algemene Raad van de Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media er slechts 13 telt³⁰

Door het kaderdecreet staat het de raden vrij om te kiezen voor een zuivere adviesraad, samengesteld uit onafhankelijke deskundigen, een maatschappelijke adviesraad die samengesteld is uit vertegenwoordigers van het maatschappelijke middenveld of een mix van de twee. De meeste adviesraden kiezen hierbij weldegelijk voor het statuut van een gemengde adviesraad die samengesteld is uit onafhankelijke deskundigen en vertegenwoordigers van het middenveld³¹. De Mobiliteitsraad van Vlaanderen (MORA) kiest er expliciet voor om de deskundigen geen stem te geven.³² Zij dienen enkel om informatie te verschaffen en de adviezen inhoudelijk te verrijken.

D Plaats in het besluitvormingsproces

De strategische adviesraden worden in principe enkel gevraagd om het geven van advies na de eerste principiële goedkeuring. Het voorstel is dan in theorie slechts een basisdossier met een inhoud die nog niet formeel vastgelegd is. Toch is het ondenkbaar dat die inhoud dan nog niet voor een groot deel uitgewerkt is. Dit is namelijk *“het kantelpunt waarop de inhoudelijke voorbereiding en de politieke discussie voorbij is”*³³. Bij die eerste principiële goedkeuring wordt door de politieke actoren gestreefd naar *“een politiek evenwicht tussen de verschillende coalitiepartners in de Vlaamse regering”*³⁴.

Uit onderzoek³⁵ blijkt ook dat alle strategische adviesraden zich om dit punt zorgen maken. Volgens de OESO komt de inbreng van de strategische adviesraden te laat: *“Governments often consult advisory boards at a very late stage in the drafting process when the political decision to go ahead has already been made”*³⁶. Anderzijds is het de raden weliswaar toegelaten om op eigen initiatief een advies uit te brengen voor deze eerste principiële

²⁹ Vergelijkbaar met het idee van een kerngroep in NOOZO.

³⁰ Overzicht van de strategische adviesraden in Vlaanderen, http://www.deverenigdeverenigingen.be/images/stories/Bestanden/Overzicht/Overzicht_SAR_110120_deel1.pdf

³¹ <http://www2.vlaanderen.be/bbb/krachtlijnen/basisdecreten/adviesraden.htm>

³² Idem.

³³ VAN HUMBEECK, Peter, *Anders en beter consulteren: een prioriteit voor het Vlaamse wetgevingsbeleid*, Interuniversitair centrum voor wetgeving, Universiteit Antwerpen, 2010, p 16.

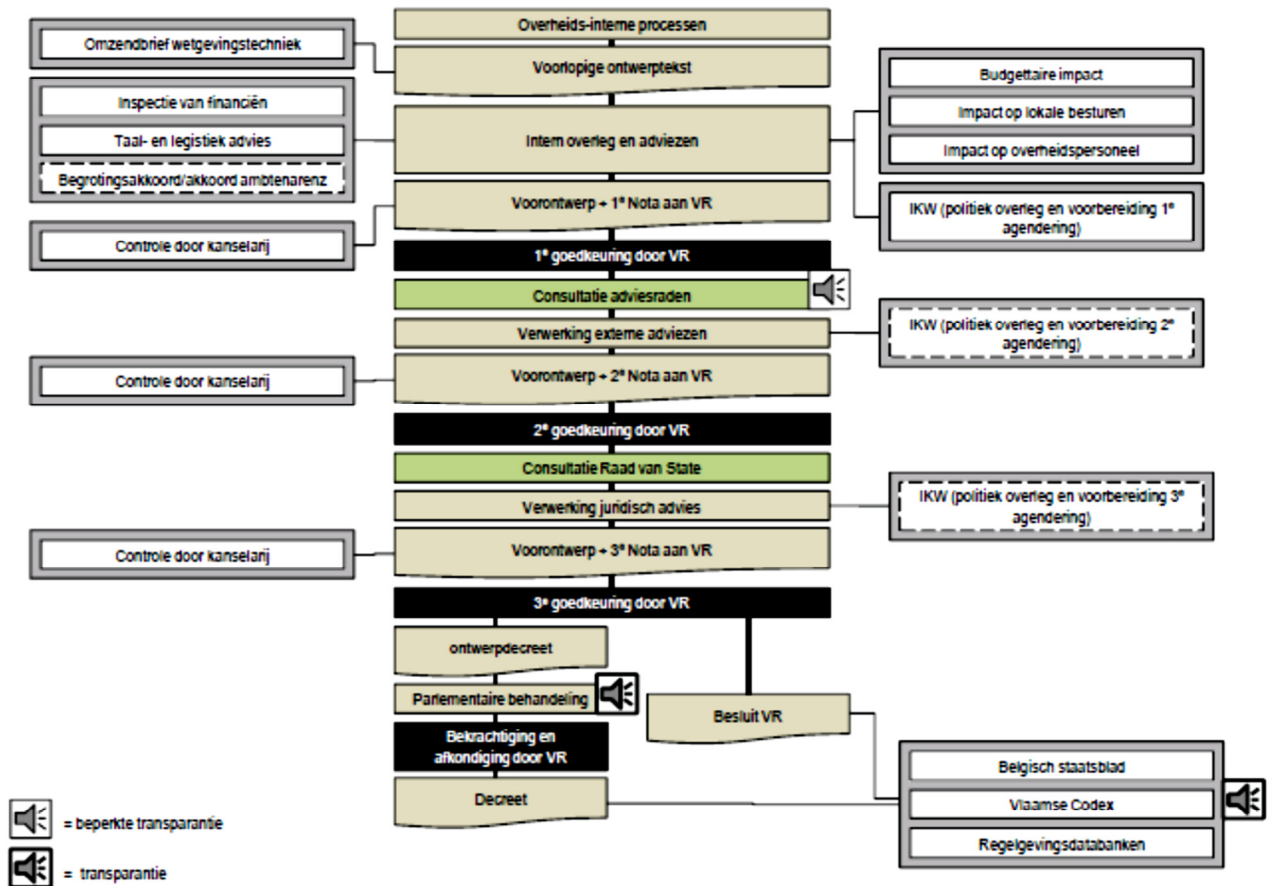
³⁴ FOBE Ellen ea, *Het nieuwe strategische adviesstelsel in Vlaanderen. Een verbeteringsgerichte procesanalyse*, Bestuurlijke Organisatie Vlaanderen, Leuven, 2009, p 74.

³⁵ Bekommernissen van de strategische adviesraden hieromtrent vindt u onder meer terug in FOBE Ellen ea, *Het nieuwe strategische adviesstelsel in Vlaanderen* en in VAN HUMBEECK, Peter, *Anders en beter consulteren*; SERV, *Rapport Wetgevingsprocedures, -structuren en -instrumenten in Vlaanderen* + externe reacties hierop door anderen.

³⁶ VAN HUMBEECK, Peter, *Anders en beter consulteren*, p 18.

goedkeuring, maar het is dan maar de vraag in welke mate hier verder rekening mee wordt gehouden.

Figuur 1: Het Besluitvormingsproces³⁷

E Onafhankelijkheid

De strategische adviesraden werken onafhankelijk van de overheid met een eigen secretariaat dat het nodige studiewerk verricht en de administratie verzorgt. Bovendien hebben de leden een ambtstermijn van vier jaar die verschilt met de legislatuur van de regering, zodat de kans op belangenvermenging zo min mogelijk gehouden wordt. Aan de strategische adviesraden wordt tevens het recht verleend proactief om op ieder ogenblik op eigen initiatief advies uit te brengen over hoofdlijnen van beleid, voorstellen van decreet en ontwerpen van besluit. Deze maatregel zorgt ook voor een grotere onafhankelijkheid. Nochtans wordt hun werking volledig door de overheid gesubsidieerd.

Langs de andere kant mag de afstand tussen adviesraad en overheid dan weer niet te groot zijn omdat *“een te grote afstand de kans op doorwerking van de adviezen verkleint”*³⁸.

³⁷ SERV, *Rapport Wetgevingsprocedures, -structuren en -instrumenten in Vlaanderen: een evaluatie van 10 jaar wetgevingsbeleid in Vlaanderen. Achtergrond document bij het SERV-advies “Betere regelgeving voor een effectieve en efficiënte overheid en meer welvaart en welzijn*, SERV, 2009, p 118.

Daarom dat de raden ondergebracht zitten bij de minister zelf zodat de wisselwerking tussen overheid en raad in de best mogelijke omstandigheden kan plaatsvinden, maar de raden toch hun onafhankelijkheid behouden.

§2. Raadgevend Comité van het Vlaams Agentschap voor Personen met een handicap

A *Opgericht onder het Beter Bestuurlijk Beleid*

Het Raadgevend Comité werd opgericht in de visie van het Beter Bestuurlijk Beleid van de Vlaamse overheid in een maatregel om administratie en overheidsstructuren te vereenvoudigen. Met het Beter bestuurlijk Beleid wordt een strikte opdeling gemaakt: per beleidsdomein worden een of verschillende intern of extern verzelfstandigde Vlaams Agentschappen geïnstalleerd (de zogenaamde IVA's en EVA's), per intern verzelfstandigd agentschap wordt een Raadgevend Comité in het leven geroepen om participatie van de betrokken doelgroepen te garanderen.

Het Raadgevend Comité is een adviesorgaan van het Vlaams Agentschap voor Personen met een handicap dat advies verleent aan ambtenaren op verzoek, maar ook op eigen initiatief. Voor de hervormingen in het kader van Beter Bestuurlijk Beleid bestond er een dergelijke structuur, het Vlaams Fonds voor Personen met een handicap met als adviesorgaan de Raad van Bestuur. Deelnemers aan het NOOZO-project vertelden tijdens de interviews dat de stem van personen met een handicap sterker was bij de Raad van Bestuur dan in het Raadgeven Comité. Vroeger werd advies verleend aan de bevoegde minister, nu richt men zich tot ambtenaren en administratie. De materie waarover advies wordt gegeven beperkt zich tot de thema's met betrekking tot het VAPH zelf. Dit gaat dan voornamelijk over zorg en dienstverlening en niet over onderwijs, tewerkstelling of zaken uit andere beleidsdomeinen. Dit gemis is duidelijk voelbaar onder de NOOZO-deelnemers.

B *Samenstelling en structuur*

Het Raadgevend comité bestaat uit een selectie van vertegenwoordigers die met handicap te maken hebben. Elke doelgroep, namelijk de gebruikers zelf, de diensten en voorzieningen en de werknemers hiervan, krijgt zes vertegenwoordigers. Hier bovenop zorgen een zestal onafhankelijke experts voor extra inbreng.

Het comité zelf bestaat dus uit 24 leden, waarbij ook een voorzitter en twee ondervoorzitters. Bovendien zorgen een aantal reserveleden dat het comité steeds met zoveel mogelijk deelnemers kan plaatsvinden. Het Bureau ondersteunt het comité en kan bijvoorbeeld al enkele thema's voorbereiden en bediscussiëren alvorens ze in het comité zelf aan bod komen. Bovendien stellen zij twee weken voor het Comité samenkomt, de agenda

³⁸ FOBE Ellen ea, *Het nieuwe strategische adviesstelsel in Vlaanderen*, p 68.

op van de bijeenkomsten. Het Bureau bestaat uit enkele leden van het Raadgevend Comité. Zo blijft de transparantie en vlotte communicatie naar de grotere groep behouden.

Een viertal permanente werkgroepen staan bovendien het comité bij met raad en daad over de thema's inschrijving en evaluatie, zorg en assistentie, individuele materiële bijstand en universal design en tot slot integrale jeugdhulp. Uit deze thema's blijkt dat het Raadgevend Comité zich inderdaad toespitst rond alles wat met zorg en hulpmiddelen te maken heeft. Ook tijdelijke werkgroepen kunnen in samenspraak met de leidend ambtenaar opgericht worden. Bovendien kan een beroep gedaan worden op externe deskundigen voor bepaalde zaken.

Het Comité heeft geen secretariaat van zichzelf, maar wordt wel bijgestaan door een aantal medewerkers die door de leidend ambtenaar afgevaardigd worden. Zij zorgen voor de administratieve, logistieke en inhoudelijke ondersteuning van het Comité.³⁹

C Taken

Zoals hierboven reeds werd aangegeven bestaat de hoofdtaak van het Raadgevend Comité erin om de leidend ambtenaar van het Vlaams Agentschap voor Personen met een handicap te adviseren rond alle domeinen die hier aan bod komen: zorg, dienstverlening, hulpmiddelen, etc. Het gaat hierbij zowel over de beleidsvoorbereiding, -uitvoering als evaluatie. De leidend ambtenaar geeft dit advies dan verder door aan de minister, vaak vergezeld van de mening van het VAPH zelf en koppelt terug naar het Comité.

§3. Het Vlaams Gebruikersoverleg voor Personen met een handicap

A Platform rond zorgregie

Het Vlaams Gebruikersoverleg voor Personen met een handicap is een platform voor verenigingen van personen met een handicap om samen ondersteuning te kunnen bieden aan de vrijwilligers die in de provinciale gebruikersraden en regionale overleg gehandicapten zetelen. Hiervoor werd via het VAPH een subsidie vrijgemaakt om deze vrijwilligers te ondersteunen. Essentieel is dat de deelnemers enkel vertegenwoordigers van organisaties van/voor personen met een handicap zijn. Andere middenveldvertegenwoordigers worden hierbij niet toegelaten. De visie achter dit overleg is dat door samen te zitten en samen te werken er veel meer bereikt kan worden dan wanneer men dit als organisaties allemaal apart doet. Aan de basis van het gedachtengoed bij het VGPH ligt het creëren van een

³⁹ Art. 11 van het besluit van de Vlaamse Regering houdende goedkeuring van het huishoudelijk reglement van het Raadgevend Comité bij het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Vlaams Agentschap voor Personen met een handicap, 21 mei 2010, geconsulteerd via http://www.ejustice.just.fgov.be/doc/rech_n.htm

kwaliteitsvol bestaan voor personen met een handicap binnen de zorg en ondersteuning waarbij zij al hun vrijheden kunnen uitoefenen.

Het VGPH werkt enkel rond zorgregie en zorgt ervoor dat de stem van personen met een handicap die *“belang hebben in de zorgregie, voldoende gehoord worden in de beleidsvorming en de beleidsevaluatie omtrent de zorgregie⁴⁰”*. Dit spitst zich vooral toe op regionale wekringen zoals reeds hierboven beschreven.

NOOZO wil meer zijn dan dit. NOOZO gaat geen vertegenwoordigingswerk doen in de provinciale en regionale beleidsstructuren, maar wil op Vlaams niveau het gehandicaptenbeleid, op alle domeinen, mee vorm geven. Uit praktijk blijkt dat dit een zeer groot gemis is.

B Samenstelling en structuur

Het VGPH telt 24 aangesloten ledenorganisaties, maar slechts enkelen hiervan – met name 10 organisaties – zijn vertegenwoordigd in het eigenlijke platform dat maandelijks samenkomt. Jaarlijks komt de Algemene Vergadering met haar 24 leden samen. Aan de organisaties die willen aansluiten worden bepaalde criteria opgelegd. Zo moeten ze in hun eigen werking in minstens 3 provincies actief zijn, leden hebben uit verschillende provincies en ook actief zijn op het vlak van zorgregie in minstens 1 provincie. Bovendien worden enkel representatieve organisaties toegelaten, representatief per definitie vastgelegd als *“actief en geïnformeerd, afgestemd deelnemen aan de raden van gebruikers en terugkoppelen naar de vereniging⁴¹”*.

Op provinciaal niveau is het VGPH zeer sterk uitgebouwd met een personeelsteam van stafleden die de ‘gebruikers’ bijstaan en ondersteunen op het Regionale Overleg Handicap (het zogenaamde ROG). Coördinatoren zorgregie zorgen dat de verschillende provincies op elkaar afgestemd worden en coachen de stafleden.

Op nationaal niveau zorgen de Permanente Cel en de Beleidsgroep Zorgregie voor een globaal zicht op het gehele VGPH, met vertegenwoordigers vanuit voorzieningen, organisaties van/voor personen met een handicap en ook medewerkers van het VGPH zelf. De beleidsgroep vaardigt bovendien iemand uit om in het Raadgevend Comité van het VAPH mee over zorgregie te discussiëren. De permanente cel buigt zich over de prioriteiten van geheel Vlaanderen rond zorg en ondersteuning, en overzien alle provinciale ROG’s.

⁴⁰ Jaarverslag van het VGPH 2011, bijlage p 4, geconsulteerd via <http://www.vgph.be/system/files/VGPH%20Jaarverslag%202011.pdf>

⁴¹ Jaarverslag VGPH van 2011, bijlage p 9 geconsulteerd via <http://www.vgph.be/system/files/VGPH%20Jaarverslag%202011.pdf>

Om de gehele organisatie van het VGPH te ondersteunen op logistiek vlak werken twee deeltijdse administratieve medewerkers om boekhouding, facturatie en personeelsadministratie op orde te houden

C Taken

Het VGPH werd het leven in geroepen om de positie van personen met een handicap te versterken bij hun deelname aan de ROG, hen te informeren over de zorgvraagregistratie en –bemiddeling en hen te begeleiden bij het indienen van klachten. Deze taken worden vertaald naar concretere (strategische) doelstellingen die op het einde van het werkjaar geëvalueerd worden.

D VGPH en NOOZO?

Tijdens de interviews bij de NOOZO-deelnemers kwam het VGPH vaak naar voor als een heikel punt, voor sommigen als leidraad hoe iets nieuws georganiseerd moet worden, voor anderen als voorbeeld hoe iets zeker niet georganiseerd moet worden. De meningen waren hierover sterk verdeeld. Objectief gezien zijn er een aantal zaken waar we binnen NOOZO zeker van kunnen leren, anderzijds werd op procesmomenten duidelijk wat er anders moet.

Het VGPH is een plaats van overleg tussen de verschillende organisaties waarbij het de organisaties zelf zijn die aan het voortouw trekken. Dit is zeker toe te passen op NOOZO zelf. Ook hier moet de klemtoon liggen op organisaties van/voor personen met een handicap en zijn zij het die aan beleidsparticipatie doen. De andere stakeholders kunnen terecht bij andere overlegstructuren of kunnen binnen NOOZO als experts gevraagd worden, maar zeker niet als stemgerechtigde leden. We streven bij NOOZO voor waarlijke empowerment van personen met een handicap en is het dus ook aan hen om hun stem te laten horen!

Wat dan weer niet van toepassing is op NOOZO is dat het VGPH slechts een zeer klein deeltje uit het beleid rondom personen met een handicap behandelt, namelijk de zorgregie. NOOZO moet transversaal kunnen werken en vooral strategisch advies geven op cruciale momenten in het besluitvormingsproces, op alles wat een impact heeft op het leven van personen met een handicap. Daarbij is het VGPH vooral uitgebouwd naar de provinciale ondersteuning van vrijwilligers toe, terwijl NOOZO een orgaan van beleidsparticipatie wil zijn.

§1. Inleiding

Categoriale overlegstructuren en koepels verschillen van de strategische adviesraden in dat opzicht dat zij advies verlenen voor een welbepaalde doelgroep, een categorie in de samenleving. Daar waar de strategische adviesraden zich toespitsen op sectoraal niveau, werken categoriale adviesraden transversaal en geven hun standpunt over alle regelgeving die te maken heeft met hun doelgroep, ongeacht het beleidsdomein waaruit die maatregel voortkomt.

Op Vlaams niveau bestaan onder andere de Vlaamse Jeugdraad en de Vlaamse Ouderenraad. Zij werden niet zoals de strategische adviesraden door een of ander decreet in het leven geroepen en hervormd op eenzelfde manier zodat –hoewel er grote verschillen zijn- er een zekere congruentie tussen de raden is. De categoriale overlegstructuren zijn in niets met elkaar te vergelijken. Ze gaan op een andere manier te werk, het takenpakket verschilt van structuur tot structuur en ook hun invloed is niet met elkaar te vergelijken. Toch is het interessant om ook enkele van deze structuren van kortbij te bekijken in het kader van het project.

§2. De Vlaamse Jeugdraad

A Inleiding

De Vlaamse Jeugdraad is de officiële adviesraad voor de regering op Vlaams niveau voor de zaken die Vlaamse kinderen, jongeren en hun organisaties aanbelangen. Haar werking is met andere woorden transversaal. De raad stimuleert haar doelgroep om actief deel te nemen en mee te bouwen aan de samenleving, omdat participeren aan de samenleving “een fundamenteel recht is van iedereen⁴²”. Beleidsmakers hebben dan ook de opdracht om “op alle niveaus en op alle plaatsen alle mensen te betrekken bij hun beleid. Dus ook kinderen en jongeren.⁴³” Omdat zij weten waarover ze spreken, omdat ze over ervaringsdeskundigheid beschikken.

In haar missie omschrijft de Vlaamse Jeugdraad haar maatschappelijke rol en verantwoordelijkheid dan ook als volgt: *“De Vlaamse Jeugdraad streeft naar een samenleving waaraan kinderen en jongeren actief mee vorm geven. We doen dat door de stem van kinderen, jongeren, jeugdorganisaties en jeugadviesorganen te vertolken en versterken⁴⁴”*.

⁴² http://www.vlaamsejeugdraad.be/wp-content/files_flutter/1253783675VISIE.pdf

⁴³ Idem.

⁴⁴ Website van de Vlaamse Jeugdraad over hun missie, <http://www.vlaamsejeugdraad.be/wie-zijn-wij/missie>

Deze missie werd vertaald naar een wettelijk kader en het statuut van de Vlaamse Jeugdraad als formeel adviesorgaan van de Vlaamse regering sinds 2001. De Vlaamse regering is namelijk verplicht om advies in te winnen bij wetsvoorstellen die tevens over jongeren-gerelateerde materie gaan. Bovendien brengt de raad niet enkel verplicht advies uit, maar adviseren zij de overheid ook op eigen initiatief. Volgens de Verenigde Verenigingen werkt dit systeem erg goed bij de Vlaamse Jeugdraad. De initiatieven worden goed opgepikt door de media en door het parlement.⁴⁵ Op de manier van adviesverlening vertoont de Vlaamse Jeugdraad dus overeenkomsten met de strategische adviesraden. Verschillen zijn onder meer de transversale benadering van de Vlaamse Jeugdraad, waar de strategische adviesraden zich specifiek per beleidsdomein richten op advies geven.

Per beleidsniveau is er een jeugdadviesraad. Buiten het Vlaamse niveau dus ook op gemeentelijk en provinciaal niveau. Binnen de Vlaamse Jeugdraad vertegenwoordigen de leden de Vlaamse kinderen, jongeren en hun organisaties ook binnen een zestigtal verschillende andere overlegstructuren en platformen in binnen- en buitenland. Zowel de vaste teamleden (cfr. infra, p 35), maar ook vrijwilligers nemen deze vertegenwoordiging op zich. Zo zetelen leden van de Vlaamse Jeugdraad bijvoorbeeld in de strategische adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media, in de kerngroep van de Verenigde Verenigingen en de Adviesraad Integrale Jeugdhulp.⁴⁶ Door overal hun voelsprietten uit te steken versterken zij zo hun netwerk, hun informatiekkanalen en de eigen participatiemogelijkheden.

In november 2007 werd het oprichtingsdecreet voor de Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media goedgekeurd. De Vlaamse Jeugdraad blijft bestaan naast de strategische raad omdat ze over veel meer dan enkel het domein Cultuur, Jeugd, Sport en Media handelt.

B Samenstelling en werking

De Vlaamse Jeugdraad heeft een zeer overzichtelijk werkprogramma om tot adviezen te komen. Ze bereiden hun standpunten en adviezen voor in diverse commissies, werkgroepen en andere bijeenkomsten. Nadat in grote groep besloten werd wat met een bepaald standpunt of advies bereikt moet worden, verhuist het advies naar de Algemene Vergadering die het eindresultaat aan de Vlaamse regering bezorgt.

▪ Algemene Vergadering

De Algemene vergadering is het officiële orgaan dat standpunten en adviezen doorgeeft aan de overheid. In die Algemene Vergadering zitten 24 leden, elk met stemrecht. 12 leden vertegenwoordigen het jeugdwerk, de andere 12 leden zijn individuele jongeren die

⁴⁵ <http://www.deverenigdeverenigingen.be/themas/item/280-verslag-7-mei-goede-voorbeelden-en-expertise>

⁴⁶ Website van de Vlaamse Jeugdraad over de vertegenwoordiging, <http://www.vlaamsejeugdraad.be/wie-zijn-wij/structuren/vertegenwoordigingen/>

de Vlaamse kinderen en jongeren vertegenwoordigen. Deze jongeren representeren geen organisatie, zij zitten in de Algemene Vergadering voor hun persoonlijke ervaringen, standpunten en visies.

Elke 3 jaar worden de leden van de Algemene Vergadering gekozen op een groots evenement waarbij zoveel mogelijk betrokken personen aan deelnemen. De vertegenwoordigers van het jeugdwerk zijn een gevarieerde groep van mensen, afgevaardigd vanuit hun eigen specialiteit. Zo zijn er vertegenwoordigers vanuit diverse jeugdbewegingen, jeugdhuis-, stedelijke jeugd- en vakantiewerking, maar ook kinderrechtenactivisten. Bovendien zijn bepaalde kansengroepen zoals holebi's, kansarmen, etnische minderheden en gender vertegenwoordigd.

- *AV²*

Om de deelnamedrempel zo laag mogelijk te houden en zoveel mogelijk geïnteresseerden te laten deelnemen aan het vormen van standpunten en adviezen, is er aan de Algemene Vergadering de AV² gekoppeld. Elke maand wordt hier gediscussieerd over een welbepaald thema uit het jaarprogramma. Dit thema ligt op voorhand vast en kan je consulteren op de website. Dus kan je wanneer het onderwerp je aanbelangt of interesseert naar Brussel afzakken en hierover samen met anderen discussiëren.

Deze hele discussie en eventuele standpunten die hierbij naar voor komen, gebruikt de Algemene Vergadering dan als inspiratiebron voor haar eigen adviezen. De AV² is een prachtig voorbeeld van hoe de achterban geconsulteerd wordt, iets wat vaak over het hoofd gezien wordt, en iedereen die geïnteresseerd is uitnodigt om mee te komen doen. Participatie is hier geen voorrecht voor enkele uitverkorenen, maar een recht voor letterlijk iedereen die het wil.

- *Commissie Jeugdwerk*

Deze commissie is een maandelijkse ontmoetingsplek voor jeugdwerkers waar ze het beleid inzake jeugdwerk samen kunnen opvolgen. Bovendien bereiden ze hier hun standpunten en adviezen voor die in de Algemene Vergadering besproken zullen worden. De leden van deze commissie zetelen ook in de Algemene Vergadering.

- *Cel Internationaal*

Zoals duidelijk blijkt uit de naam houdt de Cel Internationaal zich vooral bezig met wat er speelt op internationaal niveau (Europa, VN, ...). Bovendien zorgt de cel voor een goede begeleiding en training van de Vlaamse jongeren die zijn uitgekozen om de Vlaamse Jeugdraad op internationaal niveau te vertegenwoordigen.

- *Raad van Bestuur*

De Raad van Bestuur gaat over de te volgen strategie van de Jeugdraad en beleid inzake personeel en financiën. Deze raad zorgt eerder voor de praktische kant van de zaak. Uit

de Raad van Bestuur vormen voorzitter en coördinator het dagelijks bestuur dat de agenda's voorbereidt van de Raad van Bestuur en de Algemene Vergadering.

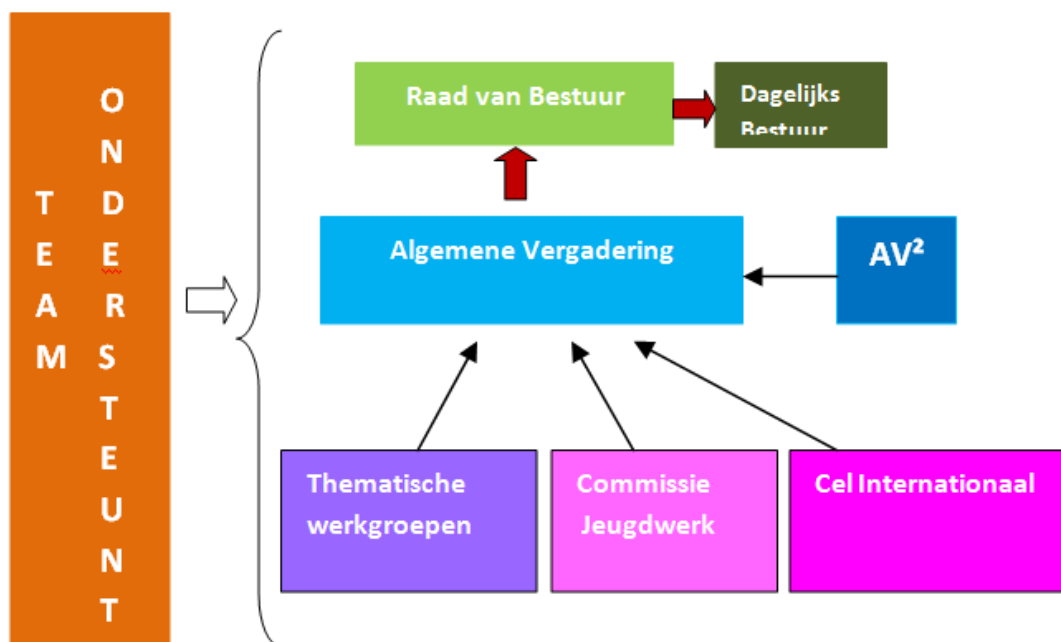
- *Allerhande commissies en werkgroepen*

Deze bijeenkomsten werken rond verschillende thema's waarbij ze zich kunnen specialiseren en zo kunnen bijdragen tot een goed onderbouwd informatiepakket. De besluiten die in de werkgroepen genomen worden, komen dan terug op de Algemene Vergadering.

- *Team*

Het stafteam bestaat uit elf vaste personeelsleden die de organisatie praktisch plannen, zorgen voor ondersteuning van vrijwilligers en vertegenwoordigers, dossieropvolging en adviesvoorbereiding. Zo zijn er enkele stafmedewerkers jeugd- en jeugdwerkbeleid, stafmedewerkers participatie en communicatie en twee secretariaatsmedewerkers. Het team wordt tevens af en toe uitgebreid met specifieke projectmedewerkers en stagiairs.

Figuur II: Organogram Vlaamse Jeugdraad

De hele structuur van de Vlaamse Jeugdraad zorgt voor een soepele en vlotte werking. De Algemene Vergadering zorgt voor brede en diepe participatie door jongeren en jeugdwerkers, de Cel Internationaal gaat over de grenzen heen, de Commissie Jeugdwerk laat op een 'professionele' manier haar licht schijnen op de zaken, diverse commissies en werkgroepen zorgen voor een specialisatie over bepaalde thema's. Bovendien zorgen de Raad van Bestuur en het team voor de praktische (en ondersteunende) kant.

C Hoofdtak van de Vlaamse Jeugdraad: adviseren

De Vlaamse Jeugdraad kan advies verlenen aan de Vlaamse overheid op hun vraag of op eigen initiatief. Wanneer de raad de vraag krijgt tot adviesverlening, krijgen ze in principe een maand de tijd om *‘een met redenen omkleed advies’* te brengen. Die termijn kan in overleg verlengd worden, maar wanneer de overheid hier haar goedkeuring niet over gegeven heeft en het advies niet na een maand is gegeven, is de overheid niet meer verplicht om op het advies te wachten om een beslissing te doen. De adviezen zijn trouwens ook niet bindend. Wel is de Vlaamse overheid verplicht om binnen de 60 dagen na de ontvangst van het advies een duidelijk gemotiveerd antwoord op het advies te verstrekken waarom er al dan niet rekening mee gehouden is.⁴⁷ Omdat de raad met voldoende kennis moet kunnen adviseren verricht het ook het nodige studiewerk. Bovendien krijgt het van de Vlaamse regering een jaarlijkse werkingssubsidie⁴⁸.

D Actief betrekken van de achterban

De Vlaamse Jeugdraad doet er alles aan om zoveel mogelijk jongeren en kinderen bij het beleid te betrekken en hen hiervoor warm te maken. Interesse wekken bij hen in verband met alles wat met beleid te maken heeft, is voor de Jeugdraad van cruciaal belang. Dit doet ze dan ook op een heel open en laagdrempelige manier, aansluitend bij de leefcultuur van de jeugd, om zoveel mogelijk geïnteresseerden aan te moedigen hun stem te laten horen. Want die stem wil de raad graag laten weerklinken tot bij de beleidsmakers. Onder de noemer *“Durf, doe, denk mee!”* worden jongeren aangespoord om ervoor te gaan.

Om dit te realiseren is er- zoals hierboven reeds vermeld- onder meer de AV², een extra dimensie bij de maandelijks Algemene Vergadering waar iedereen die geïnteresseerd is, naar toe kan komen om de discussie te volgen en/of bij te treden. Via een nieuwsbrief of op de website blijf je op de hoogte van de te behandelen thema's zodat je perfect kan aansluiten daar waar je voor wil gaan. Ook de website en sociale media worden grondig gebruikt om zoveel mogelijk informatie door te geven en een ventilatieluik aan te bieden aan al wie dat wil. Wie een mening heeft over een bepaalde actualiteit gerelateerd aan kinderen en jongeren, kan dit makkelijk 'posten' op verschillende websites en communities zoals Netlog en Facebook. Alles wat in de actualiteit over jongeren en kinderen verschijnt, komt op Facebook. Vragen aan jongeren vanuit de jeugdraad zelf, vind je op netlog.

Bovendien organiseert de Jeugdraad *“Kletskes”*, themadagen waarop jongeren uitgenodigd worden om nieuwe informatie op te sloppen, in discussie te gaan en hun zeg kunnen doen. Jongeren, politici en experts zitten dan samen rond te tafel om beleidsaanbevelingen van

⁴⁷ Decreet houdende het voeren van een Vlaams Jeugd- en kinderrechtenbeleid, hoofdstuk II: de Vlaamse Jeugdraad, art. 9 en 10.

⁴⁸ *“Die subsidie bedraagt minstens 1% en maximaal 2,5% van het totaal van de kredieten, ingeschreven in de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor de subsidiëring”*. Citaat afkomstig uit Decreet houdende het voeren van een Vlaams Jeugd- en kinderrechtenbeleid, hoofdstuk II: de Vlaamse jeugdraad, art. 12.

jongeren door te nemen.⁴⁹ Neem nu het kletske over jongeren en werk uit 2010. Het belangrijkste onderdeel op deze bijeenkomst was het werken rond vier verschillende thema's⁵⁰ met rondetafelgesprekken. In elke themagroep zitten volgende 'spelers': 1 of 2 politici, 1 of 2 vertegenwoordigers uit het middenveld (in dit geval de werkgevers- en werknemersorganisaties, VDAB, interimsector, ...) en 1 of 2 vertegenwoordiger(s) van een jeugdorganisatie. Al deze gesprekken zijn ook open voor publiek, dus wie wil zet een stoel bij en volgt de discussie.

E Besluit

De Vlaamse Jeugdraad is het officiële adviesorgaan voor de Vlaamse overheid in verband met alles wat met kinderen en jongeren te maken heeft. De samenstelling van deze raad en de verschillende contactmomenten duiden op een zeer open en transparante werking met veel oog voor beleidsparticipatie door kinderen en jongeren zelf.

De Vlaamse Jeugdraad is het bewijs dat ook voor personen met een handicap een categoriale raad op Vlaams niveau opgericht moet worden. De Vlaamse Jeugdraad blijft bestaan omdat duidelijk is dat zij veel meer thema's behandelen dan wat binnen het beleidsdomein cultuur, jeugd, sport en media besproken wordt door de strategische adviesraad. Handicap is ook een veel groter domein dan wat in het VAPH besproken wordt of in de strategische adviesraad voor welzijn, gezondheid en gezin. En in die laatste raad blijkt dan nog niet eens iemand in vertegenwoordigd te zijn voor personen met een handicap

§3. De Vlaamse Ouderenraad

A Gangmaker van een inclusief ouderenbeleid

In tegenstelling tot de Vlaamse Jeugdraad richt de Vlaamse Ouderenraad zich tot de oudere populatie die niet meer beroepsactief is van Vlaanderen. Op 21 april 2004 werd in het Vlaamse parlement een decreet in verband met de opbouw en stimulering van een inclusief ouderenbeleid in Vlaanderen en beleidsparticipatie door ouderen goedgekeurd. In dit decreet stond bovendien dat er een Vlaamse Ouderenraad opgericht moest worden. Artikel 7 en 8 van dit decreet gaan volledig over de oprichting en organisatie van een Vlaamse ouderenraad.⁵¹

Uit deze artikels blijkt dat de Vlaamse ouderenraad de officiële adviesraad is voor de Vlaamse overheid over alle materies inzake ouderenbeleid die zij behandelen. Ze heeft als opdracht –

⁴⁹ <http://www.vlaamsejeugdraad.be/nieuws/verslag-kletske-jongeren-en-werk/>

⁵⁰ De thema's in dit geval waren informatie en begeleiding, participatie van jongeren op de arbeidsmarkt en discriminatie, overgang onderwijs - arbeidsmarkt en tot slot een gesprek rond competenties.

⁵¹ Decreet houdende de stimulering van een inclusief Vlaams ouderenbeleid en de beleidsparticipatie van ouderen, verschenen in het Belgisch Staatsblad van 16 juli 2004.

net als de Jeugdraad- om op eigen initiatief of op vraag van regering of parlement adviezen uit te brengen. De Vlaamse minister bevoegd voor de bijstand van personen werd aangesteld als coördinerend minister voor het Vlaamse Ouderenbeleid en neemt de raad onder zijn of haar hoede. De adviezen daarentegen gebeuren transversaal, over alle beleidsdomeinen heen bij wijzigingen of voorstellen waar ouderen belang bij hebben.

De Vlaamse ouderenraad adviseert niet enkel de Vlaamse overheid, maar wil tevens de belangen van de Vlaamse ouderen op federaal niveau verdedigen. Ook Europa is werkveld voor de raad.

B Samenstelling en structuur

De Vlaamse Ouderenraad is niet enkel een adviesraad voor de overheid, maar is bovendien een democratisch overlegplatform voor ouderen en hun organisaties en ziet zichzelf als representatieve ouderenorganisatie. Ze stimuleert met andere woorden de samenwerking en het overleg tussen de verschillende ouderenorganisaties omdat ze allemaal dezelfde belangen verdedigen, namelijk die van de ouderen. Net zoals onder andere ook het geval is bij het Gebruikersoverleg Handicap en Arbeid ziet de Ouderenraad het nut in van een koepel die organisaties samenbrengt en hen op deze manier een krachtigere stem geeft in het maatschappelijke debat.

De Ouderenraad kan beschikken over een grote groep experts en ervaringsdeskundigen. Er zitten namelijk 40 leden in de raad, waarvan tenminste 3 op 5 ouder moet zijn dan 60 jaar. Dit zorgt ervoor dat ook ervaringsdeskundigheid een primaire rol speelt binnen de overlegstructuur. De meeste raadsleden zijn gestuurd vanuit organisaties van/voor ouderen. In totaal zijn 29 ledenorganisaties vertegenwoordigd in de raad. Vier leden werden uitgenodigd voor de raad als experts. Bovendien is er ook plaats voor leden die organisaties vertegenwoordigen die met of voor ouderen werken, net zoals een vertegenwoordiger van de provinciale en lokale besturen.

▪ *Algemene Vergadering*

De Algemene Vergadering komt minstens tweemaal per jaar bij elkaar en is samengesteld uit alle effectieve leden met beslissende stem en alle toegetreden leden met raadgevende stem. Op de Algemene Vergadering wordt er niet zoals bij de Jeugdraad, gediscussieerd over bepaalde thema's, maar worden vooral praktisch organisatorische zaken besproken.

▪ *Raad van Bestuur*

De raad komt om de twee maanden samen om de vereniging te besturen. De samenstelling van de Raad van Bestuur is evenredig aan die van de Algemene Vergadering, alleen zitten hier minder leden in (max. 22 + een voorzitter). Binnen de Raad van Bestuur vinden we ook vertegenwoordigers van de lokale en provinciale

besturen terug als experts. Het is binnen de Raad van Bestuur dat de eigenlijke totstandkoming van standpunten en adviezen plaatsvindt.

Uit de Raad van Bestuur worden enkele leden aangesteld om het Dagelijks Bestuur uit te maken.

C Taken

Net zoals de Vlaamse Jeugdraad is de Ouderenraad een representatieve organisatie. Zij willen de stem van oudere mensen laten horen, want ook op hun leven heeft nieuwe regelgeving vaak impact. Daarom treedt de Ouderenraad in gesprek met de overheid en andere instanties. Centraal hierbij staat de idee van noodzaak aan een inclusieve maatschappij voor ouderen. Ouderen vandaag de dag ondervinden nog te veel hinder in het dagelijkse leven en krijgen niet dezelfde kansen als andere mensen in de maatschappij. De gelijkenis met NOOZO is hier groot, waarbij organisaties van/voor personen met een handicap willen streven naar een inclusieve maatschappij voor personen met een handicap door middel van beleidsparticipatie.

Communicatie en terugkoppeling naar de doelgroep zijn binnen de Ouderenraad twee zaken die hoog in het vaandel gedragen worden. Een overzichtelijke website en een informatieblad houden iedereen op de hoogte die dat wil. Bovendien wordt de ledenorganisaties ook gevraagd informatie aan hun leden door te spelen en input van hen te vergaren. Zo bekomt men een gediversifieerd gamma aan informatiekanalen, rekening houdend ook met het feit dat niet elke oudere met de moderne media overweg kan.

De Ouderenraad wordt door de overheid gesubsidieerd.

§1. Minderhedenforum

A Inleiding

Het Vlaams Minderhedenforum is de grootste en bekendste organisatie voor etnisch-culturele minderheden in Vlaanderen en groepeerde verenigingen van allochtonen, vluchtelingen en woonwagenbewoners. In totaal zijn er meer dan duizend lokale verenigingen indirect bij aangesloten. Het gaat hier over een vijftiental Vlaamse federaties van verenigingen van oa Marokkanen, Turken, Russen en Latijns-Amerikanen die op hun beurt lokale organisaties vertegenwoordigen. Die organisaties zijn onontbeerlijk voor de werking van het forum, omdat een deel van hun werking de onderlinge samenwerking en netwerkvorming tussen de verenigingen wil versterken.

Het is een *“samenwerkingsverband van landelijke allochtone federaties dat de maatschappelijke positie van etnisch-culturele minderheden in Vlaanderen wil verstevigen en de verstandhouding en respect tussen bevolkingsgroepen wil verbeteren⁵²”*. Het Vlaams Minderhedenforum fungeert daarom als de vertegenwoordiger van al deze verenigingen naar de overheid toe en wordt door de Vlaamse overheid erkend.

Het is de missie van het Minderhedenforum om te pleiten voor meer inspraak van allochtone Vlamingen wiens stem en belangen zij verdedigen op Vlaams niveau. De achterban is met andere woorden zeer belangrijk voor het forum. *“Als allochtone koepel stellen wij de overheid beleidsoplossingen voor die vanuit onze achterban komen⁵³”*. Het Minderhedenforum ijvert voor een maatschappij met gelijke rechten en kansen voor iedereen, *“waar mensen en groepen écht samenleven⁵⁴”*, voor de erkenning van diversiteit. En onder die gelijke rechten en kansen verstaat het forum ook beleidsparticipatie.

B Samenstelling en werking

Het onderstaande organogram illustreert de werking van het Minderhedenforum. Hieruit blijkt dat het forum een zeer gestructureerde en georganiseerde basis heeft waarbinnen organisaties, doelgroep en personeelsleden hun plaats vinden.

⁵² Website van de Vlaamse Overheid, http://www.vlaanderen.be/servlet/Satellite?c=Solution_C&cid=1311607899690&context=1141721623065---1190947075305-1190947073439--1196393713761&p=1186804409590&pagename=Infolijn%2FView

⁵³ Missie van het Minderhedenforum, <http://www.minderhedenforum.be/missie.htm>

⁵⁴ Idem.

Figuur III: Organogram van het Minderhedenforum⁵⁵

- *Formele organen*

Vanuit de 17 aangesloten organisaties worden de leden samengesteld die in de Algemene Vergadering zetelen. De Algemene Vergadering kiest een Raad van Bestuur die zorgt voor de bestuurlijke en inhoudelijke leiding. Voor de dagelijkse gang van zaken kiest de Raad van Bestuur op haar beurt dan weer een Dagelijks Bestuur.

- *Werkgroepen en platforms*

De werkgroepen en platforms adviseren elkaar en ook de Raad van Bestuur. Zij zijn de eigenlijke structuren die inhoudelijk aan de slag gaan over beleid en beleidsveranderingen. In hun groepen werken ze standpunten uit die ze terugkoppelen naar de Raad van Bestuur.

De werkgroepen komen bij elkaar wanneer er gediscussieerd moet worden over een bepaald thema en hierover advies gegeven moet worden. De werkgroepen bereiden dan de standpunten van het forum voor. Zo zijn er bijvoorbeeld vaste werkgroepen rond de thema's onderwijs, ouderen en werkgelegenheid. De samenstelling van deze groepen is heel gevarieerd. Sowieso zetelen vertegenwoordigers van de verschillende ledenorganisaties hierin, maar ook leden van andere organisaties of externe deskundigen kunnen in de werkgroepen participeren.

De samenstelling van de platforms is lichtelijk anders. Hierin komen de organisaties niet samen rond een bepaald thema maar rond een bepaalde subgroep. Ook de platforms kleuren met hun standpunten de visie van het Minderhedenforum. Het Brussels

⁵⁵ Organogram afkomstig van de website van het Minderhedenforum, lichtelijk aangepast aan recente informatie die ook op website terug te vinden was, <http://www.minderhedenforum.be>

Platform bijvoorbeeld verenigt meer dan 40 Brusselse verenigingen en experts en is in het leven geroepen om aan belangenbehartiging te doen voor alle etnisch- culturele minderheden in Brussel. Hierin zijn veel meer organisaties verenigd dan enkel die 17 die in het Minderforum zitten. Het platform vraagt naar standpunten en meningen van de leden van het platform maar geeft ook informatie en vorming voor alle betrokkenen. Voorts is er nog sprake van een Platform Vluchtelingen en een platform dat vrouwenorganisaties verenigt.

- *Secretariaat*

Langs de rechterzijkant van het organogram staat het secretariaat, een team van een twintigtal medewerkers dat het forum ondersteunt. Een team van zes medewerkers spitst zich specifiek toe op beleid. Elke stafmedewerker heeft zijn eigen specialiteit. Opvallend is dat vooral het aspect tewerkstelling zwaar vertegenwoordigd wordt onder de stafmedewerkers⁵⁶. Rond tewerkstelling is ook een werkgroep opgericht. Met het project Work-Up wil het Minderhedenforum de krachten bundelen van etnisch-culturele minderhedenverenigingen. Natuurlijk dat ook de werkgroep tewerkstelling en de stafmedewerkers hieraan deelnemen.

Binnen het project zijn er twee luiken, een dat zich focust op beleid en een ander dat ijvert voor activering. Voor het beleidsluik neemt Minderhedenforum de vertegenwoordigende functie op zich. De verschillende verenigingen buigen zich over problematieken in verband met tewerkstelling in de werkgroep en bestuderen de initiatieven van de overheid en sociale partners hierover⁵⁷. Vanaf hier neemt het Minderhedenforum dan de taak op zich om aanbevelingen te formuleren en deze te verdedigen in diverse beleidsinstanties, zoals bij de VDAB en de commissie diversiteit van de SERV. Via het activeringsluik zorgt het Minderhedenforum voor een databank met vacatures, een vacaturenieuwsbrief en te werken met een activeringsconsulenten.

Het secretariaat kent buiten deze stafmedewerkers rond beleid ook 9 mensen die werken rond de beweging zelf. Zij spitsen zich niet toe op het beleid, maar op de mensen die aangesloten zijn bij het forum. 3 secretariaatsmedewerkers zorgen voor de ondersteuning, 1 persoon verzorgt de communicatie en het contact met de pers en de directeur en adjunct-directeur vormen vanzelfsprekend de directie. Het secretariaat vormt een krachtig team om het hele forum te ondersteunen in administratie, maar dus ook inhoudelijk.

⁵⁶ 3 van de 5 stafmedewerkers werkt rond beleid en tewerkstelling. De twee andere 'domeinen' zijn media en beeldvorming en ouderen en onderwijs.

⁵⁷ MINDERHEDENFORUM vzw, Meer en beter werk voor etnisch- culturele minderheden. Aanbevelingen van het Minderhedenforum, februari 2010, geconsulteerd via http://www.minderhedenforum.be/documents/werk_aanbevelingen.pdf

C *Het Minderhedenforum stuurt vertegenwoordigers uit*

▪ *Commissie Diversiteit van de SERV*

Zoals reeds vermeld heeft de SERV nog een aantal commissies onder haar hoede zoals de commissie diversiteit. Deze commissie zorgt voor inbreng in het beleid vanuit kansengroepen uit het sociaaleconomische leven. Het gaat hier over personen met een arbeidshandicap en personen van allochtone afkomst. Het Minderhedenforum vertegenwoordigt in deze commissie deze laatste groep. Buiten vertegenwoordigers van het Minderhedenforum en het Gebruikersoverleg Arbeid en Handicap zetelen ook werkgevers- en werknemersorganisaties in deze commissie. Als kerntaak moeten zij de overheid adviseren over evenredige arbeidsdeelname van de kansengroepen die zij vertegenwoordigen en diversiteit (op de werkvloer).

Het Minderhedenforum ijvert voor een grote participatie door de achterban die zij vertegenwoordigt, onder andere in deze commissie. Om de standpunten van deze achterban juist te verwoorden en aan effectieve belangenbehartiging te doen, verzamelt het forum verschillende verenigingen van etnisch- culturele minderheden in een werkgroep en het project Work Up om hen over de tewerkstellingsproblematiek te horen. De standpunten die hierin verkondigd werden, kan het forum dan als aanbeveling gebruiken in de commissie.

▪ *Het Minderhedenforum in de Vlaamse Onderwijsraad*

Het forum geeft geen rechtstreeks advies aan de overheid, maar doet dat door vertegenwoordiging in diverse adviesraden. In de algemene raad van de Vlaamse Onderwijsraad zit de stafmedewerker onderwijs als afgezant van het forum. Zij zit daar om de standpunten en aanbevelingen die in de werkgroep onderwijs gemaakt werden, door te geven. Als intermediair tussen achterban en overheid dus. Bovendien is zij gespecialiseerd in onderwijs, waardoor zij mee als experte aan de tafel kan zitten. Voorts zit zij binnen de onderwijsraad ook in de deelraad Hoger Onderwijs. Een van de stafmedewerkers tewerkstelling zetelt in dezelfde onderwijsraad bij de deelraad Levenslang en Levensbreed Leren.

§2. Vlaams Patiëntenplatform

A *Overlegstructuur voor patiënten*

Het Vlaams Patiëntenplatform brengt een honderdtal Vlaamse patiëntenorganisaties onder een onafhankelijke koepel samen. (Organisaties van/voor) patiënten moeten actief kunnen deelnemen aan de uitbouw van het beleid dat een impact heeft op gezondheid en zorg. De koepel is opgestart omdat mensen met een chronische ziekte vaak met vergelijkbare moeilijkheden en vragen zitten. Onder een sterke koepel is het veel makkelijker voor de

verschillende organisaties om hun stem te laten horen, om hun noden en prioriteiten aan te kaarten en het beleid van reëliek te dienen. *“Samen gemeenschappelijke noden en knelpunten aankaarten en helpen oplossen is de centrale doelstelling⁵⁸”*. Het nastreven van patiëntenrechten ligt aan de basis van de koepel.

Input gebeurt vanuit de patiëntenverenigingen. Om vanuit de aangesloten leden een standpunt te kunnen formuleren, werkt het Vlaams Patiëntenplatform met themagerichte werkgroepen die de basis vormen van de werking. Vertegenwoordigers van de verschillende ledenorganisaties sluiten zich bij de werkgroepen aan om bepaalde thema's te overdenken. Van hieruit worden de standpunten geformuleerd.

Het Vlaams Patiëntenplatform op zich is geen officiële raad die de overheid advies geeft. Wel ziet de overheid het platform als een gesprekspartner en raadgever, en stuurt het platform haar vertegenwoordigers uit naar allerhande overlegstructuren op Vlaams en nationaal niveau, zoals de Strategische Adviesraad voor Welzijn, Gezondheid en Gezin of bijvoorbeeld het Stakeholdersforum van de VDAB . Dit noemt het platform zelf haar ‘zitjes’.

B Structuur en Samenstelling

Aan de basis van het platform zitten de aangesloten patiëntenorganisaties. Mits het betalen van lidgeld, kan elke patiëntenorganisatie die minstens twee jaar bestaat lid worden van het Vlaams Patiëntenplatform. Vanzelfsprekend kan niet elke organisatie maandelijks samenzitten rond verschillende projecten. De ledenorganisaties doen hiervoor beroep op een team van personeelsleden en stafmedewerkers die zich elk verdiepen in een ander thema.

Om toch zeker voldoende inbreng vanuit de patiënten zelf te laten komen, werd de Raad van Bestuur opgericht met enkel vertegenwoordigers van de ledenorganisaties. Zij concretiseren de doelstellingen van het Vlaams Patiëntenplatform, leggen bepaalde beleidslijnen vast en hebben de eindverantwoordelijkheid voor alle inhoudelijke en uitvoerende beslissingen. Vanuit de Raad van Bestuur nemen enkele leden het dagelijkse bestuur op zich.

C Taken

“Daadwerkelijke inspraak, vertegenwoordiging en participatie realiseren op basis van een gedeeld standpunt van de patiënt⁵⁹”, dat is de basisgedachte die aan het takenpakket van het platform ligt. Kerntaak van het Vlaams Patiëntenplatform is dan ook het verdedigen van de algemene patiëntenbelangen in elk domein dat een impact heeft op hun leven. Zo houdt het platform zich zowel bezig met verzekeringen als met tewerkstelling, met vervoer en

⁵⁸ Website van het Vlaams Patiëntenplatform, geconsulteerd via <http://www.vlaamspatiëntenplatform.be>

⁵⁹ Idem.

mobiliteit als met het zorgaanbod. Om deze belangen te kunnen verdedigen, moet het platform hier ook van op de hoogte zijn.

Overleg met patiënten en hun organisaties in een zoektocht naar oplossingen is dan ook onontbeerlijk voor een goede werking. Enkel op deze manier kunnen de stafmedewerkers patiënten op Vlaams en federaal niveau vertegenwoordigen. Dat overleg met patiëntenorganisaties vindt plaats in de themagerichte werkgroepen en bepaalde studieprojecten. Van hieruit wordt het beleid opgevolgd, worden problemen aangekaart en oplossingen gezocht en standpunten geformuleerd. Bovendien brengt het platform ook discriminatie aan het licht waarmee patiënten te maken krijgen in hun leven.

Om de stem van patiënten uit te dragen, stuurt het Vlaams Patiëntenplatform vertegenwoordigers naar allerlei Vlaamse en federale overlegstructuren als belangenverdediger. Die overlegplaatsen zijn zeer divers en handelen over alle aspecten van het dagelijkse leven. De samenstelling van die structuren qua stakeholders zijn dan ook navenant, waardoor het platform slechts één stem heeft tussen stakeholders die vaak ander belangen nastreven. Maar hier blijft het niet bij: de overheid beschouwt het platform als gesprekspartner en komt vaak bij hen ten rade wanneer zij nieuwe regelgeving willen invoeren die een impact heeft op het leven van patiënten.

§3. Gebruikersoverleg Arbeid en Handicap

A *Samen sterk voor werk van personen met een arbeidshandicap*

Het Gebruikersoverleg Handicap en Arbeid is een spontaan opgericht platform dat verschillende organisaties van/voor personen met een handicap organiseert om over tewerkstelling ideeën uit te wisselen vanuit de gedachte dat je door samen te werken een krachtigere en sterkere positie aan de onderhandelings tafel bekomt. Het platform werd opgericht als gevolg van een ronde tafel met de Vlaamse regering en de sociale partners in 2003. De Vlaamse regering ondersteunt dit platform via een projectsubsidie binnen het kader van het beleid evenredige arbeidsdeelname en diversiteit. De projecthouder is Grip vzw.

Hoofddoel is om *“via beleidsparticipatie en lobbywerk naar een betere arbeidsmarktpositie van personen met een arbeidshandicap te streven⁶⁰”*, zowel kwalitatief als kwantitatief. Maatregelen kunnen getroffen worden die het leven op de werkvloer gemakkelijker maken net zoals bepaalde maatregelen het streven naar een hogere tewerkstellingsgraad in de hand kunnen werken.

⁶⁰ <http://www.handicapenarbeid.be/Applicaties/gebruikersoverleghandicapenarbeid/cms/php/Home.php?view=form&-findany>

Het Gebruikersoverleg Handicap en Arbeid wil de stem van mensen met een arbeidshandicap zichtbaar maken en versterken. Vanuit een overkoepelende structuur staan organisaties en personen met een handicap nu eenmaal veel sterker dan wanneer ze het probleem apart willen aanpakken. Het overleg zorgt ervoor dat beleidsmakers er niet meer omheen kunnen om ook personen met een handicap als stakeholder bij het beleid te betrekken. Typerend aan het platform is dat het om een spontaan samenwerkingsverband gaat, opgericht vanuit een voelbare nood van organisaties om samen te zitten rond het thema tewerkstelling. Samen kan je meer bereiken, samen hoor je meer en kan je meer van je laten horen. Het Gebruikersoverleg is de structurele vertegenwoordiger van de personen met een arbeidshandicap. Deze vertegenwoordigingsrol is opgenomen in het decreet op de SERV en er is een samenwerkingsovereenkomst met de VDAB. In de statuten van GTB-Vlaanderen is opgenomen dat het Gebruikersoverleg zes vertegenwoordigers mag afvaardigen in de Raad van Bestuur en Algemene vergadering.

B Samenstelling en structuur

Een tiental organisaties en (andere) platformen hebben zich aangesloten bij het overleg. Het zijn zowel organisaties van/voor personen met een handicap als organisaties van/voor personen met een chronische ziekte. Beide doelgroepen komen vaak in aanraking met discriminatie en (langdurige) moeilijkheden op de arbeidsmarkt. Er is geen sterk uitgewerkte hiërarchische structuur binnen het overleg, net omdat het zo spontaan opgericht is. Nevengroepen of een strakke structuur zouden de directheid en de openheid in de weg staan.

C Taken

Hoofddoel van het overleg is om de positie van personen met een arbeidshandicap te optimaliseren. Dit doet het platform door de stem van de doelgroep te versterken en hen als een gelijkwaardige en belangrijke partner in het maatschappelijke debat te integreren. Allereerst wordt het platform als ontmoetingsplaats gebruikt voor organisaties van/voor personen met een handicap of een chronische ziekte. Organisaties komen op regelmatige basis samen om bepaalde problemen en prioriteiten aan te kaarten, informatie uit te wisselen en oplossingen te zoeken. Door gezamenlijk naar buiten te treden versterken ze hun positie in het maatschappelijke debat ten overstaan van beleidsmakers en andere stakeholders. Dit naar buiten treden doet het overleg in diverse overlegstructuren zoals het Stakeholdersforum van de VDAB, de Commissie Diversiteit van de SERV en GTB-Vlaanderen vzw. Daarnaast is het Gebruikersoverleg ook lid van het Raadgevend Comité van het Vlaams Subsidie-agentschap werk en sociale economie.

Inleiding

In het hoofdstuk *Nood aan NOOZO* werd reeds verklaard waarom een participatiestructuur op Vlaams niveau zo broodnodig is. Een van de argumenten die we hiervoor aanhaalden, was dat op federaal vlak een adviesraad voor personen met een handicap wél bestond, net zoals voor Het Waalse en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Duitstalige Gemeenschap. In het hierop volgende hoofdstuk worden deze Belgische adviesraden verder toegelicht.

Nationaal

§1. Missie

De Nationale Hoge Raad voor Personen met een handicap (NHRPH) werd in 1967 via Koninklijk Besluit opgericht. Hierin wordt ook de missie van de raad omschreven: *“het bevorderen van een algemeen samenhangend beleid en een doelmatige samenwerking tussen de verschillende betrokken ministeriële departementen en het privé-initiatief”*. Met de staatshervorming van 1981 en de federalisering werd verder bepaald dat de NHRPH de noden en problemen van personen met een handicap dienen te onderzoeken op federaal vlak (en dus niet meer over de beleidsmaterie die overgeheveld werd naar de regio's).

§2. Structuur en samenstelling

A Leden van de NHRPH

De NHRPH telt 20 leden die door sollicitatie verkozen worden door de Staatssecretaris voor Gehandicaptenbeleid en worden benoemd door de koning voor een periode van zes jaar. De leden bestaan niet enkel uit personen met een handicap of hun vertegenwoordigers, maar er is ook plaats voor verwijzers en andere mensen die door hun beroepsleven over de nodige kennis rond handicap beschikken. Na zes jaar kan men zijn mandaat vernieuwen, op voorwaarde dat er opnieuw officieel gesolliciteerd wordt. In de raad zitten geregeld ook kabinetsmedewerkers maar zij worden niet als lid benoemd. Dit zorgt voor de nodige onafhankelijkheid van de raad.

B *Structuur van de NHRPH*

▪ *Plenaire vergadering*

Op deze vergadering komen alle leden van de NHRPH samen, maar ook andere mensen kunnen uitgenodigd worden om deel te nemen. Het gaat dan om kabinetsmedewerkers, onderzoekers, wetenschappelijke deskundigen, juristen, etc die met hun kennis de zaak verder kunnen belichten en uitdiepen. De plenaire vergadering vormt min of meer de kern van de raad, waarbinnen haar kerntaak wordt uitgevoerd, namelijk adviseren. Voor bepaalde dossiers of thema's worden interne werkgroepen opgericht die zich tijdelijk of permanent focussen op bepaalde zaken. Deze werkgroepen staan in nauw contact met de plenaire vergadering.

Vanuit hier worden ook vertegenwoordigers gestuurd naar externe werkgroepen en structuren die iemand zoeken die vertrouwt is met het thema handicap en hiervoor over de nodige ervaringsdeskundigheid beschikt.

▪ *Werkgroepen*

Binnen de Nationale Hoge Raad worden permanente en ad hoc werkgroepen opgericht. De samenstelling ervan varieert per werkgroep. Sommige groepen bestaan volledig uit leden van de NHRPH, anderen hebben een gemengde samenstelling met dienstverleners of beleidsmedewerkers. Een voorbeeld van zulke vaste groep met enkel leden uit de raad is de werkgroep Tewerkstelling en Inkomen. Anderzijds zijn er ook vaste 'gemengde' samenwerkingsverbanden in de vorm van een werkgroep met de NMBS of een groep met Brussels Airport of ad hoc werkgroepen, onder andere de werkgroep Handiweb met vertegenwoordigers van de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid. Naargelang de situatie het vraagt worden tijdelijke groepen opgericht.

▪ *Bureau*

Het bureau omvat een kleine groep leden⁶¹ van de plenaire vergadering, die zich buigen over het dagelijkse reilen en zeilen van de raad. Hier wordt bijvoorbeeld de agenda opgesteld voor de volgende plenaire vergadering.

▪ *Secretariaat*

Het secretariaat wordt bevolkt door 2 medewerkers van de Directie-generaal Personen met een handicap. Zij ondersteunen de raad door de vergaderingen voor te bereiden, documenten uit te werken en te verspreiden, verslagen op te maken, etc. Het organisatorische en administratieve aspect komt zo niet terecht op de schouders van de leden van de raad.

⁶¹ Dit zijn de voorzitter en de drie ondervoorzitters.

§3. Taken

Als hoofdplicht formuleert de NHRPH adviezen over alles op federaal niveau dat een invloed heeft op het leven van personen met een handicap. De overheid vraagt de Raad om deze adviezen. Dit zijn dan voornamelijk de Minister van Sociale zaken en Volksgezondheid en/of de Staatsecretaris voor personen met een handicap, maar ook op vraag van andere ministers of instanties wordt advies gegeven.

Men was tot voor kort niet verplicht om de Raad om advies te vragen, enkel in verband met tegemoetkomingen aan personen met een handicap. Dit is recentelijk licht veranderd door een interministerieel overleg waarbij de Staatssecretaris voor Gehandicaptenbeleid ervoor opteerde alle handicapgerelateerde kwesties waarbij andere ministers hem om raad vragen, door te spelen aan de Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap. Anderzijds geeft de Raad ook proactief advies op eigen initiatief. Hierdoor wordt kort op de bal ingespeeld op de veranderende evoluties in het beleid en de actualiteit en worden standpunten waar niet altijd achter gevraagd wordt toch geventileerd. De adviezen die de NHRPH geeft zijn niet bindend, maar worden wel openbaar gemaakt. Iedereen die wil kan de adviezen op de website lezen. In haar adviezen wordt de Raad niet al te technisch⁶², want dit is haar bevoegdheid niet. Voor technische details moet de overheid terecht bij gespecialiseerde onderzoekbureaus.

De NHRPH heeft als basistaak het adviseren van de overheid, maar dit is niet haar enige opdracht. Zo stelt de Raad ook persberichten op of maken de leden deel uit van allerhande werkgroepen waarin personen met een handicap vertegenwoordigd moeten zijn. Een voorbeeld hiervan is de Begeleidingscommissie voor het VN-verdrag betreffende de rechten van personen met een handicap.

Waalse Gewest

§1. Permanente commissie

Ook het Waalse gewest heeft net als het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (van COCOF) een adviesraad voor personen met een handicap, de *Commission wallonne des Personnes handicapées*. De Raad is samen met vijf andere commissies ondergebracht onder de *Conseil wallon de l'Action sociale et de la Santé*. Het zijn permanente commissies die als missie hebben om advies te verlenen aan de overkoepelende raad. De CWPH wordt samengeroepen wanneer nodig, door haar voorzitter. De commissie heeft als missie “*d’assurer la participation des personnes handicapées et de leurs associations à l’élaboration des mesures qui les concernent*.” Ieder van de zes commissies beslist voor zichzelf wanneer ze samenkomen⁶³, wie er aanwezig

⁶² Dit is vooral naar adviezen voor NMBS en airport in verband met toegankelijkheid.

⁶³ Met een minimum aan vier keer per jaar.

moet zijn, of er stemrecht is en in welke mate, etc. Hoewel de commissies dus onder een grotere raad ondergebracht werden, beschikken ze over de vrijheid om de praktische zaken zelfstandig in te richten.

Deze werkwijze als commissie is pas sinds 2009 in werking getreden. Voordien stond de *Conseil consultatif wallon pour les Personnes handicapées* in voor het verdedigen van de belangen van personen met een handicap in de Waalse politiek door het verlenen van advies aan de Waalse regering en aan de Conseil régional wallon. Bovendien controleerde deze instantie het Waalse Agentschap voor personen met een handicap in verband met hun werking en de uitvoering van hun doelstellingen. Maar net als in Vlaanderen heeft men in het Waalse Gewest de adviesstructuren vereenvoudigt wat resulteerde in een overkoepelende raad die zich bezig houdt met '*l'action sociale*' en gezondheid met hieronder enkele gespecialiseerde commissies. Geen verschil met het Raadgevend Comité van het VAPH zo op het eerste gezicht, maar daar waar het Raadgevend Comité zich enkel over zorg en hulpmiddelen kan uitspreken, is de CWPH een totale gesprekspartner op het gebied van handicap.

§2. Samenstelling en structuur

De commissie heeft 15 effectieve leden en 15 reserveleden die door de Waalse regering voor een periode van vijf jaar worden aangesteld. De samenstelling is divers met twee vertegenwoordigers van werkgeversorganisaties en twee vertegenwoordigers uit de dienstverlening bovenop een meerderheid van acht vertegenwoordigers vanuit de organisaties van/voor personen met een handicap en drie experts over het thema handicap. De commissie zelf maakt al deel uit van een groter geheel, namelijk van de *Conseil wallon de l'Action sociale et de la Santé*.

Het secretariaat van de *Conseil wallon de l'Action sociale et de la Santé* sprokkelt de verschillende vragen bij elkaar die aan de verschillende commissies gesteld worden en geeft ze dan door aan de bevoegde commissie. Het secretariaat vervult met andere woorden de functie van centraal aanspreekpunt. Tevens staan zij de verschillende commissies bij in de administratieve en logistieke taken.

§3. Taken

De hoofdtaak van de commissie is het adviseren van de raad die erboven staat wat betreft het domein handicap. Bovendien staat de commissie de Waalse regering ook bij wanneer deze technisch advies nodig hebben over bepaalde zaken. Dit is bijvoorbeeld iets wat de Nationale Hoge Raad bijvoorbeeld niet doet. Zij verwijzen deze adviesvragen door naar technische experts, de eigen adviezen zijn eerder strategisch van aard. Behalve op aanvraag kan de commissie ook op eigen initiatief advies verlenen aan de raad.

Duitstalige Gemeenschap

Sinds 1990 is het Agentschap voor personen met een handicap verantwoordelijk voor de behoeften van alle personen met een handicap die in de Duitstalige Gemeenschap van België wonen. Onder dat agentschap vinden we het *Kleines Forum terug*, wiens volledige naam *Kleines Forum-Plattform aller Vereinigungen, Verbände und Selbsthilfegruppen von und für Menschen mit Behinderung in der Deutschsprachige Gemeinschaft Belgiens* luidt. Het forum biedt plaats aan vertegenwoordigers van organisaties van/voor personen met een handicap.

Het agentschap voor personen met een handicap werkt transversaal op alle gebieden van het leven: onderwijs, opleiding en werkgelegenheid, huisvesting en vrije tijd, mobiliteit en toegankelijkheid, etc. Het *Kleines Forum* is een deel van het agentschap, vergelijkbaar met het Raadgevend Comité van het VAPH, met dit verschil dat het Forum niet enkel over zorg en hulpmiddelen advies geeft, maar weldegelijk alle aspecten van het leven van personen met een handicap belicht.

Het forum doet trouwens meer dan enkel adviseren. Ze sensibiliseren de maatschappij in verband met de belangen van personen met een handicap en de noodzaak aan een inclusieve maatschappij en meer maatschappelijke integratie.

Brussels Hoofdstedelijk Gewest

§1. Brusselse Franstalige Raad

Het CCBFPH heet voluit het *Conseil Consultatif Bruxelloise Francophone des Personnes Handicapées* en vormt een adviesraad voor personen met een handicap in Brussel voor de Franse Gemeenschap. Een variant van deze raad voor de Vlaamse Gemeenschap bestaat niet. Vlaanderen heeft dus niet enkel geen adviesraad voor personen met een handicap voor Vlaanderen, maar ook niet voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

§2. Structuur en samenstelling

Het CCBFPH heeft een lijvige deelnemerslijst met maar liefst 24 effectieve leden en 24 vervangende reserveleden. De samenstelling is zeer divers door de aanwezigheid van 6 beleidsmedewerkers, 4 vertegenwoordigers van werknemers uit de sector, 6 experts en 8 gebruikersvertegenwoordigers.

Een secretariaat heeft het CCBFPH niet van zichzelf. De overheid leent krachten uit om de nodige voor- en nazorg te kunnen uitvoeren en tijdens de bijeenkomsten verslag te nemen zodat dit niet op de schouders van de deelnemers valt.

§3. Taken

Het is de taak van het CCBFPH om de Commission communautaire française van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te adviseren over alles in verband met personen met een handicap. Zij brengen dat advies uit op eigen initiatief of op vraag van de commissie zelf. In sommige gevallen (bij ontwerpen van decreet en uitvoeringsbesluiten) is hun advies zelfs verplicht. De raad komt maandelijks samen om zich te beraadslagen over de voorgelegde vragen en actualiteiten waarop zij moeten/willen inspelen.

PARTICIPEREN IN HET BUITENLAND

Niet alleen in België zijn voorbeelden te vinden van hoe participatie georganiseerd kan worden. Ook in het buitenland worden allerlei structuren en raden opgericht om personen met een handicap een stem te geven op beleidsmatig vlak. De meeste landen in Europa beschikken over zulk gestructureerd overleg, elk natuurlijk met eigen specialiteiten en accenten. Zoals reeds vermeld kan een goed voorbeeld niet zomaar overgeplaatst worden naar een andere plaats of land. Er moet rekening gehouden worden met de Vlaamse context waarbinnen we NOOZO willen oprichten. Maar inspiratie halen in het buitenland kan nooit kwaad.

In dit hoofdstuk wordt dan ook de nadruk gelegd op buitenlandse adviesraden rond handicapspecifieke materies die hun nut bewijzen in de politiek en de samenleving. Zij kunnen een voorbeeld zijn, maar hoeven daarom niet klakkeloos overgenomen worden. De oefening werd gemaakt voor gans de Europese Unie en enkele andere landen in de wereld. Vanzelfsprekend is niet in elk land een interessant voorbeeld te vinden van hoe het moet in praktijk. Hieronder volgt dan ook een kleine selectie over die raden die een interessant spoor voor NOOZO bieden. De andere landen vindt u kort omschreven terug in bijlage.

Nederland

In Nederland neemt de CG-raad een invloedrijke voortrekkersrol in op het gebied van beleidsparticipatie door personen met een handicap. CG-Raad staat voor Chronisch zieken en Gehandicaptenraad en is een koepel van bijna 200 organisaties.

§1. Missie

De CG-Raad beperkt zich niet tot 1 domein, maar werkt ‘levensbreed’ aan alle domeinen van het menselijke leven zoals werk, inkomen, wonen, onderwijs, mobiliteit, etc. De CF-raad werkt met andere woorden transversaal, zich niet beperkend tot een bepaald beleidsdomein. In zeer veel opzichten komt de CG-raad overeen met wat we zelf voor ogen hebben in dit project. Haar missie omschrijft de raad als volgt: *"De Chronisch zieken en Gehandicapten Raad Nederland is de koepel van organisaties van mensen met een chronische ziekte of een handicap. Centraal in alle activiteiten staat het realiseren van een samenleving, waaraan mensen met een chronische aandoening of handicap als volwaardig burger deelnemen, op basis van gelijke rechten, gelijke kansen en gelijke plichten. Collectieve belangenbehartiging en het bieden van ondersteuning en service aan de lidorganisaties zijn de twee belangrijkste taken van de CG-Raad"*⁶⁴.

⁶⁴ Missie van de CG raad in Nederland, geconsulteerd via http://www.cg-raad.nl/over_ons/missie.php

Aan de basis van haar werk ligt de noodzaak van een inclusieve maatschappij, waarbinnen iedereen gelijke kansen krijgt om optimaal te participeren in de maatschappij. Dit zijn dan ook collectieve belangen die de raad behartigt voor haar aangesloten ledenorganisaties, wat iedereen met een handicap of chronische ziekte ten goede komt. Die belangenbehartiging uit zich voornamelijk in het vertegenwoordigingswerk dat de raad op zich neemt en de rol die zij als gesprekspartner opneemt met de overheid, zorg- en dienstverleners, maar ook met het bedrijfsleven.

Ledenorganisaties krijgen meer aangeboden dan de belangenbehartiging die de raad voor hen opneemt, zij krijgen ook ondersteuning door middel van informatie (website, publicaties, studiebijeenkomsten, etc) en enkele services zoals juridische hulp. In ruil hiervoor moeten organisaties die zich bij de CG-raad willen aansluiten wel een jaarlijkse bijdrage betalen.

§2. Samenstelling en structuur

A *CG-raad als koepel*

De CG-raad overkoepelt bijna 200 organisaties van personen met een chronische ziekte of een handicap. Dit zijn zowel nationale, regionale als zeer lokale organisaties. De ledenlijst is zeer divers samengesteld. Om een effectieve werking te kunnen garanderen, heeft de CG-raad een centraal bureau waar ongeveer 60 mensen tewerk gesteld zijn, een kwart hiervan heeft zelf een handicap of een chronische ziekte.

B *Structuur*

De CG-raad heeft als hoogste besluitvormend orgaan de ledenvergadering, waarbinnen vertegenwoordigers van de aangesloten organisaties zetelen. Deze vergadering kiest de acht leden van bestuur van de raad, die maandelijks bij elkaar komt en de algemene vergadering voorbereidt. Tevens zorgt het bestuur ook voor de uitvoering van de besluiten die binnen de raad tot stand kwamen.

Binnen de CG-raad zijn een viertal vaste adviesgroepen ondergebracht rond de domeinen onderwijs, werk en inkomen, mobiliteit en toegankelijkheid en tot slot welzijn, voorzieningen en zorg. Zulke adviesgroep bestaat uit ervaringsdeskundigen van de aangesloten ledenorganisaties, staat de CG-raad zelf bij met haar standpunten en helpt met andere woorden bij het voorbereiden van de inhoudelijke uitwerking van de raad. Elke adviesgroep heeft een onafhankelijke voorzitter en een medewerker uit het team als secretaris.

Het doel van deze adviesgroepen is *“de gewone en collectieve leden invloed uit te laten oefenen op het beleid van de CG-Raad door hen een adviesfunctie voor het bestuur te geven. Het beleid van de CG-Raad wordt daarmee breed gedragen door de achterban van zijn lid- en*

*aangesloten organisaties, waardoor democratische besluitvorming wordt gerealiseerd.*⁶⁵ Het is de taak van deze adviesgroepen om het bestuur van de CG-raad te helpen bij het opstellen van het jaarlijkse werkplan op een continue basis. Ze signaleren maatschappelijke en politieke evoluties, duiden aan waar de prioriteiten liggen en denken na over oplossingen. Als criteria voor deelname wordt verwacht van de deelnemers over voldoende kennis van knelpunten, noden en wetgeving te kennen rond het beleidsdomein, maar ook beleidsmatig en handicapoverstijgend te kunnen denken.

Onder de adviesgroepen vindt men ook nog een aantal werkgroepen terug die aangesteld worden door de adviesgroepen zelf. De werkgroepen zijn meestal tijdelijk en opgericht voor een bepaald deelaspect van het domein van de adviesgroep. Ze staan de adviesgroep bij met hun kijk op de zaken.

§3. Taken van de CG-raad

In haar missie staat duidelijk omschreven dat de CG-raad haar werking toespitst op de belangenbehartiging van personen met een handicap en de ondersteuning van de aangesloten organisaties, zowel collectief als particulier. Die belangenbehartiging realiseert de raad allereerst door de aangesloten organisaties een platform aan te bieden waar ze elkaar kunnen ontmoeten en met elkaar in discussie kunnen treden. Zo heeft de raad een beter idee wat er speelt bij haar achterban en kunnen beter hun belangen verdedigen bij de andere partijen. Op die manier baseert ze dan haar standpunten of advies voor de beleidsvoorbereiding en –uitvoering op de behoeften van mensen met een chronische ziekte of handicap en hun naasten. Dat advies wordt op verzoek of proactief gegeven. Het is de overheid of andere beleidswerkers echter niet verplicht om de raad om haar standpunt betreffende nieuwe regelgeving te vragen. Wanneer bestaande dienstverlening tekort schiet of niet voldoende functioneert, is het volgens de statuten de taak van raad om actie te ondernemen.

Bovendien neemt de CG-raad ook een functie op als kenniscentrum, waarin informatie over handicap en gelijke kansen op een toegankelijke manier bijeengebracht en op peil gehouden wordt. Ze bevordert studie en onderzoek voor alles wat een impact kan hebben op het leven van een persoon met een handicap of een chronische ziekte.

§4. Werkingskosten

De CG-raad haalt een deel van haar inkomsten uit de bijdragen van de aangesloten organisaties. Om tot de koepel te kunnen behoren, moeten organisaties niet enkel aan verschillende voorwaarden voldoen, maar worden tevens ook geacht lidgeld te betalen. Daarenboven is er ook

⁶⁵ *Structuurnotitie adviesgroepen*, geconsulteerd via http://www.cg-raad.nl/docs_en_pdfs/leden/20100617_overons_huishoudelijk_reglement_adviesgroep.pdf

een instellingssubsidie van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, alsook projectsubsidies van andere ministeries en bedrijven. In tegenstelling tot Vlaanderen heeft Nederland een traditie van donaties. De CG-Raad steunt dan ook ten dele op die donaties, wat we in Vlaanderen niet kunnen verwachten.

Met een personeelsteam van 60 medewerkers heb je dan ook hoge werkingskosten. Ze hebben bovendien een permanent bureau waar deze mensen aan de slag kunnen gaan en vergaderingen doorgaan.

Tsjechië

In Tsjechië vormt de *Government Board for People with Disabilities* samen met het *Czech National council for disability* (CNDC) de basis voor participatie door personen met een handicap in het beleid.

§1. Government Board for People with Disabilities

De Government Board werd opgericht in 1991 en is een coördinerend adviesorgaan voor de Tsjechische overheid op het vlak van handicap. Hun hoofddoel is om een Nationaal Actieplan voor personen met een handicap op te stellen dat om de zoveel jaar hernieuwd en geüpdatet wordt. Dit plan is een uitvalsbasis voor de overheid voor nieuwe regelgeving die een inclusieve maatschappij en gelijke kansen bevordert. De samenwerking tussen personen met een handicap en de ministers is cruciaal in deze raad. Ze zitten samen rond de tafel om het plan op te stellen.

A Samenstelling en structuur

De samenstelling van de raad geeft duidelijk het hechte samenwerkingsverband tussen ministers en personen met een handicap weer. De functie van voorzitter is weggelegd voor de eerste minister, en ook de ondervoorzitters zijn ministers van beleidsdomeinen die een sterke impact hebben op het leven van personen met een handicap. Een van de ondervoorzitters is tevens de voorzitter van het CNDC. Onder de raadsleden vinden we nog andere ministers terug⁶⁶, leden van het CNDC, vertegenwoordigers van dienstverleners, werkgevers- en werknemersorganisaties en het hoofd van het secretariaat.

De raad kan tijdelijke werkgroepen in het leven roepen wanneer speciale dossiers meer aandacht en uitwerking nodig hebben dan op een normale bijeenkomst eraan gegeven kan worden. Als voorzitter van zulke werkgroep wordt een lid van de raad aangesteld, zodat er voldoende en rechtstreeks teruggekoppeld kan worden en de transparantie zo verhoogd

⁶⁶ Zij worden uitgenodigd door de raad wanneer een dossier aan de orde is dat onder hun beleidsdomein valt.

wordt. De werkgroep bereidt een informatiedossier voor met verschillende standpunten die zij dan doorgeven aan de raad.

Bovendien kan ook een beroep gedaan worden op experts. Zij worden door de leden van de raad uitgenodigd op de bijeenkomst of in de verschillende tijdelijke werkgroepen. Dit gaat dan om mensen die meestal beroepshalve de nodige kennis vergaard hebben om een duidelijke meerwaarde te bieden aan het te behandelen onderwerp. Soms worden ook ambtenaren uitgenodigd.

De raad beschikt over een secretariaat dat zich onder andere bekommert om de administratieve en organisatorische kant van de raad, de nodige informatie en documentatie opzoekt en bezorgt aan de raadsleden en de normale agenda van de raad verzorgt. Bovendien zorgen zij ook voor een constante stroom aan informatie door de website up to date te houden, verslagen te typen en te verspreiden, etc. Bovendien zetelt het hoofd van het secretariaat ook in de raad om goede doorspeling van informatie van en naar de raadsleden te garanderen, onder andere door het verslag te verzorgen.

B *Taken*

De voornaamste taak van de beleidsraad is bepaalde noden en problemen aan te kaarten en hiervoor ook oplossingen te zoeken en aan de overheid aan te bieden. Vereist hierbij is dat het gaat om problemen en noden die niet in één enkele bevoegdheid te plaatsen zijn, maar verschillende domeinen aanbelangen. De raad werkt dan ook transversaal en handelt over elk aspect van het leven waarin moeilijkheden of kansen voor personen met een handicap zich voordoen. In praktijk houdt de raad zich vooral bezig met werkgelegenheid, mobiliteit, onderwijs en inclusie. Deze noden en oplossingen bundelt ze in een nationaal plan dat de overheid als handleiding gebruikt voor hun regelgeving betreffende handicap. Hierin staan diverse doelstellingen en deadlines die de verschillende ministers moeten nastreven.

De raad werkt voor het opstellen van dat nationaal plan samen met de overheid en haar medewerkers, maar richt zich daarenboven tot de organisaties van/voor personen met een handicap. Ook particulieren kunnen gevraagd worden met de raad samen rond de tafel te zitten. Om (vertegenwoordigers van) personen met een handicap op een gestructureerde manier mee te laten participeren, werd de Czech National Disability Council (CNDC) opgericht, waarover u verderop meer kan lezen.

§2. Czech National Council for Disability

A *Missie*

De raad voor personen met een handicap uit Tsjechië werd in 2000 opgericht met het idee

dat personen met een handicap vaak dezelfde noden en behoeften hebben. Die gemeenschappelijke noden en prioriteiten worden op een efficiëntere en effectievere manier gepromoot wanneer er een overkoepelende en professionele organisatie die taak op zich neemt dan wanneer verschillende organisaties die taak individueel op zich nemen. De impact van een koepel is groter, omdat er met sterke standpunten naar buiten getreden wordt. Het is dan ook de missie van de raad om de overheid met sterke en doordachte standpunten tegemoet te komen en samen aan het beleid te sleutelen.

Het doel van de CNDC is om voor de rechten, noden en belangen van personen met een handicap op te komen, ongeacht de aard en de ernst van handicap. De CNDC kan opkomen voor personen met een handicap door enerzijds met de overheid samen te werken en met andere organisaties en organen anderzijds, zowel op lokaal als nationaal niveau.

B Samenstelling en Structuur

CNDC werkt zowel op nationale en regionale basis en dat is te merken aan hun structuur. Bovenaan staat een *National Assembly* die de doelstellingen en standpunten definieert op internationaal, nationaal en regionaal niveau maar ze zelf niet uitvoert. Daar zorgen de *national officers*, de *National Auditing Commission*, het *Scientific Council* en de regionale afdelingen van het CNDC voor.

Belangrijk is dat de samenstelling van al deze structuren gekenmerkt wordt door een hoge participatiegraad van ervaringsdeskundigen en vertegenwoordigers van organisaties van/voor personen met een handicap.

C Taken

Het CNDC werkt zowel voor nationale als lokale overheden en geeft hen advies in verband met zaken die het leven van personen met een handicap beïnvloeden. Zo stellen ze zaken voor die het leven van personen met een handicap verbeteren, toetsen nieuwe regelgeving op hun impact, brengen noden en prioriteiten naar buiten en participeren in de ontwikkeling en de uitvoering van gelijke kansen beleid.

Het CNDC geeft tevens advies aan de Beleidsraad voor personen met een handicap, een orgaan waarbinnen zowel beleidsmedewerkers, werkgeversorganisaties als enkele vertegenwoordigers van personen met een handicap terug te vinden zijn. Er vindt bovendien nauwe samenwerking plaats tussen het CNDC en de verschillende andere overlegstructuren van de overheid die zich toespitsen op werkgelegenheid, wonen, onderwijs, etc.

Verenigd Koninkrijk

In het Verenigd Koninkrijk zorgt het *Office for Disability Issues* sinds 2005 voor de nodige samenwerking tussen de overheid, personen met een handicap en hun vertegenwoordigers en

andere actoren. Een jaar later werd het orgaan *Equality 2025* opgericht dat de overheid op strategische wijze en transversaal adviseert over zaken die personen met een handicap aanbelangen.

§1. Office for Disability Issues

A *Transversaal adviesorgaan*

The Office for disability Issues is een transversale instantie die intern met alle departementen samenwerkt, maar ook met een grote verscheidenheid aan externe groepen. Haar missie is om de maatschappij zo inclusief mogelijk te maken met gelijke rechten en kansen voor iedereen, dus ook voor personen met een handicap. Samenwerken is een kernwoord voor deze overlegstructuur. Samenwerken met de verschillende beleidsdepartementen aan een zo inclusief mogelijke regelgeving, maar ook samenwerken met organisaties van/voor personen met een handicap. De visie van The Office for Disability Issues is *“to believe that those affected by a service or policy should be involved in designing it. This co-production approach adds value to work across government and leads to innovative and practical solutions”*.

B *Samenstelling en structuur*

Het bureau is deel van het departement Werk en pensioenen en werkt zeer nauw samen met de Britse minister voor personen met een handicap. Opvallend aan de samenstelling is het feit dat het vooral afgevaardigden van de verschillende departementen zijn die samen rond de tafel zitten in verband met handicap. Maar er is tijdens hun bijeenkomsten steeds plaats voor vertegenwoordigers uit het middenveld. Sterker nog, het bureau spoort andere raden en structuren ook aan om personen met een handicap bij het overleg te betrekken.

Om binnen de eigen werking voldoende inbreng van en samenwerking met personen met een handicap te kunnen garanderen, werd Equality 2025 opgericht waarmee dan ook nauw samengewerkt wordt. Equality 2025 bestaat uit vertegenwoordigers van organisaties van/voor personen met een handicap die door hun kennis en ervaringsdeskundigheid een vollediger beeld van de problematieken kunnen scheppen en praktische oplossingen aanbieden.

C *Taken*

De hoofdtaak van het bureau bestaat erin om het gehandicaptenbeleid over alle domeinen heen te coördineren en in juiste banen te leiden door samen te werken met beleidsmakers en personen met een handicap. Het kernwoord hierbij is gelijkheid. Het bureau analyseert nieuwe regelgeving en kijkt welke impact deze heeft op het leven van personen met een handicap. Bovendien biedt het bureau zelf praktische oplossingen aan om bepaalde

problemen te verhelpen en verbinden ze zich ertoe om de stem van personen met een handicap te laten doorklinken bij het opstellen van strategische doelen van de verschillende departementen.

§2. Equality 2025

A *Equality 2025 = United Kingdom Advisory Network for Disability Equality*

Zoals de officiële naam al doet uitschijnen is Equality 2025 een adviesnetwerk in het Verenigd Koninkrijk voor de gelijkheid van personen met een handicap. Het is een openbaar orgaan samengesteld uit personen met een handicap dat de overheid transversaal advies verleent hoe gelijke kansen en inclusie gerealiseerd kan worden in de samenleving *“at the earliest possible stage in policy development”⁶⁷*.

De regering beoogt om tegen 2025 een inclusieve maatschappij te bekomen. Dit kan niet zonder raad en advies van ervaringsdeskundigen. Equality 2025 werd enkele jaren geleden opgericht om de regering hiermee te helpen door hen strategisch en vertrouwelijk advies te geven. Het doel van Equality 2025 is dan ook *“to ensure that policymakers across government understand disabled peoples’ perspectives on a variety of issues, and are able to tap into their views and experiences”⁶⁸*.

B *Samenstelling en Structuur*

De raad bestaat uit 10 leden, waaronder ook een voorzitter en een ondervoorzitter. Elk lid zit op basis van verdienste omtrent handicap in Equality 2025, elk vanuit een andere achtergrond. Samen vormt de groep een heel divers en gedifferentieerde vertegenwoordiging van het veld handicap. Leden worden benoemd voor 3 jaar. Nadien krijgen ze de kans om opnieuw te kandideren.

Om de groep te ondersteunen is een secretariaat vanuit het Office for disability Issues beschikbaar. Zelf beschikken ze niet over een eigen team personeel.

C *Taken*

Equality 2025 werkt samen met de overheid om gelijkheid voor personen met een handicap te bekomen tegen 2025. Prioritair voor de leden staat dan ook het adviseren van de overheid betreffende nieuwe initiatieven die een invloed zullen hebben op het leven van personen met een handicap. Hiervoor brengen zij ervaring en kennis samen van verschillende mensen en proberen ook moeilijk bereikbare groepen te betrekken in het proces. Bovendien stellen

⁶⁷ Website van Equality 2025, geconsulteerd via <http://odi.dwp.gov.uk/equality-2025/index.php>

⁶⁸ Idem.

zij zelf ook initiatieven voor die de maatschappij inclusiever kan maken. Anderzijds analyseert Equality 2025 reeds bestaande regelgeving op het inclusieve gedachtengoed.

Zij maken er zelf een hoofdzaak van dat ze de opdrachten van de reeds bestaande adviesorganen niet in de weg staan of deze structuren vervangen. Samenwerking met hen is nodig, maar het is zeker niet de bedoeling om de andere structuren in hun vaarwater te zitten.

Om de overheid om een gegronde en efficiënte manier te kunnen bijstaan, komt de groep 4 keer per jaar samen om rond de tafel te zitten over diverse onderwerpen. Zij nodigen op deze bijeenkomsten ook externen uit die noodzakelijk zijn voor de besproken thema's. De overheid mag op eender welk moment Equality 2025 om advies vragen. Meestal beantwoordt de raad schriftelijke vragen, maar het staat ministers en ambtenaren ook vrij om met hun vraag naar de bijeenkomsten te komen. Om echte samenwerking met de overheid te garanderen, komt de voorzitter regelmatig samen met de bevoegde minister om zaken te overlopen en evoluties te analyseren. Zo kan er kort op de bal gespeeld worden. Bovendien zorgt een jaarlijks plan ervoor dat de werking en doelstellingen van Equality 2025 transparant verlopen.

D *Transparantie*

Hoewel Equality 2025 een vertrouwelijk adviesorgaan is en haar adviezen niet openbaar maakt, doet de structuur wel alle moeite om zo transparant mogelijk te werken. Publieke consultatie maakt ze wel openbaar, net zoals jaarlijkse rapporten, extra informatie over de behandelde thema's, etc. Bovendien maakt Equality 2025 er ook geen geheim van wat ze van subsidies krijgen, welke kosten gemaakt worden, wat hun prioriteiten zijn en hoe beslissingen genomen worden. Omdat het op vertrouwelijke basis advies geeft, kan het deze adviezen niet openbaar maken. Voor de rest is alles zo transparant als maar kan.

Spanje

§1. Interministerieel orgaan

In Spanje zorgt het Consejo Nacional de la Discapacidad voor beleidsparticipatie door personen met een handicap. De raad werkt transversaal en geeft organisaties van personen met een handicap en hun families de kans om beleidsmatig mee een agenda op te stellen, het beleid op te volgen en te evalueren. Dit is opvallend aan deze raad: in de meeste landen worden de raden pas gevraagd naar hun mening op het einde van het besluitvormingsproces, in Spanje wordt de raad al van in het begin actief betrokken in het proces. Zij hebben de officiële mogelijkheid om de

agenda mee te bepalen vanuit noden en prioriteiten van gebruikers. Bovendien werkt de raad echt samen met de beleidsmedewerkers, zitten samen ronde tafel om zo effectief mogelijk en gedragen beleid te verkrijgen.

§2. Samenstelling en structuur⁶⁹

De raad heeft een grondig uitgebouwde structuur onder het Ministerie van Werkgelegenheid en Sociale Zaken. Toch is het een interministerieel orgaan dat over de beleidsdomeinen heen werkt en streeft naar een inclusieve maatschappij met gelijke kansen en rechten voor personen met een handicap. De nationale raad beschikt met bijna veertig mensen over een groot arsenaal raadsleden. Hierbij geeft men de voorkeur aan ervaringsdeskundigen, maar ook enkele experts vinden hun plaats binnen de structuur.

A *Plenaire vergadering*

De plenaire vergadering komt tweemaal per jaar samen om de organisatorische kant van de raad door te nemen door het huishoudelijke reglement in te kleden en te vernieuwen, nieuwe leden aan te nemen, het memorandum en een doelstellingenkader op te stellen, etc. De vergadering richt bovendien werkgroepen en commissies op rond specifieke thema's en dossiers. Op de plenaire vergadering worden alle aangesloten organisaties en andere leden uitgenodigd. Hier worden ook de vertegenwoordigers van de permanente commissie aangesteld.

B *Permanente Commissie*

Binnen de permanente commissie zitten zeven beleidsmedewerkers (één per te behandelen beleidsdomein), acht vertegenwoordigers van organisaties van/voor personen met een handicap die zijn verkozen door de plenaire vergadering en enkele externe experts op uitnodiging. De raadsleden worden voor een periode van vier jaar verkozen. Elke bijeenkomst wordt bovendien ondersteund door het secretariaat die de verslagen opmaakt, informatiebundels samenstelt en de organisatorische kant van de vergadering verzorgt. Binnen deze permanente commissie ligt de klemtoon op beleidsparticipatie en adviesverlening.

In het huishoudelijk reglement staat dat de permanente commissie minstens tweemaal per jaar moet samenkomen, maar op vraag van de voorzitter veel meer wordt gevraagd. In praktijk komt de raad toch maandelijks samen om zich te buigen over bepaalde adviesvragen of nieuwe regelgeving.

⁶⁹ Gegevens op basis van het real Decreto 1865/2004 de 6 de Septiembre, Consejo Nacional de la Discapacidad, geconsulteerd via <http://www.msc.es/ssi/discapacidad/informacion/consejoNacionalDisc.htm>

Leden die niet in Madrid wonen, wordt een onkostenvergoeding aangeboden, andere leden staan zelf in voor hun onkosten.

C *Werkgroepen*

De raad kan verscheidene werkgroepen oprichten die zich over specifieke thema's buigen. Deze werkgroepen kunnen zowel een permanent als een tijdelijk karakter hebben. Enige voorwaarde die hieraan verbonden is, betreft het aanwezig zijn van een ondervoorzitter in deze raden die de besproken zaken kan terugkoppelen naar de raad zelf.

D *Permanent Bureau Discriminatie*

Onder de Raad van Gehandicapten zit bovendien een permanent bureau dat verantwoordelijk is voor de bevordering van gelijke kansen, universele toegankelijkheid en non-discriminatie. Zij ontvangen vragen en klachten van personen met een handicap of organisaties van/voor personen met een handicap die discriminatie ondervonden hebben. Het bureau onderzoekt deze inzendingen en zorgt voor de nodige terugkoppeling. Ook de Nationale Raad wordt hierover geïnformeerd. Men kan het bureau bereiken via telefoon, fax, e-mail of andere manieren die het geheel zeer toegankelijk maken.

E *Secretariaat*

Tot slot neemt het secretariaat de ondersteuning van de raad op zich en organiseert de bijeenkomsten, verzorgt de verslagen en zoekt informatie op over de te behandelen thema's.

§3. Taken

Het is de hoofdtaak van de raad om de stem van personen met een handicap transversaal te laten weerklinken in alle regelgeving. Het *consejo* staat de overheid daarom bij met advies in zowat alle fasen van het besluitvormingsproces, namelijk van bij het opstellen van een agenda tot het evalueren van nieuwe regelgeving. De raad moet de verschillende principes en richtlijnen die leiden tot een inclusieve maatschappij voor personen met een handicap bevorderen en beleid hiertoe aansporen. Ze geven de overheid dan ook advies en leggen enkele initiatieven en oplossingen voor bestaande problemen voor. Die noden en problemen halen zij bij de ervaringsdeskundigen zelf, de vertegenwoordigers van organisaties van/voor personen met een handicap en hun familie. Het advies dat de raad verleent kan zowel op vraag van de overheid gesteld zijn, maar kan ook op eigen initiatief opgesteld worden.

Bovendien vervult de raad ook een studiecentrum en stimuleert onderzoek, opleiding en innovatie op elk gebied van handicap. Het permanente bureau zorgt voor een meldpunt voor discriminatie.

§1. Inleiding

Net zoals België zijn ook de Verenigde Staten van Amerika een federalistische natie. In hun raadgevende organen maken zij dan ook een splitsing van een raad voor personen met een handicap op federaal en op regionaal vlak (de staten). Ruwweg gezegd adviseert het federale orgaan de president, waarbij de regionale raden de verschillende gouverneurs bijstaan.

§2. National Council on Disability

A Wat is het National Council on Disability?

Het Nationale Council on Disability (NCD) is een klein en onafhankelijk federaal agentschap dat zich bezighoudt met het adviseren van de president, maar ook het congres en andere federale instanties, betreffende het beleid, het programma, praktijk en procedures in de politiek die het leven van personen met een handicap beïnvloeden. De domeinen waarin zij de overheid bestaan zijn dan ook zeer ruim: van zorg en tewerkstelling tot culturele diversiteit en jongerenperspectieven.

Het NCD wil vooral werken in samenwerking met personen met een handicap. Het is heel belangrijk dat hun mening tot bij de president en het congres geraakt. Kennis door ervaring vormt de basis waarop het NCD haar standpunten bouwt. Zij doen dan ook zeer veel moeite om personen met een handicap zelf bij hun werking te betrekken.

De raad ontstond vanuit een verplichting van de overheid *“to develop a comprehensive, internally unified body of disability-related law which guarantees and enforces equal rights and provides opportunities for individuals with disabilities including integrating persons with disabilities into all existing civil rights legislation”⁷⁰*.

B Samenstelling en Structuur

Het NCD bestaat uit een groep van 15 leden die door de senaat zijn aangesteld en hebben een algemeen directeur. De groep bestaat uit leden die allemaal hun strepen gehaald hebben in het middenveld rond handicap of ruime ervaring hebben opgebouwd door het eigen leven⁷¹. Zij hebben ofwel zelf een handicap of hebben naasten met een handicap. Leden mogen maximum 6 jaar achter elkaar in de raad zitten.

⁷⁰ NATIONAL COUNCIL ON DISABILITY, *20 years of independence*, NCD, Washington, 2004, p 7.

⁷¹ In het NCD Authorizing Statute, sec 780, art. a.1.C: staat hierover het volgende te lezen: *“The members of the National Council shall be individuals with disabilities, parents or guardians of individuals with disabilities, or other individuals who have substantial knowledge or experience relating to disability policy or programs. The members of the National Council shall be appointed so as to be representative of individuals with disabilities, national organizations concerned with*

De leden komen vanuit het hele land en brengen elk een uniek perspectief op de zaken, gestoeld op persoonlijke of professionele ervaringen. Zo krijgt men een zeer uniek en gedifferentieerde samenstelling binnen de raad met sleutelfiguren uit het verenigingsleven, en meestal ook met een extra diploma in de wetenschappen of als jurist. Leden moeten solliciteren om bij de raad te kunnen horen en worden uitgekozen op basis van verdiensten en kennis door de president en de senaat. Zij laten zich voor hun keuze bijstaan door organisaties van/voor personen met een handicap.

Om de raadsleden bij te staan werd een team van 11 fulltime personeelsleden samengesteld. Zij hebben zeer uiteenlopende functies. Er is een team dat werkt rond het juridische aspect, een onderzoeksteam en een administratief team dat zorgt voor de boekhouding, administratie, communicatie en globale ondersteuning van de raad.

C Bijeenkomsten

De leden van het NCD komen eens per twee maanden samen om rond de tafel te zitten over beleidsevoluties en –trends. Deze bijeenkomsten zijn voor iedereen toegankelijk, uitgezonderd enkele bestuurlijke vergaderingen waarbinnen het NCD haar strategische plan uitwerkt en de organisatorische kant van het agentschap bespreekt. Voor de vergaderingen waarbij over beleid en de inhoudelijke invulling ervan voor personen met een handicap gediscussieerd wordt, is in principe iedereen uitgenodigd. Hiervoor moet men wel een seintje geven zodat eventuele aanpassingen (toegankelijkheid, grootte zaal, etc) gemaakt kunnen worden. Op hun website geeft de NCD aan welke thema's behandeld zullen worden.

Omdat de Verenigde Staten zeer groot zijn en niet iedereen de kans of de middelen heeft om telkens vrijblijvend af te zakken naar Washington, kan men ook de vergadering bijwonen per telefoon. Er zijn twee momenten per bijeenkomst waarbij de mensen die geen lid van de NCD zijn hun visie op de feiten kunnen geven, ook wanneer ze aan de telefoon hangen. Bovendien kunnen zij ook hun visie mailen naar het secretariaat die deze mails bundelt en aan de leden doorgeeft.

D Taken

Zoals hierboven reeds duidelijk gemaakt werd door de vrije toegang voor particulieren bij de bijeenkomsten om hun visie en standpunten op bepaalde onderwerpen te geven, is het de taal van het NCD om stakeholders op geregelde tijdstippen samen te brengen om relevante aanbevelingen te kunnen doen aan de president, het congres en andere overheidsinstanties. Het NCD heeft als taak de noden en prioriteiten van personen met een handicap te

individuals with disabilities, providers and administrators of services to individuals with disabilities, individuals engaged in conducting medical or scientific research relating to individuals with disabilities, business concerns, and labor organizations. A majority of the members of the National Council shall be individuals with disabilities”, geconsulteerd via <http://www.ncd.gov/about/authorizing-statute>

onderzoeken en informatie omtrent handicap te verzamelen, up-to-date te houden en te analyseren.

Bovendien worden zij door de senaat bij mandaat gevraagd om een agenda rondom handicap op te stellen inzake nieuwe problemen en prioriteiten en oplossingen te vinden en te formuleren voor oude problemen. Elk jaar worden de raadsleden verplicht om een rapport uit te brengen op welke manier de faciliteiten en het beleid rond personen met een handicap dat jaar behandeld en uitgevoerd werden. Het NCD heeft met andere woorden een grote impact op het federale beleid rond handicap in alle delen van het besluitvormingsproces, van bij het begin met het opstellen van de agenda tot het evalueren door middel van een jaarrapport. In hun taken staat duidelijk omschreven dat zij de overheid bijstaan met hun advies en dus niet particuliere personen met een handicap. *“NCD does not provide direct legal or advocacy services to people with disabilities”⁷²*.

E Weringskosten

De raadsleden krijgen in principe betaald voor hun diensten voor het NCD en krijgen een compensatie op basis van het loon van een topambtenaar voor de tijd die zij investeren in het NCD en een vergoeding van hun onkosten. Anderzijds krijgen leden die al voor de overheid werken, deze compensatie niet. Zij krijgen enkel hun onkosten vergoed. Ook de personeelsleden worden betaald door de overheid. De hele organisatie en werking wordt door de federale overheid gefinancierd.

§3. Regionale raden

Buiten de federale raad voor personen met een handicap heeft elke staat nog een afzonderlijke raad die advies geeft aan de gouverneur en het statelijke bestuur. Dit zijn de developmental disabilities⁷³ councils, opgericht volgens de Developmental Disabilities Assistance and Bill of Rights Act van 1970. Zij werken allemaal volgens hetzelfde systeem met dezelfde statuten. Deze raden werden in het leven geroepen om de nodige uniformiteit te garanderen in het participatielandschap. De Developmental Disabilities Assistance and Bill of Rights Act verzekert een minimum aan adviesraden in het gehandicaptenbeleid doorheen de verschillende staten. Naast deze raden zijn er ook nog aparte adviesraden voor personen met een handicap, waarvan hieronder een tweetal kort beschreven zullen worden. Alle raden toelichten zou een wel heel exhaustief document opleveren, vandaar dat we voor een kleine selectie gekozen hebben.

⁷² Website van het National Council on Disability, geconsulteerd via <http://www.ncd.gov/resources>.

⁷³ *Developmental disabilities* zijn levenslange handicaps ten gevolge van een mentale of een fysieke beperking, zich voordoend voor het tweeëntwintigste levensjaar.

A Councils on Developmental Disabilities

- *Waarom worden deze raden opgericht?*

Councils on Developmental Disabilities werden in 1970 opgericht volgens de Disabilities Assistance Bill of Rights Act (DD Act) om personen met een handicap meer te laten participeren in de samenleving in het algemeen en het beleid specifiek en *“to engage in advocacy, capacity building, and systemic change activities that are consistent with the purpose of the DD Act; and contribute to a coordinated, consumer and family-centered, consumer and family-directed, comprehensive system of community services, individualized supports and other forms of assistance that enable individuals with developmental disabilities to exercise self-determination, be independent, be productive and be integrated and included in all facets of community life”*⁷⁴.

Elke raad werkt afzonderlijk van elkaar, maar ze worden wel geacht om op gepaste tijdstippen met elkaar samen te werken. Bovendien zijn de raden ook verplicht samen te werken met andere regionale organen die met de DD Act opgericht werden.

- *Samenstelling en structuur*

De samenstelling van de raad verschilt van staat tot staat en wordt gekozen door de gouverneur van de desbetreffende staat. De leden werken op vrijwillige basis, minstens 60% van hen moet zelf een handicap hebben of familie zijn van iemand met een handicap.

B Minnesota State Council on Disability

- *Missie*

De Minnesota State Council on Disability is een raad die door middel van samenwerking, vertegenwoordiging en het verlenen van advies en informatie de levenskwaliteit van personen met een handicap wil verhogen en hen meer invloed wil geven, binnen de staat Minnesota.

Zelf verwoordt de raad haar missie als volgt: *“The Minnesota State Council on Disability (MSCOD) is a state agency providing leadership to empower and strengthen the rights of Minnesotans with disabilities. We collaborate with the public and private sectors as a policy and technical resource advisor”*⁷⁵.

- *Samenstelling en structuur*

De raad bestaat uit een kerngroep met 11 leden en verschillende vaste comités die rond thema's werken. De leden van de kerngroep zijn tevens verplicht te kiezen voor minstens één comité waarin zij onder meer de kerngroep vertegenwoordigen. Zo ontstaat een

⁷⁴ Developmental Disability Act B 42 usc 15021 sec. 121. Purpose, geconsulteerd via <http://www.acf.hhs.gov/programs/add/ddact/DDB.html>

⁷⁵ Website van de Minnesota State Council on Disability, geconsulteerd via <http://www.disability.state.mn.us/>

hechte band tussen beide onderdelen en een transparante doorwerking en terugkoppeling van informatie.

De leden van de raad zijn mensen die zelf een handicap hebben of er familie van zijn en moeten ook actief zijn bij organisaties van/voor personen met een handicap. De ervaringsdeskundigheid is in de raad met andere woorden onmisbaar. Ervaringen door het eigen leven en verhalen van anderen vormen de basis voor deze raad.

Een team van 7 leden staat de raad bij met ondersteuning en onderzoekswerk. De leden en het personeel worden allen betaald door de staat Minnesota. Zij zorgen ook voor voldoende werkmiddelen en huisvesting. Net zoals bij het NCD staan bij de De Minnesota State Council on Disability sommige bijeenkomsten open voor iedereen: *“MSCODs Annual Legislative Forum, Town Hall Meetings and policy dialogues are all broadcast statewide via video conference and web streaming so constituents are able to easily participate without transportation, economic or access barriers”⁷⁶.*

- *Taken*

De voornaamste taak van de raad is om de gouverneur en de verschillende departementen bij te staan op beleidsmatig vlak voor alles wat met handicap te maken heeft. Iedereen die wil moet informatie kunnen inwinnen bij de raad over gelijke kansen en handicap. Bovendien moet de raad steeds op zoek gaan naar noden en prioriteiten bij personen met een handicap en die noden meenemen bij het opstellen van een agenda, het beleidsprogramma en de evaluatie van nieuwe regelgeving. De raad werkt samen met de overheid *“to ensure they understand the impacts of decisions on Minnesotans with disabilities”⁷⁷.*

C Indiana Governor’s Council for people with disabilities

- *Functie van de raad*

De Raad wil samen met de overheid werken aan beleid dat leidt naar onafhankelijkheid, productiviteit en inclusie van personen met een handicap. Veranderingen in de maatschappij zijn noodzakelijk om tot deze waarden te kunnen komen. De raad probeert die verandering te bekomen door het vormen van een agenda, het evalueren van het beleid en het zoeken naar nieuwe oplossingen. Het is vooral het doel om de dienstverlening zo te optimaliseren dat een inclusieve maatschappij mogelijk wordt.

- *Samenstelling en structuur*

De Raad bestaat uit 16 leden, waarvan 60% een handicap heeft of familie is van een persoon met een handicap. De raad is divers samengesteld, met mensen uit het veld (ervaringsdeskundigheid), maar ook onderzoekers en juristen krijgen een plaats. De leden

⁷⁶ Website van de Minnesota State Council on Disability, <http://www.disability.state.mn.us/about-us/>

⁷⁷ Idem.

vertegenwoordigen niet zozeer een organisatie, maar zitten in de raad vanuit hun eigen leven. Om hen bij te staan is er een team van 6 mensen die zorgen voor de ondersteuning en de communicatie verzorgen. De leden worden door de gouverneur zelf gekozen op basis van verdiensten en motivatie. Voor haar werkingskosten kan de raad terugvallen op de federale overheid die hierin een vernieuwend programma ziet dat participatie verhoogt.

Australië

Australië is net zoals België een federale staat met een centraal deel (Australia Capital Territory en Canberra als hoofdstad) en een aantal staten. De Disability Act ligt er aan de basis van het gehandicaptenbeleid. De basisgedachte bij deze 'act' is de volgende: *"All people with disabilities achieve what they want to achieve, live how they choose to live, and are valued as full and equal members of the community"*⁷⁸. Inclusie, volledige participatie en gelijke kansen staan hierbij centraal. Om de federale overheid hierin bij te staan, werd de Strategic Governance Group in het leven geroepen. Op regionaal vlak heeft elke staat een eigen adviesorgaan die zowel de federale als de regionale overheid advies verleent over de impact van regelgeving op hun (regionale) maatschappij.

§1. Strategic Governance Group

A Federale overlegstructuur

De Strategic Governance groep is een kleine structuur die de federale overheid bijstaat in het naleven van de Disability Act. Deze wet streeft naar gelijke kansen en rechten voor iedere persoon met een handicap, ongeacht de sterkte of aard ervan en een volledig inclusieve maatschappij. De taak van de Strategic Governance Group is om de overheid advies te verlenen bij zaken die met handicap te maken hebben in het kader van de Disability Act. Hiervoor stellen ze in samenspraak met de overheid een strategisch plan op waarin een aantal concrete doelstellingen de evolutie naar een inclusieve maatschappij moeten versnellen en verbeteren.

De strategische groep kijkt erop toe dat de overheid bij het opmaken van nieuwe regelgeving en het naleven van oude, rekening houdt met deze wet die een inclusieve maatschappij met gelijke rechten en kansen voor iedereen nastreeft. Ze sturen indien nodig de overheid bij en wijzen hen op de maatregelen die genomen moeten worden om de wet na te leven.

⁷⁸ Website van de ACT, http://www.dhcs.act.gov.au/disability_act/vision_and_values

B Samenstelling en Structuur

Binnen de groep mogen er niet meer dan elf leden deelnemen, die geselecteerd worden op basis van hun ervaring met en kennis van handicapspecifieke materies en gelijke rechten. Hierbij worden niet enkel gebruikers, maar ook dienstverleners gerekend. Belangrijk aspect is dat leden niet op basis van representativiteit gekozen worden, maar louter op basis van kennis en ervaringsdeskundigheid. Ook andere mensen kunnen uitgenodigd worden op de bijeenkomsten om met hun expertise de elf leden bij te staan. De groep komt minstens zes maal per jaar samen.

C Taken

Elementair bij de deze overlegstructuur is dat ze op basis van noden en problemen vanuit de personen met een handicap zelf, hun prioriteiten stellen en vertalen naar nieuwe regelgeving. Die noden en problemen komen naar boven door een focus op publieke consultatie. Regelmatig wordt burgers met een handicap gevraagd wat zij veranderd willen zien. De groep heeft als taak om de impact van nieuwe regelgeving op personen met een handicap te onderzoeken en indien nodig advies te geven over aanpassingen die een inclusieve maatschappij beogen. Aan de basis hiervan ligt het strategische plan waarin enkele doelstellingen opgenomen worden waaraan de overheid zich dient te houden. Niet enkel de noden en prioriteiten komen op de agenda te staan en worden vertaald naar strategische doelstellingen voor de overheid, maar de strategische groep kijkt ook toe op het naleven van nieuwe regelgeving in het kader van het strategische plan dat ze in samenspraak met de overheid opgesteld hebben.

§2. ACT Disability Advisory Council

A Twee raden worden één

In 2003 werd de raad opgericht om op een onafhankelijke manier advies te geven en aanbevelingen voor te stellen aan de minister van handicap, maar ook aan andere ministers wiens regelgeving een impact op het leven van personen met een handicap inhoudt. Ook deze raad is het resultaat van een hertekening en vereenvoudiging van het participatielandschap. Twee raden die voordien elk apart de overheid adviseerden werden in 2003 samengevoegd tot de Disability Advisory Council, een transversale overlegstructuur die zich bezig houdt met alles wat met handicap te maken heeft.

B Samenstelling en Structuur

In de raad is er plaats voor vijftien leden, waarvan minstens één een Aboriginal moet zijn. Enkel mensen die door hun leven of hun werk een sterke band met handicap hebben,

kunnen zich kandidaat stellen als lid. De raad bestaat met andere woorden enkel uit personen met een handicap, familielieden, maar ook dienstverleners of werkgevers die te maken hebben met regelgeving in verband met handicap en de impact ervan op het dagelijkse leven. De voorzitter van de raad moet zelf een handicap hebben. Bovendien zijn ook drie leden afgevaardigd vanuit de overheid, zodat er een nauw contact is, grotere transparantie en een betere terugkoppeling.

De raad komt minstens eenmaal per maand samen, maar de leden worden bovendien gestimuleerd om kleine werkgroepen op te richten rond bepaalde thema's en hierbij ook externen uit te nodigen die voor vernieuwde inzichten kunnen zorgen. Deze werkgroepen kunnen zelf geen advies uitbrengen en dienen hun bevindingen steeds te richten tot de raad die in het uiteindelijke advies rekening houdt met de standpunten van de werkgroepen. In de werkgroepen zit ook steeds een of meerdere raadsleden om te zorgen voor een vlotte doorstroming van informatie tussen de raad en de werkgroepen.

De voorzitter en de ondervoorzitter vormen samen het uitvoerend comité dat steeds verslag uitbrengt bij de bevoegde ministers en ook als woordvoerder van de raad fungeert. Bovendien komt het comité op regelmatige basis samen met enkele beleidsmedewerkers van het domein handicap die werken rond de handicapwetgeving. De raad beschikt over een eigen secretariaat dat de gebruikelijke ondersteunende taken op zich neemt.

C Taken

De kerntaak van de raad bestaat uit het strategisch adviseren van de bevoegde ministers van de ACT-overheid. Significat hierbij is dat gebruikers, familieleden van gebruikers, voorzieningen en andere dienstverleners rond het domein handicap betrokken worden in het beleidsvormingsproces. Het behoort tot het takenpakket van de raad om de stem van gebruikers sterk en zichtbaar te maken door bij het samenwerken met de overheid noden en prioriteiten van gebruikers aan te halen en te wijzen op pijnpunten die verholpen kunnen worden. Ook over de wijze waarop biedt de raad de overheid oplossing aan.

De raad staat ook de strategic group bij die federaal werkt en coördineert de andere regionale raden.

D Werkingskosten

Raadsleden kunnen bepaalde onkosten terugbetaald krijgen voor hun deelname aan de raad. Zo krijgen ze wanneer ze zich als raadslid moeten verplaatsen, taxicheques ter beschikking. Tevens wordt een zitpenning uitbetaald van ongeveer €300 per dag, drukwerkkosten tot €82 en €40 voor telefoonkosten worden voorzien.

§3. Disability Council of New South Wales

De adviesraad voor personen met een handicap uit New South Wales dient als voorbeeld om te illustreren hoe de statelijke adviesorganen werken.

A Een hybride organisatie

The Disability Council of NSW (DCNSW) noemt zichzelf een hybride organisatie. Ze behoren niet tot de overheid, maar werken er wel mee samen en adviseren hen. Anderzijds zijn ze ook geen dienstverlener, maar ook aan dienstverleners worden diensten verleend. De DCNSW speelt een sleutelrol in het complexe netwerk van de overheid, NGO's en private organisaties, in alle structuren en organisaties die het leven van personen met een handicap en hun naasten aangaan.

B Samenstelling en structuur

De raad bestaat uit 13 leden uit New South Wales. De leden beschikken allen over de nodige ervaringsdeskundigheid omwille van hun eigen handicap en kunnen putten uit een brede kennis door hun beroep. Bovendien moeten de raadsleden bereid zijn om te reflecteren op en te adviseren aan de overheid. Zowel fysieke, visuele, auditieve als mentale beperking zijn vertegenwoordigd binnen de raad waardoor deze wel zeer divers samengesteld is. De leden worden aangesteld door de gouverneur van New South Wales op basis van een aanbeveling van de 'Minister for Disability Services'.

C Taak

Het takenpakket van de DCNSW staat nauwkeurig uitgeschreven in de Community Welfare Act uit 1987⁷⁹. De rol die voor de regionale raden voor personen met een handicap is weggelegd, is met andere woorden voor elke staat hetzelfde. Elke raad heeft dezelfde drie verplichtingen, namelijk het adviseren van de overheid in verband met handicap gerelateerde materies, de maatschappij bewust maken van gelijke kansen en de rechten van personen met een handicap en tot slot het promoten van participatie op elk gebied door personen met een handicap.

Om de raad bij te staan werkt een team van vijf leden fulltime aan ondersteuning, communicatie en administratie.

⁷⁹ Community Welfare act (1987) sectie 16, geconsulteerd via http://www.austlii.edu.au/au/legis/nsw/consol_act/cwa1987208/s16.html

DEEL III:
NOOZO ALS
OVERLEGSTRUCTUUR

VERTALING NAAR NOOZO

Inleiding

In de voorbije hoofdstukken kon u over alternatieve overlegstructuren in binnen- en buitenland lezen. Zij beschrijven welke ‘goede voorbeelden’ van participatiestructuren er in binnen- en buitenland bestaan. Op nationaal en buitenlands vlak ligt de nadruk hierbij enkel op specifieke structuren voor handicap, het hoofdstuk over participatie in Vlaanderen werd logischerwijs veel ruimer ingevuld. Indien we een goed voorbeeld konden geven van een participatiestructuur op Vlaams niveau dat transversaal rond handicap werkt, was het project NOOZO overbodig. Toch wil dit niet zeggen dat we hier geen inspiratie bij kunnen opdoen. Een heleboel overlegstructuren dragen intrinsiek goede kwaliteiten mee die tevens zeer goed geïmplementeerd kunnen worden bij het soort overlegstructuur dat NOOZO wil worden.

Deel III van dit eindrapport wordt dan ook geheel gewijd aan wat de deelnemers van het project *“Niets over ons, zonder ons. Participatie in het beleid door personen met een handicap”* verwachten van een nieuwe overlegstructuur, die we in dit rapport voor de gemakkelijker NOOZO gedoopt hebben. In dit hoofdstuk specifiek wordt het basisgedachtengoed rond NOOZO gecombineerd met de bestaande voorbeelden uit de vorige hoofdstukken. Aan de hand van een aantal besproken thema’s worden vergelijkingen doorgetrokken naar de praktijk van NOOZO. De vorige hoofdstukken werden opgebouwd rond de missie en doelstellingen van een structuur, de samenstelling ervan en hun takenpakket. Ook in het hierop volgende hoofdstuk zullen we deze criteria toetsen aan NOOZO zelf, samen met een aantal randvoorwaarden waarbij verderop in deel III dieper op in gegaan zal worden.

Implementatie van voorbeelden naar NOOZO

§1. De missie en doelstellingen van NOOZO

Elke besproken overlegstructuur heeft een interessante kijk op beleidsparticipatie die zich ook vertaald naar haar missie en in haar doelstellingen. Aangezien de meeste structuren gericht zijn op een specifieke (kansen-)groep, kunnen we hier voor NOOZO inspiratie uit putten. Het Minderhedenforum formuleert het kort en bondig, maar zeer terecht als *“Discussieer niet over ons, maar met ons”*. Deze slogan lijkt wel het evenbeeld te zijn van onze *“Niets over ons, zonder ons”* en met het NOOZO-project kunnen we dan ook niet anders dan ons hier bij aansluiten. Het Minderhedenforum wil via hun gestructureerd overleg ethisch-culturele minderheden met één

stem voor zichzelf laten spreken, *“waardoor ze beschikken over een eigen instrument van belangenbehartiging op Vlaams niveau”⁸⁰*.

Zo ziet de Nationale Hoge Raad voor Personen met een handicap haar primaire taak als volgt: *“het bevorderen van een algemeen samenhangend beleid en een doelmatige samenwerking tussen de verschillende betrokken ministeriële departementen en het privé-initiatief”*. Het Vlaams Patiëntenplatform wil dan weer *“samen gemeenschappelijke noden en knelpunten aankaarten en helpen oplossen is de centrale doelstelling”* en de Vlaamse Ouderenraad ziet haar doel als *“mee-denken, mee-spreken en mee-doen in de samenleving waarbij de ouderen rechtstreeks of onrechtstreeks betrokken worden. Op die manier willen wij bijdragen aan de verdere ontwikkeling van een samenleving voor alle leeftijden”⁸¹*.

Ook de CG-raad in Nederland biedt NOOZO voldoende stof tot nadenken in haar doelstelling: *“De Chronisch zieken en Gehandicapten Raad Nederland is de koepel van organisaties van mensen met een chronische ziekte of een handicap. Centraal in alle activiteiten staat het realiseren van een samenleving, waaraan mensen met een chronische aandoening of handicap als volwaardig burger deelnemen, op basis van gelijke rechten, gelijke kansen en gelijke plichten. Collectieve belangenbehartiging en het bieden van ondersteuning en service aan de lidorganisaties zijn de twee belangrijkste taken van de CG-Raad”⁸²*.

Tot slot streeft de Vlaamse Jeugdraad *“naar een samenleving waaraan kinderen en jongeren actief mee vorm geven. We doen dat door de stem van kinderen, jongeren, jeugdorganisaties en jeugdadviserenden te vertolken en versterken”*.

We kunnen zo nog even doorgaan en verder selecteren, maar duidelijk is wel dat in elk van deze doelstellingen en missies ook de basis van NOOZO te vinden is. Al deze missies en doelstellingen komen ongeveer op hetzelfde neer, namelijk broodnodige participatie in het beleid door de beoogde doelgroep realiseren. Wanneer we het voorgaande groeperen komen we tot de volgende conclusie: NOOZO ziet zichzelf als een transversale participatiestructuur voor een specifieke doelgroep, die in haar werking streeft naar het actief mee vorm geven van de maatschappij door de stem van personen met een handicap te vertolken en te versterken. Die stem wordt gevormd door gemeenschappelijke noden en prioriteiten vanuit de doelgroep zelf, waarvoor oplossingen gezocht worden binnen NOOZO en met de overheid zodat personen met een handicap rechtstreeks én actief betrokken worden bij het beleid door mee te denken, mee te spreken en mee te doen in de samenleving en in het beleid. Zo kan NOOZO zich ervan verzekeren dat –net zoals het centrale doel van Equality 2025 *“policymakers across government understand disabled peoples’ perspectives on a variety of issues, and are able to tap into their views and experiences”⁸³*.

⁸⁰ Missie van het Minderhedenforum, geconsulteerd via <http://www.minderhedenforum.be/missie.htm>

⁸¹ Missie van de Ouderenraad, geconsulteerd via <http://www.vlaamse-ouderenraad.be/page?ori=3&ssn=&lng=1&pge=596>

⁸² Missie van de CG raad in Nederland, geconsulteerd via http://www.cg-raad.nl/over_ons/missie.php

⁸³ Website van Equality 2025, geconsulteerd via <http://odi.dwp.gov.uk/equality-2025/index.php>

§2. Samentelling en structuur

NOOZO moet logisch gezien een participatiestructuur worden van organisaties van/voor personen met een handicap, experts en particuliere ervaringsdeskundigen waarbinnen ze samen rond de tafel kunnen zitten rond thema's die een impact hebben op het leven van personen met een handicap. Net zoals andere gelijke kansen doelgroepen een eigen structuur hebben zoals Cavarria voor holebi's en de Nederlandstalige Vrouwenraad voor vrouwen, zo zouden ook personen met een handicap een eigen overlegvorm moeten hebben die transversaal werkt aan een inclusieve maatschappij. Maar NOOZO wil meer dan dat. Het mag geen vrijblijvend, spontaan opgericht iets worden. Nee, het moet een officiële overlegstructuur worden die van de overheid het mandaat krijgt hen bij te staan met raad en daad. De draagkracht en invloed en vooral ook bestaanszekerheid van NOOZO moet wettelijk worden vastgelegd.

In tegenstelling tot andere overlegstructuren die hun vertegenwoordigers uitsenden naar bestaande participatiestructuren, wil NOOZO een participatiestructuur op zich zijn. NOOZO wil mensen samenbrengen rond het thema handicap, maar wil tegelijkertijd ook zelf in het beleid kunnen participeren door mee de agenda te bepalen, adviezen te verlenen en een evaluatie door te voeren, zowel verplicht als proactief. Door zelf een adviesstructuur te worden, kan er sneller en sterker ingespeeld worden op het politieke spel. Dit wil niet zeggen dat NOOZO in de toekomst geen vertegenwoordigers wil uitsenden naar andere structuren. Ook dit is zeker een mogelijkheid die we ten volle moeten benutten, zonder de bestaande vertegenwoordiging vanuit de organisaties zelf te verliezen. Via talloze voorbeelden is duidelijk merkbaar dat een centrale structuur nodig is die kan functioneren als een poel van deskundigen.

En net hierdoor lijkt NOOZO zeer sterk aan te leunen bij een categoriale raad. Categoriale raden zijn participatiestructuren die transversaal werken voor de belangen van een specifieke doelgroep. Die doelgroep is bij NOOZO, net zoals bij de Jeugd- en de Ouderenraad bijvoorbeeld, duidelijk afgebakend en hun standpunten gaan ook over de gehele regelgeving op Vlaams niveau waarbij beslissingen invloed hebben op diezelfde doelgroep.

Zowel de adviesraden in Australië en de Verenigde Staten werken op deze manier en de CG-raad in Nederland ziet vooral nut in aparte werkgroepen⁸⁴ omdat ze *“de gewone en collectieve leden invloed uit te laten oefenen op het beleid van de CG-Raad door hen een adviesfunctie voor het bestuur te geven. Het beleid van de CG-Raad wordt daarmee breed gedragen door de achterban van zijn lid- en aangesloten organisaties, waardoor democratische besluitvorming wordt gerealiseerd.”*⁸⁵ Dit doel willen we ook binnen NOOZO bereiken binnen het transparantie communicatiebeleid dat de rode draad binnen NOOZO zal uitmaken. De input moet mee vanuit de achterban komen net zoals vanuit particulieren. Hun ervaringsdeskundigheid kan de kerngroep mee inspireren om tot goed doordacht advies te komen. Bovendien zorgt dit mee

⁸⁴ Deze werkgroepen krijgen binnen de CG-raad de naam adviesgroepen, waarmee hun functie zeer duidelijk geponeerd wordt.

⁸⁵ *Structuurnotitie adviesgroepen*, geconsulteerd via http://www.cg-raad.nl/docs_en_pdfs/leden/20100617_overons_huishoudelijk_reglement_adviesgroep.pdf

voor extra draagkracht. Op deze manier kan NOOZO als krachtige en onderbouwde gesprekspartner naar de overheid treden.

NOOZO stelt dus een kleine en actieve kerngroep voorop die instaat voor het opstellen en doorgeven van adviezen en standpunten aan de overheid. Een groot aantal leden zoals bij de Vlaamse Onderwijsraad lijkt ons allesbehalve haalbaar. Het moet namelijk werkbaar blijven. Via het systeem van aangrenzende groepen (werkgroepen, focusgroepen, etc) kunnen veel meer mensen aan NOOZO deelnemen. Binnen NOOZO zijn de deelnemers voorstander van allerhande werkgroepen die zich rond specifieke thema's specialiseren, of ad hoc opgericht worden. Enkel werkgroepen is dan ook geen juiste noemer. Naast de vaste kerngroep en enkele vaste werkgroepen, moet er ook plaats zijn voor focusgroepen, grootschalige bijeenkomsten, alternatieve participatievormen voor specifieke thema's, etc

Bovendien opteert NOOZO voor een samenstelling zoals bij de optie maatschappelijke adviesraad van de strategische adviesraden en enkel ervaringsdeskundigen (zowel vanuit organisaties als particulieren) vanuit als stemgerechtigde leden toe te laten. Net zoals bijvoorbeeld de Mobiliteitsraad kiest NOOZO er ook voor om onafhankelijke deskundigen uit te nodigen om extra informatie aan te bieden, zonder hen een stem te geven. Want de stem moet binnen NOOZO moet afkomstig zijn van personen met een handicap en hun belangenorganisaties. Bovendien werd binnen NOOZO in tegenstelling tot in de Jeugdraad gekozen om in de kerngroep enkel vertegenwoordigers van organisaties van/voor personen met een handicap te laten zetelen. Particulieren vinden hun plaats in de verschillende werkgroepen errond.

Binnen de CG-raad heerst een strikte hiërarchie waarbij werkgroepen zich enkel kunnen richten tot de adviesgroepen, adviesgroepen geven op hun beurt hun standpunten door aan het bestuur waar de uiteindelijke beslissing ligt. Deze hiërarchie lijkt ons voor NOOZO niet interessant. We opteren voor een kerngroep die de beslissingen uiteindelijk neemt en standpunten verkondigt. Allerhande werk- en focusgroepen spitsten zich toe op bepaalde vaste of tijdelijke domeinen en thema's. Zij communiceren vlot met de kerngroep en werken in nauw overleg met elkaar samen. Maar in tegenstelling tot bij de CG-raad liggen deze groepen niet zozeer onder, als wel naast de kerngroep.

Om NOOZO te ondersteunen is een team van personeel nodig, waarbij we toch bescheidener blijven dan het voorbeeld van de Vlaamse Jeugdraad of het Vlaams Patiëntenplatform. We zijn wel van mening dat een team van een vijftal personeelsleden noodzakelijk is voor de goede werking van de overlegstructuur. Eerst en vooral om de administratieve kant van de zaak te verzorgen. Alles moet snel gaan, wat niet altijd even gemakkelijk is voor de deelnemers. Velen zijn vrijwilliger en spenderen hun vrije tijd aan beleidsparticipatie. Maar ook niet-vrijwilligers steken extra tijd in participatie, een onderdeel van hun job waarvoor hun organisaties niet voor worden gesubsidieerd. Het is dan ook niet te verwachten dat de deelnemers zelf de administratie voor hun rekening nemen. Het opmaken van verslagen, verzorgen van de briefwisseling, typen

en versturen van reeds uitgewerkte adviezen of standpunten, het voorbereidende materiaal voor vergaderingen zoeken, en mogelijk onder begeleiding van de Raad uitwerken, etc., het zijn zaken die bij een administratief medewerker terecht moeten komen.

Bovendien is een van dé kernwoorden van NOOZO toegankelijkheid, een basisvoorwaarde die niet van toepassing is op de meeste andere doelgroepen. Iemand uit het team zou de functie van een toegankelijkheidsmanager of –facilitator moeten opnemen. Die persoon moet ervoor zorgen dat zowel locatie, bijeenkomsten als schriftelijke resultaten toegankelijk zijn, in elke betekenis van het woord, aangepast aan elke handicap. Dit is cruciaal voor de goede werking binnen NOOZO. Toegankelijkheid is een basisvoorwaarde, communicatie de basis tout court.

Communicatie zorgt voor verbinding tussen iedereen die betrokken is bij NOOZO of geïnteresseerd is. Die communicatie moet zeer transparant zijn, waarover later meer. Niet alle kleine details hoeven doorgegeven worden. Standpunten, informatie, ... wel. Ook discussiepunten bijvoorbeeld kunnen besproken worden via een forum. Zo bieden we de overheid een groter draagvlak en minder versnippering. Om die communicatie in goede banen te leiden, moet specifiek ook iemand aangesteld worden. Tot slot zorgen de coördinator en de studiemedewerker respectievelijk voor de organisatie en het verzamelen van informatie en voorbereiden van informatieve dossiers.

Zo komen we op een totaal van vijf functies die broodnodig zijn om NOOZO efficiënt te laten werken en de last op de schouders van de deelnemers zo veel mogelijk te verminderen zodat zij zich op de hoofdtak van NOOZO kunnen richten, namelijk participeren in het beleid.

§3. Coproductie met overheid

Wat betreft de relatie met de overheid, zien we binnen NOOZO eerder een samenwerking met de overheid voor ogen, een hecht partnerschap, waardoor op verschillende momenten in het besluitvormingsproces beroep gedaan wordt op onze overlegstructuur. Niet alleen op papier, maar weldegelijk ook in praktijk. Het belangrijkste aspect waardoor de deelnemers voor het participatieniveau coproduceren kozen, is het mee kunnen opstellen van een agenda: pijnpunten in het huidige beleid aanbrengen, noden en prioriteiten op de kaart zetten en bepaalde noodzakelijke onderwerpen stuwen zodat ze zeker aan bod komen. Wanneer van in het begin NOOZO de kans krijgt om samen rond de tafel te zitten met de overheid, komt dit de kwaliteit van de betrokkenheid maar ook van het beleid ten goede. Wanneer van bij het begin de koppen samen zitten, is het risico veel kleiner dat aan het einde van de weg een van beide partijen toch niet akkoord gaat met het besluit.

Maar enkel en alleen de agenda mee helpen opstellen is niet voldoende. NOOZO zou op verschillende momenten in het besluitvormingsproces zijn stem moeten kunnen uitbrengen, zowel proactief als verplicht. Zo vermijdt men het risico van te vroeg te komen in het proces

waardoor er nog maar weinig over de concrete uitwerking gezegd kan worden of anderzijds te laat waardoor de ruimte om nog inbreng te doen zo goed als uitgesloten is. Wanneer het moment waarom de overheid NOOZO om zijn standpunten vraagt te laat komt, zorgt dit enkel voor frustratie bij de deelnemers en komt dit het draagvlak voor een bepaalde maatregel zeker niet ten goede. In tegenstelling tot de CG-raad vinden de deelnemers aan dit project dat de overheid wél verplicht moet worden om de standpunten en visie van NOOZO te vragen, steeds wanneer regelgeving in de maak is die het leven van personen met een handicap beïnvloedt.

Aangezien aan alle andere officiële adviesorganen ten vroegste na de eerste principiële goedkeuring van een voorstel om advies gevraagd worden, zal dit voor NOOZO ook (nog) niet vroeger kunnen. Hiervoor moeten we een verandering in de beleidscultuur afwachten. Anderzijds kunnen we hier niet op blijven wachten, dus moet het NOOZO dan ook mogelijk gemaakt worden om op proactieve wijze advies uit te kunnen brengen op momenten waarop zij dat nodig achten, inclusief reactie hierop van de overheid.

De Vlaamse Jeugdraad geeft zelf zowel gevraagd als proactief raad, maar is ook nog in een zestigtal binnen- en buitenlandse andere overlegstructuren vertegenwoordigd. Ook dit is wat we binnen NOOZO willen. Onze voelsprietten moeten ook uitgestoken worden naar zoveel mogelijk andere participatiekanalen, zodat informatie optimaal verzameld en verwerkt kan worden. Ons netwerk moet via NOOZO ook uitgebreid worden. En onze stem moet ook op zoveel mogelijk plaatsen gehoord worden.

§4. Onafhankelijk van de overheid

Dit proactief kunnen werken is een vorm van onafhankelijkheid, iets waar we ook binnen NOOZO voor ijveren. Wanneer strategische adviesraden, die in het leven zijn geroepen door de Vlaamse overheid om Beter Bestuurlijk Beleid mee in te kleden, onafhankelijk kunnen werken van de overheid, zou dit voor NOOZO ook geen probleem mogen zijn. NOOZO moet onafhankelijk van de overheid kunnen functioneren, maar er toch nauw genoeg verbonden zijn zodat de communicatie zeer vlot en transparant verloopt en partnerschap bevorderd wordt. Het met elkaar in dialoog gaan van overheid en NOOZO is het zwaartepunt waar tijdens de interviews en de procesmomenten op gehamerd werd door de deelnemers.

In dit punt kunnen we bijvoorbeeld de positie van de Vlaamse Jeugdraad overnemen, een vzw die door de overheid gesubsidieerd wordt maar er toch onafhankelijk van functioneert. Dit is ook het geval bij het Vlaams Patiëntenplatform dat bekostigd wordt door de overheid, maar er ook een gelijkwaardige (gespreks)partner van is op onafhankelijke basis. Beide structuren beschikken over eigen huisvesting en eigen personeel en bewegen zich volledig vrij van de motieven en agenda's van de overheid.

De Vlaamse Jeugdraad kreeg het statuut van officiële adviesraad van de Vlaamse Overheid waardoor zij een vaste waarde zijn in het kader van beleidsparticipatie door kinderen en jongeren, jeugdwerkers en organisaties. Het Vlaams Patiëntenplatform heeft dit statuut niet en stuurt vertegenwoordigers uit naar andere officiële adviesstructuren, maar is bovendien in praktijk ook zeer vaak de gesprekspartner van de overheid in kleinschaliger overleg buiten deze participatiestructuren om.

§5. Het belang van transparante communicatie

Transparante communicatie in twee richtingen is de rode draad die doorheen ons hele project verweven zit, omdat dit de enige manier is waarop een overlegstructuur zoals NOOZO effectieve inbreng krijgt en efficiënt kan werken als partner van de overheid. Dit is een conclusie die gedeeld wordt door de onderzoekers van Steunpunt Bestuurlijke Organisatie Vlaanderen (SBOV). Zij stellen dat om de kans op doorwerking van adviezen te vergroten en de afstand tussen overlegstructuren en de overheid te verkleinen het niet zozeer de ingestelde formele structuur is die hierbij een grote rol speelt, maar wel de dialoog tussen beide actoren.⁸⁶

Die dialoog zien we binnen NOOZO onder andere bevestigd door het uitnodigen van kabinetten tijdens kerngroepbijeenkomsten, het samen op zoek gaan naar nieuwe manieren op te participeren en samen een beheersovereenkomst op te stellen. Die overeenkomst (of decreet) moet gekaderd worden binnen het VN-verdrag over de rechten voor personen met een handicap waar duidelijk in staat dat personen met een handicap moeten participeren in het beleid over zaken die invloed op hun leven hebben. Dit is een zeer goede basis om uit te vertrekken. Op deze manier evolueert de dialoog tussen NOOZO en de overheid naar het partnerschap tussen beide actoren waarnaar we streven, partnerschap waarbij beide actoren de nodige onafhankelijkheid van elkaar blijven behouden.

Maar ook in haar contact met achterban, leden en andere geïnteresseerden, moet NOOZO transparante communicatie verzorgen. Net zoals binnen de Jeugdraad is NOOZO dan ook vastbesloten om zoveel mogelijk geïnteresseerde mensen bij de zaak te betrekken op verschillende niveaus. En daar heb je in de eerste plaats een efficiënte communicatiestructuur voor nodig. Zoals hiervoor reeds uitgedacht zorgt de communicatie voor verbinding tussen iedereen die betrokken wil worden bij NOOZO. Net zoals de CG-Raad wil NOOZO zowel de belangen van haar achterban specifiek en personen met een handicap in het algemeen behartigen in het Vlaamse beleid.

Om die informatiestroom te optimaliseren, worden liefst zoveel mogelijk communicatiemiddelen gebruikt. Het minste is wel een goed draaiende en regelmatig ge-update toegankelijke website waarop alle gewenste informatie te vinden is. Eventueel kan dit aangevuld worden met een forum waarop mensen kunnen discussiëren over bepaalde thema's, een mogelijkheid tot het

⁸⁶ FOBE Ellen ea, *Het nieuwe strategische adviesstelsel in Vlaanderen*, p 68.

stellen van vragen over het beleid⁸⁷, etc. Hiermee creëer je een lage participatiedrempel en een hogere participatiegraad voor iedere geïnteresseerde. Anderzijds heeft dit als gevolg dat er meer mensen aangesteld moeten worden om dit alles te modereren en op te volgen. Het is dus maar de vraag in welke mate dit verwezenlijkt kan worden. Hoe meer budget voorhanden is, des te meer aandacht besteed kan worden aan de uitbouw van verschillende communicatiekanalen.

In het algemeen kan gesteld worden dat die communicatie aan twee voorwaarden moet voldoen: toegankelijkheid en transparantie. Dit kunnen we bereiken door zowel inhoudelijke als procesmatige transparantie na te streven. Informatie, standpunten en feedback moet gegeven worden aan alle betrokkenen en verder ook al wie geïnteresseerd is. Cruciaal is dat het om tweerichtingsverkeer gaat. Er moet informatie aankomen en vertrekken. Dit zorgt voor inhoudelijke transparantie. Procesmatige transparantie bekomen we onder andere door het opstellen van een stappenplan of tijdschema waarin de verschillende stappen op voorhand meegedeeld worden en adviezen ook aangekondigd worden. Bovendien zorgen toegankelijke verslagen en informatie ook voor de nodige transparantie, voor iedereen!

⁸⁷ Het is niet de bedoeling dat personen met een handicap voor hun persoonlijke vragen gaan aankloppen bij NOOZO. Dat blijft nog steeds de taak van de afzonderlijke organisaties.

NOOZO ALS OVERLEGSTRUCTUUR

Inleiding

Een van de eerste conclusies die we bij deze hoofdstukken moeten maken, is dat er geen vaste succesmodellen hanteerbaar zijn om optimale participatie te verwezenlijken. Zowel op Vlaams als nationaal vlak enerzijds en in het buitenland anderzijds zijn er goede referenties die als basis kunnen dienen voor een nieuwe structuur, maar elke structuur moet steeds opnieuw op maat bijgewerkt worden. Een prachtvoorbeeld uit Nederland bijvoorbeeld geeft niet de garantie dat dit waterdicht past op Vlaams niveau. We moeten dan ook rekening houden met andere aspecten zoals politieke cultuur, bestuurlijke en juridische context, achtergrond van de doelgroep, etc. Een participatiestructuur opzetten is maatwerk: voor elke groep en elke situatie anders in te vullen.

Daarom wordt vaak een beroep gedaan op een participatieplan⁸⁸, een plan van aanpak om een zo goed mogelijke structuur te kunnen opzetten. Inspiratie kan op andere plaatsen gezocht worden, maar de eigen criteria en eigenschappen vormen de belangrijkste bodem. Om een participatieplan op te stellen moet rekening gehouden worden met volgende parameters:

- Doelgroep
- Thema's en deelfacetten afbakenen
- Doel van de participatie
- Niveau op de participatieladder
- De fase in het beleidsproces
- Participatiemethode
- Plaats

Wanneer deze parameters op de eigen situatie toegepast worden, krijgt men een duidelijker beeld over het doel, de opzet, het verloop en enkele voorwaarden voor het participatieproces. Verderop krijgt u een beter beeld van het participatieplan van NOOZO. In het onderzoek naar participatie van kansengroepen in de stad Roeselare poneren onderzoekers dat participatie geen synoniem is voor iedereen over alles en op elk moment zijn zeg laten doen. Nochtans moeten meer mensen op meer momenten actief betrokken kunnen worden bij het proces.⁸⁹ Duidelijke afspraken maken vooraf is dan ook essentieel zodanig dat iedere betrokkene goed weet wat zijn of haar rol is en welke voorwaarden hier aan verbonden zijn. Het opstellen van een participatieplan is noodzakelijk om die

⁸⁸ Een voorbeeld van hoe een participatieplan opgesteld kan worden, kan men terug vinden in SPRUYTE, Mieke, ea, *Participatie van kansengroepen*, p 13-19.

⁸⁹ *Plan van aanpak voor de Banne*, een woongroep in Amsterdam Noord, waarvan hoofdstuk 13 over participatie en communicatie handelt, geconsulteerd via de website van de Banne, http://www.debanne.nl/fileadmin/user_upload/pdfs/pva13_participatie_en_organisatie.pdf

informatie van in het begin aan alle betrokkenen aan te geven. Voorts zorgt dat plan ook voor de nodige transparantie en duidelijkheid naar buiten toe.

Bovendien moet een actief participatiebeleid dat kans op slagen wil hebben, ondersteund worden door de overheid. De bestuurder is een belangrijke speler in elk participatieproces want publieksparticipatie is pas zinvol als bestuurders het nut er van zien, ambtenaren het proces vakkundig regisseren en het publiek actief meedenkt. Wanneer dit niet het geval is, wordt er over deze structuur heen gewalst zonder hiermee rekening te houden en is er sprake van schijnparticipatie in plaats van effectieve betrokkenheid. En dat moeten we koste wat kost vermijden bij het opzetten van NOOZO.

In ieder geval is het noodzakelijk bij het oprichten van een nieuwe participatiestructuur om enkele voorwaarden in de gaten te houden. Dit hoofdstuk gaat dan ook in op een aantal voorwaarden en parameters en tracht tevens een participatieplan voor NOOZO op te stellen.

Voorwaarden voor goede beleidsparticipatie

Participatieprocessen moeten voldoen aan enkele randvoorwaarden. Des te meer zij terug te vinden zijn in het initiatief, des te gemakkelijker beleidsparticipatie door burgers verwezenlijkt zal worden. Uit volgende voorwaarden blijkt dat zowel overheid als burgers zich moeten inzetten om deze randvoorwaarden te verwezenlijken. Alleen op deze manier kan beleidsparticipatie efficiënt en effectief plaatsvinden en zullen frustraties bij zowel bestuur als burger tot een minimum beperkt blijven. In het volgende hoofdstuk wordt een opdeling gemaakt tussen voorwaarden die verband houden met het statuut van NOOZO, alsook een onderdeel rond voorwaarden in verband met de praktische werking.

§1. Voorwaarden met betrekking tot statuut

Van een aantal voorwaarden kan men niet verwachten dat ze door de deelnemers van NOOZO zelf ingevuld kunnen worden. Deze voorwaarden betreffen tevens een engagement vanuit de overheid ten overstaan van NOOZO. Dit engagement ziet zich vertaald in een duidelijk statuut met decretale verankering, een teken dat de overheid zich effectief wil inzetten om NOOZO alle kansen te bieden op slagen. Een aantal van deze statutaire voorwaarden worden hieronder verder toegelicht.

A Beleidsruimte

De beleidsruimte schrijft voor over welke zaken er in het participatieproces gesproken kan worden en over welke zaken niet. Edelenbos omschrijft dit als 'inhoudelijke openheid', de

mate waarin er plaats is voor nieuwe ideeën en plannen en de ruimte waarin het bestuur wil en kan wijken van zijn eigen vooraf bepaalde voornemens. De beleidsruimte kan juridisch vastgelegd zijn of politiek bepaald⁹⁰. Dit geeft een heel groot verschil in wat mogelijk is. Wanneer de ruimte door middel van wetten is vastgelegd, heb je veel minder speling dan bij politieke bepaling waar er een bepaalde onderhandelingsmarge bestaat die dialoog en interactiviteit toelaat. Binnen NOOZO willen we natuurlijk graag de nodige vrijheid krijgen om bepaalde ideeën en standpunten te verkondigen. En wat is het nut van een gegeven advies wanneer alles eigenlijk al vaststaat? Dit moeten we koste wat kost vermijden want dat is pure tijd- en geldverspilling. Daarom ook het belang van al vroeg in het besluitvormingsproces betrokken te worden.

Er moet voor de participanten nog voldoende ruimte zijn voor nieuwe ideeën en oplossingen. Het heeft absoluut geen zin om burgers te vragen deel te nemen aan het beleid als alles op voorhand al vast staat. Niets is frustrerender dan dat. Het bestuur moet bovendien bereid zijn om invloed te delen met de participanten en hen de nodige info te verschaffen die nodig is om op een zo doeltreffend mogelijke manier te kunnen deelnemen aan het beleidvormingsproces. De participant langs zijn kant moet open staan voor andere visies en mag niet aan het proces beginnen met idee dat zijn kant van het verhaal de enige juiste mogelijkheid is en dus onveranderlijk.

B Duidelijkheid (vooraf)

- *over de rol en de inbreng van de participanten en de overheid*

Het is van het grootste belang dat de overheid duidelijk communiceert naar de participanten op welke manier, waaraan en in hoeverre de uiteindelijke uitkomsten zullen worden getoetst. Bovendien moet de overheid ook aangeven welke rol zij zal spelen in het hele beleidsvormingsproces en welke rol zij verwacht dat de participant op zich zal nemen. Op deze manier zullen er geen loze verwachtingen gecreëerd worden bij zowel burger als bestuur die kunnen leiden tot frustratie. Ook zullen burger en bestuur hun rol op elkaar beter kunnen afstemmen en zo tot zinvolle participatie komen.

- *over de status van het inspraakproces*

Ook over wat de verwachtingen van de invloed van het proces zijn op de besluitvorming moet er op voorhand door de betrokken partijen duidelijk gecommuniceerd worden. Daarom kan het van belang zijn om expliciet de status van het inspraakproces en de uitkomsten aan te geven en hieraan vast te houden, zeker na het doorlopen van het proces. Die status van het proces hangt zeer sterk af met de verschillende niveaus van de participatieladder. Het is dan ook noodzakelijk om vooraf het niveau duidelijk weer

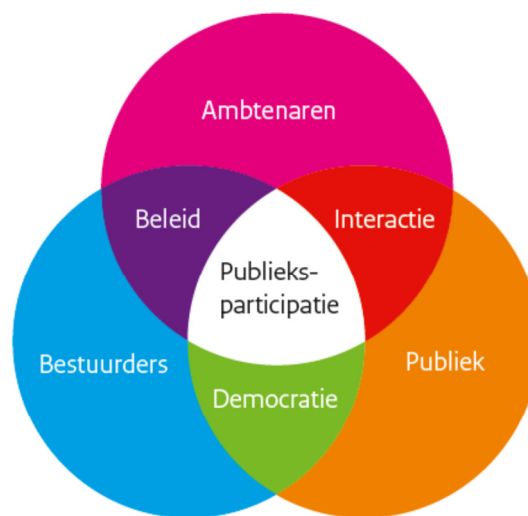
⁹⁰ VANDAMME Jan en Marleen BRANS, *Over het design en management van inspraakprocessen*, Bestuurlijke Organisatie Vlaanderen, KULeuven, 2008.

te geven. Wanneer de overheid denkt aan een consulterende rol van de participant en die denkt aan samenwerken, zal het gehele proces enkel leiden tot frustratie.

C *Constructieve relatie tussen bestuur en participanten*

De overheid moet samenwerken met de participanten en vice versa. Samenwerken is enkel zinvol als partijen op een opbouwende wijze met elkaar omgaan en de voordelen van de samenwerking zien. Hieronder wordt de samenwerking tussen bestuur en burger schematische weergegeven.⁹¹

Figuur IV: Participatie als samenspel

Participatie wordt hier gezien als samenspel tussen bestuurders, ambtenaren en publiek. Enkel en alleen wanneer deze drie partijen in nauw contact met elkaar staan en zich op elkaar afstemmen, kan er sprake zijn van volwaardige participatie, aldus het Centrum voor publieksparticipatie in Nederland. Alle partijen moeten met andere woorden akkoord gaan met de voorwaarden en kenmerken van het proces vooraleer er tot echte participatie overgegaan kan worden. Zo niet wordt het een zeer moeilijke oefening waarbij de kans op interessante en nuttige oplossingen en visies zo goed als nihil is.

D *Geschikte problematiek*

De problematiek waarbinnen de participatie zich afspeelt moet voldoende belangrijk en moeilijk zijn. Participanten moeten het gevoel krijgen dat zij met een reden meedoen aan deze beleidsvorming. De problematiek laat voldoende tijd om te praten alvorens te handelen. Het is niet zo dringend dat er direct beslist moet worden, er moet tijd geboden

⁹¹ Figuur afkomstig uit de brochure *Passende publiekparticipatie. Een helder begrip, een gestroomlijnd product en vijf uitgangspunten voor maatschappelijk gedragen besluitvorming*, Centrum voor publieksparticipatie, geconsulteerd via http://www.centrumpp.nl/Images/Whitepaper%20CPP%20Ingredi%C3%ABnten%20participatieplan_tcm306-298293_tcm318-301861.pdf

worden om effectief en efficiënt te kunnen participeren. Bovendien moet de problematiek hanteerbaar zijn, wat wil zeggen dat het afgebakend kan worden, niet te technisch is, etc.

E Plaats in het besluitvormingsproces

Het tijdstip waarop participatie plaatsvindt is van cruciaal belang voor de uiteindelijke resultaten. Algemeen wordt aangenomen dat hoe vroeger de participatie plaatsvindt, des te meer invloed de burger op het beleid kan uitoefenen. Langs de andere kant is het toch ook noodzakelijk om meer dan enkel in de eerste stappen van het besluitvormingsproces aanwezig te zijn als burger. Bij de voorbereiding kan de burger effectieve inbreng doen, aankaarten wat de noden of problemen zijn, etc maar ook bij de implementatie, uitvoering en evaluatie van bepaalde voorstellen of veranderingen is inbreng van de burger noodzakelijk. Agendavorming mag volgens De Ryck en Dezeure dus geen monopolie vanuit het bestuur zijn. Integendeel, de *“kracht van burgers en de kracht van burgerinitiatief zou veel meer erkenning moeten krijgen en als mobiliserende kracht in onze samenleving gezien moeten worden”⁹²*.

Toch is het blijkbaar erg moeilijk om burgers er op het juiste moment bij te krijgen. Verschillende onderzoeken wezen uit dat participanten het gevoel hebben dat ze ofwel te vroeg ofwel te laat bij het proces betrokken worden. Van hun eigen invloed is weinig te merken. Wanneer burgers enkel in de beginfase van het proces kunnen participeren, ervaren ze een groot gebrek aan communicatie op het gebied van de doorwerking. Wat wordt er gedaan met hun inbreng? Ook De Rynck en Dezeure kaarten dit aan. Voor hen is participatie die zich beperkt tot de voorbereiding van beslissingen vaak een schijnvertoning. *“Vooral na de beleidsvoorbereiding groeien noodzakelijkerwijze de beslissingen en beslissingen komen er vaak pas tijdens de uitvoering”⁹³*.

Langs de andere kant ervaren participanten ook vaak dat ze pas bij het proces gehaald worden wanneer alles al vast staat en er nog weinig (of geen) ruimte voor verandering is. Participatie zou nochtans moeten plaatsvinden *“nadat zagezegd al alles beslist is maar nog niets is gerealiseerd”⁹⁴*. Wanneer inspraakmomenten op verschillende niveaus en momenten kunnen plaatsvinden, wijst dit ook op de nodige gedeelde verantwoordelijkheid binnen het participatieproces.

Zowel het parlement als de ministers kunnen een wetsvoorstel indienen. Na het voorstel van een minister volgt er een strenge procedure waarbij er plaats is voor beleidsparticipatie door het middenveld of meer specifiek personen met een handicap. Het betreft hier voornamelijk het leveren van advies op het gedane wetsvoorstel. Op een drietal instrumenten wordt hieronder kort ingegaan:

⁹² DE RYCK, *Participatie in Vlaamse steden*, p 11.

⁹³ Ibidem, p 87.

⁹⁴ Ibidem, p 88.

- *RIA oftewel Regulerings Impact Analyse*

De Reguleringsimpact Analyse wordt officieel gebruikt om te testen of een idee gieten in een decreet de beste vorm is, maar in praktijk gebeurt het vaak dat er eerst een decreet komt waarop dan de RIA wordt toegepast. Bovendien wordt getoetst wat de effecten van een nieuwe regelgeving of een bepaald beleidsvoorstel zijn. De RIA helpt om de wetgeving zo goed of kwaliteitsvol mogelijk op te stellen. De kenmerken van kwaliteitsvolle regelgeving werden op 7 november 2003 door de Vlaamse regering goedgekeurd. Sinds 2005 is de RIA bovendien een verplicht onderdeel van het besluitvormingsproces. Vooral een voorstel voor de eerste keer principieel goedgekeurd kan worden, moet het aangevuld worden met een RIA.

- *SIA of Sociale Impact Analyse*

Dit is op Vlaams niveau voorlopig vooral nog toekomstmuziek, maar binnenkort zal een Sociale Impact Analyse het effect van nieuwe regels en decreten op bepaalde sociale thema's onderzoeken. Is er een direct of een indirect effect? Eventueel kan hier een beleidsparticiperende structuur voor personen met een handicap deze effecten mee onderzoeken.

- *JoKER of Jongeren- en kindeffectrapportage*

De JoKER is een onderdeel van de RIA dat de effecten van bepaalde voorstellen op kinderen en jongeren bestudeert. De JoKER zorgt ervoor dat er specifieke aandacht wordt gevraagd voor de leefwereld van kinderen en jongeren bij het voorbereiden, opstellen en uitvoeren van nieuwe regelgeving. Bovendien waakt de JoKER erover dat de rechten van kinderen en jongeren zoals opgesteld door de Verenigde Naties gegarandeerd blijven bij nieuwe regelgeving. Tot slot moet de JoKER de participatie van kinderen en jongeren in de besluitvorming versterken en bevorderen. Door het verplicht karakter van de JoKER is de overheid nu verplicht om deze doelgroep te horen over regelgeving die hen aanbelangt.

- *Denkoefening: de HER of Handicap Effectenrapportage*

Een effectenrapportage als de JoKER zou eventueel ook in het leven kunnen worden geroepen voor personen met een handicap. Het is nog niet geïnstalleerd, maar een handicap- effectrapportage zou een zeer effectief instrument zijn om participatie door personen met een handicap te bevorderen. Bovendien zijn er plannen om nieuwe onderdelen op te nemen in de reguleringsimpactanalyse op te nemen, waaronder een Brusseltoets, een duurzaamheidsbeoordeling of de sociale impactanalyse met een onderdeel inclusie.⁹⁵ Een quickscan binnen de SIA voor de verschillende kansengroepen staat ook op de agenda. Dit onderdeel van de sociale impactanalyse zou ingericht kunnen worden als de Handicap Effectenrapportage en verloopt vanzelfsprekend via NOOZO. Op basis van de JoKER wordt hieronder kort geschetst hoe de HER eruit zou kunnen zien.

⁹⁵ <http://www.wetsmatiging.be/node/9300?width=1000>

De HER zou een deel van de reguleringsimpactanalyse zijn die de effecten van nieuwe regelgeving of een beleidsvoorstel analyseert. De HER moet hierbij dan de effecten op personen met een handicap onderzoeken, net zoals de JoKER dit doet voor kinderen en jongeren. De HER wordt gebruikt om de rechten van personen met een handicap in de wetgeving te garanderen. Deze rechten werden opgenomen door de Verenigde naties in hun Verdrag inzake de rechten van Personen met een handicap (VRPH). De Verenigde Naties keurden het VRPH goed op 13 december 2006 en België ratificeerde dit verdrag op 2 juli 2009.

De HER kan ervoor zorgen dat er specifieke aandacht wordt gevraagd voor de leefwereld van personen met een handicap bij het voorbereiden, opstellen en uitvoeren van nieuwe regelgeving. Bovendien waakt de HER erover dat de rechten van personen met een handicap zoals opgesteld in het VRPH gegarandeerd blijven bij nieuwe regelgeving. Tot slot moet de HER de participatie van personen met een handicap in de besluitvorming versterken en bevorderen. Door het verplicht karakter van de HER wordt de overheid gestimuleerd en aangemoedigd om personen met een handicap te betrekken bij het opmaken van nieuw beleid.

In de HER wordt onderzocht welke impact een beslissing heeft op de situatie van personen met een handicap. Beleidsmakers zijn genoodzaakt ook alternatieven voor te stellen of een maatregel die de negatieve gevolgen voor personen met een handicap kan vermijden, beperken of verhelpen.

Grip legde enkele jaren geleden een soortgelijk voorstel op tafel voor een nieuw onderdeel van impactanalyse voor de doelgroep personen met een handicap, de Inclusie Effecten Analyse⁹⁶.

F *Het politieke proces en de regelgevingsagenda*

Vóór het regeerakkoord kan je als organisatie of als groep van organisaties of particulieren een memorandum maken, waarin de wensen verduidelijkt worden aan het bestuur. Nu kan dit meer zijn dan alleen wat wensen en opmerkingen op papier, het kan ook een uitnodiging zijn om samen aan de slag te gaan. Weliswaar speelt het lobbywerk hier een grote rol. Wie je kan bereiken en tot hoe hoog in de overheidsadministratie je iemand kent, des te hoger het niveau waarop het memorandum belandt.

Bij het begin van de regeerperiode dienen de verschillende leden van de Vlaamse Regering een beleidsnota in bij het Vlaamse parlement. Hierin staan in grote lijnen de plannen en strategische keuzes die voor het beleid gemaakt gaan worden voor de duur van de komende regeerperiode. Als middenveld kan je aan de hand van lobbywerk je eigen visie doorgeven

⁹⁶ GRIP vzw, *Inclusie Effectenanalyse. Een noodzakelijk beleidsinstrument dat bijdraagt tot de inclusieve maatschappij*, maart 2006.

Elk jaar van die legislatuur schrijven de verschillende leden beleidsbrieven aan het Vlaamse parlement waarin ze meer en concreter informatie geven over de meer algemenere informatie uit de beleidsnota. Zulke brief bevat tevens een overzicht van de begrotingsuitvoering en een voorspelling voor het jaar erna.⁹⁷ Bovendien staat in elke beleidsbrief een regelgevingsagenda, sinds 2009 ook terug te vinden in de beleidsnota's.

Deze regelgevingsagenda is *“een publiek beschikbare lijst van geplande nieuwe regelgeving of aanpassing van bestaande regelgeving”*⁹⁸. De bedoeling van deze regelgevingsagenda is onder meer het bevorderen van transparantie van de overheid naar de verschillende betrokken partijen. En net dit doel is essentieel voor NOOZO, een van die betrokken partijen. NOOZO weet zo van bij het begin van de legislatuur/het begrotingsjaar welke plannen er op de agenda staan.

Rond het thema toegankelijkheid vonden we dat het probleem van snelheid en tijd eventueel aangepakt kan worden met een strikt tijdschema of stappenplan dat een bepaalde voorspelbaarheid garandeert. De regelgevingsagenda zou een handig hulpmiddel kunnen zijn bij het opstellen van dit tijdschema. Hierdoor kunnen de leden binnen NOOZO al op voorhand selecteren wat voor hen belangrijk is, de dossiers voorbereiden of op voorhand facultatief hun standpunt geven. Wanneer de bevoegde kabinetten dan met NOOZO rond die dossiers rond de tafel gaan zitten, kan dit veel sneller verlopen omdat men niet onvoorbereid aan de gesprekken deelneemt.

Een goed uitgebouwde en correct ingevulde regelgevingsagenda is een stap in de goede richting om politiek en participatie toegankelijker te maken. Dit is dan ook een van de zaken op de toegankelijkheidschecklist die NOOZO beleidsmakers wil overhandigen.

G Onafhankelijkheid

Onafhankelijkheid en het statuut van NOOZO zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. In het statuut kan namelijk opgenomen worden dat NOOZO onafhankelijk fungeert van de overheid en in plaats van vóór, in samenwerking met de overheid te werken. Dit kan door kabinetten uit te nodigen in de kerngroep en samen met de overheid op zoek te gaan naar verdere manieren om te participeren. Dit statuut wordt mee in de beheersovereenkomst of in een decreet in samenspraak opgesteld.

Een aantal voorwaarden willen we graag verbinden aan dat decreet. Allereerst moet het gekaderd worden binnen het VN-verdrag, waarbinnen duidelijk gemaakt wordt dat beleidsparticipatie een recht is voor personen met een handicap. Door het verdrag goed te keuren en te ratificeren, zet de overheid er zich toe aan om deze artikels weldegelijk te

⁹⁷ <http://www.bestuurszaken.be/regelgevingsagenda>

⁹⁸ Idem.

implementeren in haar beleid. Door deze ratificatie staat ze dan ook achter het bevorderen van participatie door personen met een handicap in het beleid.

Binnen deze beheersovereenkomst/decreet zouden ook afspraken gemaakt moeten worden in verband met subsidies. NOOZO kan niet bestaan zonder de nodige subsidies vanuit de Vlaamse Overheid. In deze tijden van crisis is het zeker niet makkelijk om budget vrij te maken voor een nieuwe structuur. Langs de andere kant beschikt de Vlaamse Overheid door NOOZO over een poel aan specialisten en mensen die zich enthousiast willen engageren om het beleid verder uit te bouwen en kunnen zorgen voor draagvlak. Dit zijn volgens de deelnemers van het project voordelen die men op andere manieren niet kan bekomen.

Een ander punt binnen dit decreet is het garanderen van de bestaanszekerheid van NOOZO. Door de structuur te verankeren in een decreet, wordt het voortbestaan van NOOZO verzekerd. Dit is noodzakelijk, want wanneer een nieuwe legislatuur aanbreekt, moeten de middelen voor NOOZO en het statuut dat zij opgebouwd hebben, blijven bestaan. Zeker omdat handicap een nieuw domein is binnen Gelijke Kansen en er nog gezocht moet worden naar de ideale oplossing, is deze decretale verankering essentieel. De positie van NOOZO zal in het begin namelijk zeer precair zijn. Stakeholders en beleid moeten nog wennen en gewoon worden aan een nieuwe structuur die zij kunnen/moeten inschakelen.

Daarom ook dat in deze beheersovereenkomst een mandaat om advies te geven opgenomen moet worden, en hier bovenop een verplichting vanuit de overheid om op dit advies te reageren en te motiveren waarom hier al dan niet rekening mee gehouden werd. Terugkoppeling is nodig om tot tevreden deelnemers aan het participatieproces te komen, iets waar we vandaag de dag nog niet helemaal zijn zoals we in diverse studies kunnen lezen. De klacht die veel stakeholders formuleren is dat zij nooit de doorwerking van hun advies kunnen aanschouwen, noch de reden waarop het niet gevolgd werd.

Om de onafhankelijkheid van NOOZO te garanderen, kan deze als vzw opgericht worden. Dit houdt in dat NOOZO dan bepaalde subsidies van de overheid krijgt, maar tevens ook de vrijheid om deze te gebruiken waar nodig geacht wordt. In ruil voor die subsidies kan de overheid wel een aantal principes opleggen binnen NOOZO, bijvoorbeeld wat betreft de deelnemers of het oogpunt waaruit gehandeld moet worden (logisch gezien is dat vertrekpunt 'gelijke kansen'). Die voorwaarden zorgen voor een krachtige basis waarop altijd teruggevallen kan worden. Het decreet zorgt voor een onafhankelijk statuut van NOOZO, met de nodige garanties voor de verdere uitbouw en concretisering ervan.

Duidelijk moet tevens zijn dat NOOZO niet enkel onafhankelijk van de overheid moet functioneren, maar ook niet gekoppeld of gelinkt wordt aan een of meerdere organisaties van/voor personen met een handicap. NOOZO bestaat daarentegen wel uit afzonderlijke organisaties die allen samen rond de tafel zitten als evenwaardige en gelijke partners. Hierbij

vormt NOOZO de autonome participatiestructuur die dat mogelijk maakt. Een neutrale ontmoetingsplaats dus, onafhankelijk van de overheid maar ook van organisaties.

H *Subsidies: voldoende personele capaciteit en hulpmiddelen*

Er moet rekening gehouden worden met beleidsparticipatie in de Vlaamse begroting en personeelsplanning. Zonder financiële middelen of mensen kan je weinig doen. Zowel burger als overheid moeten hierin indien mogelijk bijdragen. Zeker voor de praktische voorwaarde toegankelijkheid moet er budget vrijgemaakt worden, een voorwaarde die niet noodzakelijkerwijs bij alle doelgroepen op de voorgrond staat. Praktijk wijst uit dat wanneer overlegplatformen geen ondersteuning en erkenning krijgen, ze stilaan doodbloeden⁹⁹.

De leden van NOOZO willen bijdragen door hun kennis en ervaringsdeskundigheid uit te dragen. Zij zijn specialisten op het gebied van handicap, door het leven of door hun beroep, en kunnen de overheid gefundeerde en rijk uitgewerkte standpunten en informatie aanbieden. Veel participanten steken al hun vrije tijd in hun organisatie of maken op het werk tijd vrij voor beleidsparticipatie, iets waarvoor organisaties tot nu toe helemaal geen subsidies voor krijgen. Maar dit zijn niet de enige mensen die nodig zijn binnen NOOZO. Om de deelnemers bij te staan, is er namelijk ook nood aan een administratief team dat het bijkomende werk van hun schouders haalt. Hiervoor moet binnen de overheid budget vrijgemaakt kunnen worden. Ook voor andere bepaalde basisvoorwaarden, zoals toegankelijkheid, transparante communicatiemogelijkheden, huisvesting, etc moet NOOZO gesubsidieerd worden. In ruil voor deze praktische zaken, kan de overheid steeds rekenen op een team van deskundigen en specialisten met een ruime kennis over de materie en respecteren ze het VN-verdrag.

Deze raad komt elk beleidsdomein ten goede, aangezien NOOZO transversaal wil werken. Men kan in principe stellen dat met een minimum aan financiële middelen de gehele Vlaamse Overheid zich door een specialistenteam kan laten bijstaan in het gebied handicap. Een gebied dat elk domein aanbelangt en ter harte genomen moet worden, zeker met de ratificatie van het VN-verdrag.

§2. Voorwaarden met betrekking tot de praktische werking

A *Snelheid*

Time is money, maar tijd is nog veel meer dan dat. Zeker in het besluitvormingsproces waarin alles zo ongelooflijk snel moet gaan. Het besluitvormingsproces raast als een trein voorbij en daar moet men als participant op juiste moment kunnen inpikken. Niet altijd even

⁹⁹ Denk hierbij bijvoorbeeld aan TOV (Toegankelijkheidsoverleg Vlaanderen) en PRIO (Platform Recht op Inclusief Onderwijs)

gemakkelijk, maar wel noodzakelijk wanneer participatie door de burger ook doeltreffend moet zijn. Hierboven werd reeds gewezen op de noodzaak van een geschikte problematiek in termen van urgentie. Er moet tijd vrijgemaakt kunnen worden om hierover aan tafel te gaan zitten met de verschillende partijen. Dit is in realiteit niet altijd mogelijk. Maar wil dit dan zeggen dat participatie bij bepaalde problematieken uitgesloten moet worden?

Bovendien willen we van NOOZO een toegankelijke participatiestructuur maken voor alle personen met een handicap. Een van de basisvoorwaarden om tot een toegankelijke werking te komen, is het geven van tijd aan de deelnemers. Hierboven kon u reeds ons pleidooi voor voldoende tijd lezen. Participanten hebben nood aan tijd om de informatie te kunnen verwerken, eigen standpunten hierover te vormen of om gecoacht te worden. Langs de andere kant is het niet realistisch om te denken dat je over zoveel tijd kan beschikken als je zelf wil. Dit lukt gewoon niet in de huidige gang van zaken. Advies en standpunten moeten snel geleverd kunnen worden op bepaalde momenten.

Uit onderzoek blijkt dat de strategische adviesraden steeds vaker de vraag krijgen om advies te verlenen in spoedprocedure. Daarmee wordt de toch al korte werkperiode van 30 werkdagen behoorlijk beknot tot slechts enkele werkdagen. Hierbij kunnen we binnen NOOZO het verschil maken tussen het verplichte advies en het proactief over problematieken denken. Of tussen de centrale en intensieve kerngroep die snel¹⁰⁰ beslissingen moet nemen en de werkgroepen die hun tijd kunnen nemen om bepaalde dossiers helemaal uit te spitten. Door deze opdeling te maken kunnen we binnen NOOZO zowel de toegankelijkheid aan de deelnemers als de gevraagde snelheid aan de overheid garanderen.

B Toegankelijkheid

Meer nog dan bij andere doelgroepen, speelt toegankelijkheid een cruciale factor bij beleidsparticipatie door personen met een handicap. En dan spreken we hier niet enkel over de fysieke toegankelijkheid van bijvoorbeeld de vergaderzaal. Ook voorbereidende stukken, documenten, informatiestromen, etc moeten op een toegankelijke manier beschikbaar gemaakt worden. Het project “Beleidsparticipatie” van Onze Nieuwe Toekomst focust hier bijvoorbeeld sterk op. Ook het onderzoek van Tina Goethals en Prof. dr. Geert Vanhove, *“Beleidsparticipatie door personen met een verstandelijke handicap”* gaat hier verder op in.

Zelf hebben we met de verschillende deelnemende organisaties aan dit project tijdens een van de eerste momenten samen beslist, dat de tijd om dit zelf ook concreet uit te werken tijdens het project, te beperkt is. Bovendien kan het denken over toegankelijkheid verder uitgewerkt worden in praktijk wanneer NOOZO effectief van start gegaan is.

¹⁰⁰ Onder een snelle afwerking verstaan we, net zoals bij andere adviesorganen, een periode van 30 dagen. Per uitzondering van een spoedprocedure kan dit verkort worden.

Toch is het logisch dat toegankelijkheid wel vaak terugkwam tijdens onze denkmomenten. Enkele basislijnen waaraan we als NOOZO zeker moeten voldoen, werden wel opgesteld. Om toegankelijkheid te realiseren is er tijd nodig. Tijd om te overleggen, om gecoacht te worden, om informatie te kunnen verwerken, etc. Daarom is het belangrijk dat informatie en agendapunten tijdig doorgegeven worden. Om dit concreet en gestructureerd uit te werken moet NOOZO gebruik maken van een op voorhand uitgestippeld tijdschema. Een tijdschema zorgt voor een zekere voorspelbaarheid. Met dit schema kan NOOZO bijvoorbeeld naar iedereen communiceren waarmee gestart wordt, wat er aan bod komt, wanneer een bepaald voorstel concreet uitgewerkt wordt en wanneer het advies klaar is voor vertrek naar de beleidsmakers. Wanneer dit schema tijdig doorgegeven wordt, zorgt dit voor een vermindering van de tijdsdruk, omdat je op voorhand al weet waaraan je je kan verwachten.

Tijd is niet de enige pijler om toegankelijkheid te garanderen. Ook Universal Design en redelijke aanpassingen zijn nodig om een toegankelijkheid te realiseren. Documenten en bijeenkomsten moeten zo toegankelijk mogelijk gemaakt worden en dit gaat heel breed en heel ruim. Het voorzien in tolken, coaches, etc is een taak van NOOZO, weliswaar gestuurd en bekostigd door de overheid.

Tot slot ook nog deze bedenking. Vanuit NOOZO kunnen we toegankelijkheid min of meer garanderen. Maar wanneer andere partijen mee in de werking betrokken worden, gaat dit veel minder. Beleidsmakers of ministers zijn niet altijd de beste voorbeelden wanneer het gaat om toegankelijke informatie en communicatie. We kunnen dit vanuit NOOZO proberen verhelpen door samenwerkingspartners een toegankelijkheidschecklist aan te bieden. Door deze lijst steeds opnieuw na te streven en zich eraan te houden, kunnen de huidige maatschappij en het politieke landschap langzaam maar zeker standvastig uitgroeien tot een inclusieve maatschappij die weet hoe ze toegankelijkheid op een praktische manier moet uitwerken.

C *Beleids toegang*

Wie er zal deelnemen aan het participatieproces is een vraag die gesteld moet worden vooraleer men er aan begint. Welke spelers er worden uitgenodigd om aan het beleid deel te nemen staat in bepaalde gevallen vast. Want net zoals bij de beleidsruimte kan ook de beleids toegang juridisch of politiek vastgelegd worden. In andere gevallen is men veel vrijer in het beslissen van wie er zal deelnemen. Je hebt dan ook de keuze tussen een open en een gesloten deelnemersproces.

▪ *Representativiteit van de deelnemers*

Representativiteit kan opgedeeld worden in een algemene representativiteit en een afspiegeling van de doelgroep. In onze zoektocht naar een gestructureerde overlegvorm voor personen met een handicap moet de doelgroep zo representatief mogelijk

afgespiegeld worden in de te bekomen structuur. Algemene representativiteit is in het geval van NOOZO niet direct nodig omdat het hier gaat om een overlegstructuur voor personen met een handicap over handicapspecifieke zaken in het beleid. Primair blijft dat relevantie een factor is bij representativiteit, dus niet enkel de maatschappelijke spelers die er altijd wel bij betrokken worden, maar eerder wie effecten ondervindt van het voorgenomen beleid.¹⁰¹ Voor handicapspecifieke materies gaat het dus over (organisaties van/voor) personen met een handicap.

Te veel participatiestructuren die momenteel bestaan, richten zich tot alle maatschappelijke spelers. Dit is bijvoorbeeld het geval in de Commissie Diversiteit of het Stakeholdersforum van de VDAB waarbinnen naast personen met een handicap ook werkgevers- en werknemersorganisaties vertegenwoordigd zijn. Zij kunnen door hun machtige positie hun stem veel harder laten doordrukken in de uiteindelijke standpunten. Op zich is dit ook het geval voor voorzieningen, verwijzers en dienstverleners die andere belangen behartigen dan de gebruikers van hun diensten. In de meeste structuren rond zorg en handicap maken deze stakeholders steeds deel uit van de groep. Tijdens het project werd dan al gauw duidelijk dat de deelnemers een vertegenwoordiging van deze stakeholders wederom een verlies van een eigen krachtige stem vinden en dat zij deze groep dus liever uit NOOZO houdt.

NOOZO zou een overlegstructuur moeten worden van (organisaties van/voor) personen met een handicap, zonder andere stakeholders als lid erbij te betrekken. Zij kunnen steeds uitgenodigd worden als externe deskundigen die NOOZO extra informatie kunnen verlenen, maar hoofdzaak blijft dat aan NOOZO zelf enkel (vertegenwoordigers van) personen met een handicap en hun organisaties deelnemen.

▪ *Vertegenwoordigers of particulieren?*

Deelnemers aan het proces komen ofwel op voor individuele belangen ofwel voor de belangen van de achterban. Dit is respectievelijk het geval bij particulieren en bij vertegenwoordigers van organisaties van/voor personen met een handicap. Uit bepaald onderzoek wordt aangenomen dat individuen tijdens de interactie met anderen hun individuele belangen sneller aan de kant schuiven dan vertegenwoordigers die zich willen houden aan de belangen van hun achterban omdat zij zich wel moeten vertegenwoordigen¹⁰². Andere onderzoeken en bekommernissen vanuit het veld wijzen dan weer op de individuele belangen die toch steeds spelen bij particulieren.

Langs de andere kant blijkt uit onderzoek ook dat vertegenwoordigers meer belang hechten aan de effectieve doorwerking van hun deelname dan individuele burgers. Ze zullen daarom meer druk uitoefenen op het bestuur om ook werkelijk aan de slag te gaan

¹⁰¹ PASMA, Eduard, *Het participatie proces in de representatieve democratie. Over participatie bij de herinrichting van de uiterwaarden in Deventer en Arnhem*, masterproef Wageningen UR, 2009, p 21.

¹⁰² VANDAMME Jan en Marleen BRANS, *Over het design en management van inspraakprocessen*, p 63-64.

met het resultaat uit het proces. Bovendien spreken particuliere individuen vanuit hun eigen leven en halen zij vooral hier hun onderwerpen vandaan. Hun kennis is dan ook niet globaal te noemen, maar in hoeverre is dit wel het geval voor vertegenwoordigers?

Binnen NOOZO kiezen we daarom voor een opsplitsing. Binnen de kerngroep kunnen enkel vertegenwoordigers van organisaties van/voor personen met een handicap deelnemen. In het algemeen beschikken zij over een ruimere kennis en (ervarings)deskundigheid omdat zij hier dag in dag uit echt mee bezig zijn voor hun werk. Particulieren beschikken over zeer veel ervaringsdeskundigheid wanneer het gaat om het dagelijkse leven, maar kennen daarom niet meteen veel af van wetgeving rond handicap. En die wetgeving is net iets waar het eigenlijk allemaal om draait in de kerngroep. Daarom werd besloten dat particulieren kunnen participeren binnen NOOZO in de verschillende werkgroepen waar specialisten, particulieren en vertegenwoordigers van organisaties van/voor personen met een handicap samen bepaalde thema's uitdiepen. Hun ervaringsdeskundigheid over bepaalde thema's kan hier veel beter gebruikt worden. Een rolstoelgebruiker bijvoorbeeld ondervindt in het dagelijkse leven wel eens problemen wanneer hij het openbaar vervoer wil nemen, maar weet misschien niets af over inclusief onderwijs of beschutte werkplaatsen. Dan is het veel interessanter voor hem en NOOZO om die persoon te laten deelnemen aan een werkgroep rond mobiliteit.

- *Aantal deelnemers*

Hoe meer deelnemers participeren aan het beleid, hoe meer verschillende meningen er zijn en hoe moeilijker het wordt om tot een oplossing te komen waar iedereen achter staat. Maar met NOOZO willen we die verschillende meningen net tot een voordeel omplooien en hierdoor tot een algemene conclusie met specifieke accenten komen. Iedere participant binnen NOOZO wil ijveren voor een inclusieve maatschappij en vanuit deze basisvisie moet vertrokken worden. Bovendien is het proces in kleine groep vaak intensiever en worden de banden nauwer aangetrokken dan in grote groep. Ook hier snijdt het mes langs twee kanten, want meer deelnemers zorgen natuurlijk evenzeer voor een groter probleemoplossend vermogen en een rijkere visie op de problematiek.

Om het deelnemersaantal en de beleidstoegang toch zo groot en open mogelijk te houden, kan er gewerkt worden met verschillende structuren en niveaus binnen NOOZO. Zo kan iedereen die over de nodige meerwaarde beschikt een plaats krijgen binnen de overlegstructuur en kan NOOZO over zoveel mogelijk ervaring en kennis beschikken, op verschillende domeinen. De groepen blijven toch redelijk klein en werkbaar.

D Communicatie

Participatie heeft alles te maken met interactie, ieders rol en mening wordt bevraagd: die van de burgers, middenveld, maar ook die van politici, ambtenaren en experts. In goede participatieprocessen staan alle meningen ter discussie en niet enkel die van de burgers,

aldus De Rynck en Dezeure.¹⁰³ Dit maakt volgens hen het verschil tussen echte en pseudo-interactie. De kwaliteit van de communicatie tussen de verschillende deelnemers is dan ook van cruciaal belang.

Toch blijkt een van de grootste bekommernissen en misschien ook wel ergernissen van de burger de communicatie te zijn binnen het proces die niet altijd loopt zoals hij moet lopen. En dit ligt misschien wel aan de karakteristieken van communicatie zelf. Volgens Van Woerkum¹⁰⁴ is communicatie de activiteit van de zender (in dit geval de overheid) bestaande uit het formuleren van boodschappen die vervolgens bij de ontvanger (in dit geval de burger) aankomen, maar de ontvanger ontvangt de boodschap niet, maar construeert er zelf een met de eigen achtergrond in gedachten. Andersom is deze situatie natuurlijk ook mogelijk. Daarom is open communicatie met zo helder en duidelijk mogelijke informatie onmisbaar, vertrekkende vanuit beide partijen.

In het proces is er dus veel nood aan transparantie. Dit kan enkel door eerlijke en accurate communicatie te verzorgen tijdens de verschillende momenten in het proces en op verschillende manieren. Zo moeten aan het begin –vooraleer de effectieve beleidsparticipatie van start gaat- de randvoorwaarden duidelijk (cfr. supra, vanaf p 85) gecommuniceerd worden, is er tijdens het proces zelf nood aan informatie en open communicatie over de kwestie en moet de burger na zijn inbreng op de hoogte blijven gehouden worden van wat er nu eigenlijk gebeuren zal.

Communicatie zorgt er ook voor dat de burger goed geïnformeerd en voorgelicht aan het proces kan beginnen met de nodige kennis en richtlijnen, iets wat Smit omschrijft als *“het totale pakket van uitleggen, verklaren en motiveren”*. Er is hierbij een verschil te merken tussen algemene en instrumentele informatie en voorlichting, waarbij respectievelijk aan de participant elementaire kennis en inzicht in het bestuurlijke systeem verschaft wordt en aanknopingspunten en randvoorwaarden voor burgerdeelname aan het besluitvormingsproces geschapt worden.¹⁰⁵ Tijdens het proces lijkt communicatie niet meer dan normaal, maar ook hier moet de kwaliteit ervan hoog liggen. De verschillende partijen moeten duidelijk en eerlijk met elkaar communiceren zodat alle doelen die men aan beleidsparticipatie toeschrijft optimaal verwezenlijkt kunnen worden.

De doorwerking aan het einde van het proces wordt vaak vergeten, zo wijzen studies uit, wat vanzelfsprekend tot groot ongenoegen van de participanten leidt. Het lijkt alsof het beleid al die participatie toch maar als een noodzakelijk kwaad beschouwt en hier onverschillig tegenover staat. Dat zorgt voor de nodige frustratie. Het motiveren van bepaalde keuzes zorgt voor meer begrip bij de burger dan dat hij het achteraf via via moet vernemen. Daarom ook dat vele handleidingen en wegwijzers volgende tip meegeven voor het bestuur:

¹⁰³ DE RYNCK, *Participatie in Vlaamse steden*, p 89.

¹⁰⁴ VAN WOERKUM, *Communicatie en interactieve beleidsvorming*, Bohn Stafleu Van Loghum, Houten/Diegem, 1997 ,p12.

¹⁰⁵ SMIT Oscar, *Participatie en bestuurlijke besluitvorming. Verslag van een onderzoek naar het contact tussen bestuursorganisaties en individuele burgers*, Samsom Uitgeverij, Alphen aan de Rijn, 1974, p 26.

“Organiseer een actieve, op participanten gerichte politieke verantwoording, waarbij politici op basis van inhoudelijke gronden aangeven waarom wel of niet bepaalde voorstellen uit het interactieve proces worden overgenomen in formele beslissingen¹⁰⁶”. Feedback achteraf door het bestuur is onontbeerlijk. “Burgers die hun tijd en energie steken in deelname aan een (...) beleidsproject hebben recht om te weten hoe de resultaten van ‘hun’ project in beleidsvoorstellen zijn terug te vinden. Ook als er weinig of niets met die resultaten kon worden gedaan, dienen de overwegingen daartoe aan de deelnemers te worden uitgelegd¹⁰⁷”.

Een goede communicatie vraagt met andere woorden een goede communicatiestructuur, zowel vanuit de overheid als vanuit de participatiestructuur. Er moet een diversiteit aan aangepaste en toegankelijke communicatiekanalen ter beschikking worden gesteld. Meer nog dan bij andere doelgroepen speelt die toegankelijkheid bij de doelgroep personen met een handicap een grote rol. Een brochure in ontoegankelijke taal past hier totaal niet bij; enkel en alleen een website gebruiken is ook geen goed idee, etc.

Steeds meer speelt men met de idee van e-participatie, participatie via internet en communities. Voordelen van deze e-participatie zijn legio: er kan veel sneller gewerkt worden, meer mensen kunnen deelnemen aan het proces, er wordt korter op de bal gespeeld, etc. Toch zijn er ook meerdere nadelen aan verbonden, in de eerste plaats het kostenplaatje, ook voor de gebruiker ervan. Om het netwerk en websites steeds toegankelijk, gemodereerd en gecoördineerd te houden is er behoefte aan personeel, om nog maar te zwijgen van de werkingskosten.

Ook voor NOOZO werd het idee uitgewerkt van een e-community waarbij iedereen die dat wil via gratis registratie kan deelnemen aan de participatiestructuur. Grootste vraagteken dat we hierbij plaatsen is de ontoegankelijkheid ervan voor vele potentiële deelnemers. E-participatie kan voor NOOZO aanvullend werken, maar mag niet de core business uitmaken. Het belangrijkste blijft toch nog altijd het fysiek samen rond de tafel zitten in kleine groep om direct en persoonlijk te overleggen en te discussiëren. Op de volgende pagina staan enkele voor- en nadelen van een e-community. Hieruit blijkt dat ook deze vorm van participeren geen sluitende vorm van toegankelijkheid brengt. In hoeverre brengt dit online platform ons? Gaat de essentie van NOOZO dan niet verloren in een wirwar van meningen en ideeën?

¹⁰⁶ EDELENBOS ea, *De LAT-relatie tussenesluitvorming en interactief beleid. Naar een handreiking voor het organiseren van verbindingen tussen informele interactieve processen en formele overheidsbesluitvorming*, Centrum voor Publiek Management, Erasmusuniversiteit Rotterdam, 2003, p 13.

¹⁰⁷ LOYENS Kim en Steven VANDEWALLE, *Methoden en technieken van burgerparticipatie: strategieën voor betrokkenheid van burgers bij het federaal plan duurzame ontwikkeling*, Inst. van de Overheid, KULeuven, 2006.

Figuur V: Voor- en nadelen van een e-community

THEMA	VOORDELEN	NADELEN
Toegankelijkheid	Toegankelijk voor iedereen, 24/24 en 7/7 Je hoeft er je huis niet voor uit. Mogelijkheden om het voor iedereen toegankelijk te maken.	Niet iedereen kan overweg met internet of heeft het in huis.
Diversiteit	Diversiteit: groot aantal ideeën en meningen bij elkaar Je hoeft niet bij verschillende organisaties te horen wat zij er van denken.	Overvloed aan diversiteit. Hoe wordt dit in goede banen geleid, kan je na een tijdje het bos nog wel door de bomen zien. Er kan nooit rekening gehouden worden met ieders mening
Draagkracht t.o. overheid	Transparantie van overheid naar PmH toe en v.v. dmv directe feedback op alle besluitvorming en ook de adviezen van het platform zelf. Samenspel tussen alle instanties en PmH (zowel collectief als individueel)	Houdt overheid wel rekening met het advies van een e-community? Of is dit een veel te vrijblijvende vorm van participatie? Kan de draagkracht van het platform wettelijk gegarandeerd worden? Gaaf overheid wel rapporteren aan platform? (= essentiële bouwsteen tot partnerschap)
Kosten	Kostenplaatje wordt gedrukt doordat alles via internet gebeurt: geen locatie nodig, geen tolk, geen transportvergoeding, ...	Tenminste(!) 4 werknemers nodig die optreden als moderator. Zij hebben een groot takenpakket (forum monitoren, off. documenten vereenvoudigen, algemene kijk op zaken behouden, ...) Dit moeten dus mensen zijn die enerzijds veel afweten van de besproken materies maar anderzijds ook objectief zijn en zelf niet bij de dossiers betrokken zijn. Om alles goed te leiden, zou dit voltiids moeten gebeuren. En hoe zit het dan met avonduren of modereren tijdens weekend?
Tijd	Snelheid: op korte tijd bereik je een zeer grote doelgroep op alle domeinen van de maatschappij	Tijdsgebrek: wie heeft er tijd om dit forum steeds te raadplegen? Er gebeurt te veel op kort tijd om steeds te volgen. Wie kan dit als personeel steeds opvolgen?
Forum	Je kan heel algemeen werken, maar ook zeer specifiek door opsplitsingen te maken obv leeftijd, handicap, doelgroep	Als iedereen het netjes houdt, zeer goed werkinstrument. Maar wat met mensen die hier hun gal op spuwen?
Concept	Ideale manier om de mening van iedereen te horen + vragen te kunnen beantwoorden + informatie te verstrekken inde vorm van toegankelijke documenten + advies te geven aan overheid + structuur te zijn waarbij overheid zijn beslissingen moet voor motiveren	Nog veel te veel praktische vragen: Ivm maandelijks vragenuurtje: wie beslist thema's? (poll houden) Wie wordt aangesteld tot moderator? (GK in VI.?) Hoe wordt bepaald wie kan deelnemen aan het platform?

Op het gebied van communicatie moeten we in ieder geval spreken van een en/en-verhaal. Centraal staat een structuur waarbinnen mensen fysiek samenkomen en echt rond de tafel zitten. Hiernaast bestaan talloze alternatieven om zoveel mogelijk mensen op een toegankelijke manier te informeren en zelf geïnformeerd te worden, om mensen op de hoogte te houden van de inspanningen binnen NOOZO en zelf op de hoogte gehouden te worden van noden en prioriteiten die de mensen in hun leven aanvoelen. Informatie doorspelen en informatie aankrijgen zijn twee zwaartepunten binnen de werking van NOOZO. Enkel op deze manier kan je een transparante en effectieve werking garanderen.

Communicatie is een onderdeel dat zwaar uitgewerkt dient te worden en in principe zou geen enkel communicatiekanaal geschuwd mogen worden. Alles hangt echter af van de subsidies die voorzien worden. Prioritair is een constant ge-updatete website die transparantie garandeert en zorgt voor een continue informatiestroom in beide richtingen. Op deze manier kunnen al heel veel mensen bereikt worden en kunnen zij ook NOOZO bereiken. Idealiter is er hiernaast ook plaats voor andere communicatievormen, zoals een e-community, groot- of kleinschalige bevestigingen, informatiebrochures, nieuwsbrieven, focusgroepen, ...

Het participatieplan

Zoals in de inleiding reeds werd aangegeven kan een participatieplan helpen bij het opstarten van een nieuwe participatiestructuur. Uitgaande van het idee dat elke situatie anders is en een andere structuur vraagt, wordt aan de hand van een aantal parameters verder bekeken hoe een concrete situatie en structuur ingekleed kan worden. Ook voor NOOZO doen we deze oefening.

§1. Doelgroepomschrijving

Eerst en vooral moeten we kijken naar onze doelgroep: personen met een handicap en vertegenwoordigers vanuit verschillende belangenorganisaties. Deze maatschappelijke spelers vormen een doelgroep in de samenleving met specifieke noden waarrond specifieke beleidsvoorstellen worden opgesteld. Bovendien hebben ook algemene voorstellen hun weerslag op deze doelgroep. We vertrekken hierbij dus van een categoriale indeling, over de thema's heen. In het Vlaamse middenveld- en participatielandschap bestaan al enkele georganiseerde structuren waarbinnen personen met een handicap ook hun plaats gekregen hebben. Uniek aan dit project is dat binnen NOOZO enkel en alleen personen met een handicap en hun organisaties rond de tafel zitten om te participeren in het beleid. Dit kan in samenspraak met andere spelers, maar de uiteindelijke beslissingen binnen NOOZO worden enkel genomen door personen met een handicap of vertegenwoordigers van hun organisaties.

§2. Thema's en deelfacetten

Dit deel van het participatieplan is momenteel nog niet concreet in te vullen en zal bovendien moeilijk in te vullen zijn in de toekomst. Uit interviews en procesmoment kwam duidelijk naar voor dat NOOZO moet handelen over alles wat met handicap te maken heeft. Het is dus niet afhankelijk van een bepaald beleidsdomein, maar moet integendeel net transversaal werken. Concreet kunnen we hier (momenteel nog) niet op in gaan, aangezien het beleid een steeds veranderende materie omhelst. Er moet accuraat omgesprongen worden met actuele problemen wanneer ze zich stellen. Onder andere de regelgevingsagenda kan NOOZO helpen om steeds actuele thema's en problemen te behandelen.

Het is daarentegen niet de bedoeling dat NOOZO en de bestaande participatiestructuren dubbel werk leveren. Daarom moet er dus een goede communicatie tussen de verschillende processen plaatsvinden. Maar momenteel glippen vele zaken door de mazen van het participatienet. Het hoort niet bij het ene domein, maar ook niet bij het andere. Deze structuur is daar niet verantwoordelijk voor, maar een andere ook niet. Toch gaat dit vaak over problemen of kwesties die zeer belangrijk zijn in het leven van personen met een handicap. NOOZO moet sowieso deze gaten stoppen.

Bovendien komen sommige zaken wel aan bod in de bestaande participatiestructuren, maar wordt de stem van personen met een handicap verdrongen door die van andere stakeholders. Regelgeving die een positieve impact heeft op het leven van personen met een handicap is niet altijd voordelig voor andere stakeholders. De belangen van werknemers bijvoorbeeld stromen niet steeds met gelijke kansen voor personen met een handicap op het gebied van tewerkstelling. In bepaalde structuren is de stem van personen met een handicap gewoonweg niet krachtig genoeg omwille van een gering aantal leden. Om hun stem toch tot bij het beleid te brengen, kan NOOZO in deze kwesties haar kijk op de zaak geven als een participatiestructuur die enkel bestaat uit personen met een handicap en hun organisaties. Hier gaat hun stem niet verloren, maar wordt deze in tegendeel veel krachtiger naar buiten gebracht door de samenwerking tussen de verschillende organisaties.

§3. Doel van de participatie

Wat willen we met NOOZO bereiken? Heel simpel, een weldoordacht beleid waarbij rekening gehouden wordt met de noden, bezorgdheden en praktijkkennis van personen met een handicap en hun organisaties. Die noden en bezorgdheden kunnen zij uiten binnen NOOZO, een structuur die samen met het beleid rond de tafel moet zitten en nadenkt over beleidsproblemen, -voorstellen en -oplossingen. Het doel van een participatiestructuur zoals NOOZO is om personen met een handicap op een gestructureerde manier een stem te geven waarnaar ook

geluisterd wordt binnen het Vlaamse beleid. Dit zijn vooral communicatiedoelen die hun invloed hebben op participatie.

De stem van personen met een handicap moet gehoord worden bij het opstellen van nieuwe regelgeving. Nu wordt er helaas maar al te vaak over de hoofden van de doelgroep gesproken en zonder dat zij het weten of hier iets aan kunnen doen vernieuwingen doorgevoerd. Dit resulteert in ontevredenheid of zelfs concrete acties, omdat er geen andere manier tot de mogelijkheden behoort om duidelijk te maken dat iets echt niet door de beugel kan. NOOZO wil dan ook dat de stem van personen met een handicap al van in het begin gehoord wordt, vooraleer er effectief regelgeving ingesteld wordt die een impact heeft op hun leven. Vooraleer dat beslissingen genomen worden die negatief doorwegen. Veel beter is het dan om van bij het begin al duidelijk te maken wat er verwacht wordt en wat niet op algemene goedkeuring zal botsen.

§4. De fase in de beleidscyclus

Participatie kan op verschillende momenten binnen de beleidscyclus plaatsvinden. Men spreekt pas van echte participatie (met concrete inbreng van burgers waarmee iets gedaan wordt) wanneer de burger al van in het begin bij het proces (beleidsvoorbereiding) wordt betrokken. Uit interviews en tijdens de procesmomenten bleek dat de organisaties zelf sowieso van bij het begin willen participeren, maar bovendien nog meerdere participatiemomenten binnen de cyclus willen verwezenlijken, waarbinnen zij hun stem kunnen laten horen. De verschillende organisaties willen binnen de structuur van NOOZO mee de beleidsagenda bepalen, maar ook mee denken over voorstellen of een bepaald beleid evalueren. Met andere woorden, zij willen in zo veel mogelijk verschillende fases van de beleidscyclus participeren om er zeker van te zijn dat hun stem weldegelijk gehoord wordt en er rekening mee gehouden wordt. Want het blijft tenslotte *“Niets over ons, zonder ons”*.

§5. Niveau van de participatie

Hierbij spreken we concreet van de participatieladder, waarop de verschillende participatieniveaus aangegeven staan. De meeste participatieprocessen echter zijn complexer dan één enkel niveau van deze ladder. Ze bieden ruimte voor verschillende participatieniveaus die op verschillende momenten plaatsvinden. Pas dan krijg je een effectief en werkbaar instrument in handen. Halsstarrig vasthouden aan een bepaald niveau werpt geen vruchten af.

Uit de interviews bleek dat organisaties hooggespannen verwachtingen koesteren ten opzichte van participatie. Voor hen is dit zeker en vast meer dan inspraak of geconsulteerd worden. Nee, participatie via NOOZO moet samenwerking inhouden, *coproductie*. Tijdens de verschillende procesmomenten werd nochtans duidelijk dat de deelnemers als primaire taak het adviseren van

de overheid zien. Waarom niet kiezen dan voor het niveau van adviseren? Cruciaal hierbij blijkt dat de deelnemers aan het NOOZO-project veel belang hechten aan het samen opstellen van een agenda en het samen zoeken naar oplossingen voor noden die door personen met een handicap zelf aangebracht werden. Coproduceren is een duur woord voor samenwerken. En samenwerken is nu net datgene dat NOOZO wil beogen, het aangaan van een partnerschap met de overheid.

Figuur VI: De participatieladder van Edelenbos en Monnikhof

Participatieniveau	Democratievorm	Rol van overheid
Informereren	Representatieve democratie	Agendavorming door het bestuur, publiek wordt hiervan op de hoogte gehouden.
Consulteren	Inspraak-democratie	Agendavorming door het bestuur, maar ziet publiek als partner bij beleidsvorming. Maar, resultaten uit het overleg worden niet als bindend voor het bestuur beschouwd.
Adviseren	Inspraak-democratie	Agendavorming door het bestuur, maar publiek krijgt gelegenheid om problemen en oplossingen aan te brengen. De politiek kan hiervan enkel beargumenteerd afwijken.
Coproduceren of cocreatie	Interactieve democratie	Bestuur en betrokkenen komen samen een agenda overeen, men zoekt samen naar oplossingen. Het bestuur verbindt zich aan de hieruit voortgekomen resultaten.
Zelfbeheer	Directe democratie	Bestuur laat agenda- en beleidsvorming volledig over aan de betrokkenen en speelt hierin zelf slechts een adviserende rol.

§6. Participatiemethode

Wanneer we de voorgaande factoren samennemen met de ideeën en opvattingen van de deelnemende organisaties die tijdens de verschillende momenten samen aan bod gekomen zijn over het opzetten van een nieuwe participatiestructuur, komen we tot enkele conclusies over volgende punten:

A Structuur

De deelnemende organisaties zien NOOZO graag als een nieuw opgerichte structuur, enkel voor personen met een handicap. Er bestaan al allerhande structuren waarbij ook personen met een handicap aan kunnen deelnemen, maar die is niet transversaal, noch specifiek gericht op de doelgroep. De structuur moet zich bevinden op het niveau van het coproduceren met de overheid. De dialoog tussen de verschillende partijen is in deze erg vereist. Samenwerken houdt in dat er een gelijkwaardig partnerschap bestaat tussen

overheid en NOOZO waarbinnen plaats is voor samen discussiëren en personen met een handicap zelf ook de agenda kunnen bepalen, in plaats van enkel op het einde van het proces (wanneer het misschien al te laat is?) hun visie te verkondigen. Nee, samenwerken geeft de kans om noden en prioriteiten zelf op de agenda te zetten, om ervoor te zorgen dat door de stem van personen met een handicap zelf er efficiënt ingezet kan worden op zaken die vernieuwing nodig hebben, situaties waar gelijke kansen gerealiseerd dienen te worden.

Bovendien moet iedereen die op een of andere manier te maken heeft met handicap de kans krijgen om te participeren binnen NOOZO. Omdat dit binnen 1 groep die intensief wil werken niet haalbaar is, werd besloten een structuur op te richten die werkt vanuit verschillende onderdelen. Een relatief kleine groep bestaande uit vertegenwoordigers van organisaties van/voor personen met een handicap vormt de centrale kern. Zij komen op regelmatige basis samen en vormen de eigenlijke standpunten.

Rond deze kerngroep situeren zich diverse andere groepen waarin experts, particulieren en vertegenwoordigers van organisaties van/voor personen met een handicap aan kunnen deelnemen. Deze groepen staan in nauw contact met de kerngroep, en naar voorbeeld van andere (buitenlandse) adviesraden, kunnen kerngroepleden zich ook best presenteren in een of meerdere van de werkgroepen. Op deze manier zorgen zij voor een goede doorstroming van informatie en een effectieve terugkoppeling. Werkgroepen kunnen zeer specifieke taken op zich nemen, denken proactief over afgebakende domeinen of zorgen voor een creatieve input.

Tot slot vinden de bevraagde organisaties dat NOOZO een permanent secretariaat moet krijgen dat een deel van de voor- en nazorg en de administratie op zich neemt, om extra tijd en druk van de schouders van de participanten te nemen. Medewerkers van het secretariaat zijn ook aanwezig op de verschillende bijeenkomsten op de leden te ondersteunen in het administratieve werk tijdens zulke vergaderingen (vb verslag nemen).

B *Grootte van de groep*

In principe kan de hele NOOZO-structuur zo groot worden als nodig is. Hoofdzaak blijft een kleine kerngroep van maximum een vijftiental personen. Vertrekkende vanuit deze groep worden andere groepjes opgezet, die zowel klein als groot kunnen zijn. Deze groepen kunnen permanent of ad hoc opgericht worden. Afhankelijk van de nood kunnen zeer veel diverse groepen naast elkaar functioneren. Dit maakt dat NOOZO op zich een groot aantal deelnemers kan hebben, maar door de verdeling in verschillende groepen blijft dit ook steeds werkbaar. Deze dynamische structuur zorgt voor een realistische grootte van de groepen, maar sluit tegelijkertijd ook niemand uit. In principe kan iedereen die iets bijdraagt aan de discussie en persoonlijke belangen aan de kant kan schuiven voor het algemeen belang deelnemen.

C *Intensiteit en frequentie*

De intensiteit van samenkomen is afhankelijk van het onderdeel binnen NOOZO. De kerngroep bijvoorbeeld moet zeer intensief functioneren. Aangezien er op beleidsmatig vlak en in het veld steeds zoveel nieuwe zaken zich aandienen, is dit zeker geen overbodige luxe. Besluitvorming gaat snel en om hierop in te spelen is een intensieve werking van een participatiestructuur dan ook nodig. De kerngroep moet vlot kunnen inspelen op de actualiteit. Met een frequentie van maandelijks bij elkaar komen, uitgezonderd de vakanties, hoopt de kerngroep deze intensiteit te kunnen garanderen. In uitzonderlijke gevallen kan de groep ook meer samenkomen, afhankelijk van de nood en de dringendheid van bepaalde situaties.

De intensiteit van samenkomsten van de verschillende nevengroepen is zeer verschillend. Wanneer het gaat om een ad hoc opgerichte focusgroep rond een zeer dringend thema moet er intensief over samen gezeten worden. Andere werkgroepen zullen dan weer minder frequent samengeroepen worden. Een grootschalige rondvraag bij (organisaties van/voor) personen met een handicap hoeft helemaal niet intensief te gebeuren.

D *Continuïteit*

Enkele groepen waaronder zeker en vast de kerngroep, moeten continu werken. Dat is nodig om op de hoogte te blijven en effectief te kunnen participeren in het beleid. Continuïteit moet er zijn om steeds gericht en direct weerwoord te kunnen bieden en bij de zaak te blijven. Ook bij de werkgroepen is continuïteit essentieel. Groepen rond inclusief onderwijs, tewerkstelling, mobiliteit, etc bijvoorbeeld moet op regelmatige basis samenkomen om op de hoogte te blijven van de veranderingen op beleidsmatig vlak of op het veld. Een focusgroep, speciaal opgericht voor het bestuderen van een bepaald aspect van het beleid moet op korte basis werken en hoeft niet permanent te blijven bestaan. Wel moeten zij hun frequentie tijdens die korte periode opschroeven om snel hun doelen te kunnen bereiken.

Tevens zorgt een website voor informatie-input op regelmatige basis. Zo blijven ook mensen die niet participeren binnen NOOZO op de hoogte van beslissingen en verwezenlijkingen. Een primaire zorg is dat deze website regelmatig wordt bijgewerkt en de inhoud hiervan zo actueel mogelijk is. Op die manier wordt ook continuïteit naar buiten toe gerealiseerd.

E *Resultaat: adviesraad*

Onderzoekers zien adviesraden vaak als een logge en stugge structuur die vierkant draait en zoeken dan hun heil in vernieuwde vormen van participatie. Ook voor NOOZO gingen we op zoek naar een nieuwe frisse participatiemethode die over alle elementen beschikt waar we naar zoeken. De methode moet dus werkbaar zijn voor Vlaanderen en is een structureel

gegeven, dat zowel ruimte geeft aan een kleine groep die snel en transversaal werkt als andere groepen die thematisch de zaken uitdiepen. Bovendien willen we via NOOZO participeren aan het beleid in verschillende fase van de beleidsvorming en stellen we als doel zowel draagkracht te vergroten, de stem van personen met een handicap te versterken en bijdragen tot wel doordachte standpunten die de overheid helpen met het opmaken van nieuwe regelgeving.

Via de website van participatiewijzer¹⁰⁸ kan je via het ingeven van een aantal parameters de participatiemethode bij uitstek voor jouw situatie zoeken. Het gaat hier over zeker uiteenlopende en diverse methoden, elk met een eigen doel, publiek, grootte, duur etc. In bijlage vindt u het volledige overzicht van deze methoden, met deze parameters bij. Na grondige deductie bleek een adviesraad de enige optie die echt aan alle parameters die we vooropstelden, voldeed. De aftoetsing van de verschillende participatiemethoden die op de website terug te vinden zijn, vindt u in bijlage. Ook e-participatie scoorde zeer goed, en dit is binnen NOOZO ook zeker een optie die we mee willen nemen ter aanvulling van een adviesraad, maar in een vorig hoofdstuk kon u reeds lezen wat onze bedenkingen hier tegenover waren.

NOOZO oubollig? Nee, zeker niet. Want tijdens de verschillende procesmomenten kwam naar voren dat we bij NOOZO resoluut voor een zeer dynamisch en gestructureerd gegeven kiezen, waarbij zowel organisaties als particulieren de kans krijgen om te participeren in het beleid. Bovendien wil NOOZO de krachten van deze organisaties, particulieren en andere experts bundelen en samenvoegen tot een krachtig overkoepelend geheel. Een structuur die tevens het mandaat gekregen heeft van de overheid om te adviseren, om samen met de overheid nieuw beleid te maken. De deelnemers aan dit project denken hierbij dan aan een officiële adviesstructuur of –raad, die –in tegenstelling tot logge en stugge verouderde adviesraden- zeer dynamisch is, soepel loopt en aan zoveel mogelijk mensen de kans geeft in het beleid te participeren.

Vertrekkende vanuit een traditioneel gegeven, zal NOOZO een frisse wind laten waaien doorheen het participatielandschap en geeft ruimte aan alternatieve participatiemethoden binnen haar structuur als adviesraad. Waarom bijvoorbeeld geen world café of charette organiseren binnen NOOZO, als parallelle groep naast de kerngroep? Dit kan allemaal want de mogelijkheden zijn in principe eindeloos. Enkel de budgettering kan deze ideeën in de weg staan, wat ons automatisch brengt bij het volgende onderdeel van dit hoofdstuk, namelijk het kostenplaatje.

¹⁰⁸ Deze aftoetsing kan je terugvinden op de website van Participatiewijzer, een website die burgers en beleidsmedewerkers moet helpen de juiste participatiestructuur op te zetten, geconsulteerd via www.participatiewijzer.nl Voor dit rapport hebben we ook de andere methodes onder de loep genomen en afgetoetst aan enkele parameters, waarvan u het resultaat kan bekijken in de bijlage vanaf p VII.

§1. Eenmalige investeringskosten

Bij de opstart van een structuur zoals NOOZO komen er altijd enkele eenmalige investeringen kijken. Zo ijveren we binnen NOOZO voor een transparante communicatie, onder meer door een volle en constant geüpdatete website. Om zulke website op te zetten, is een investering essentieel. Wanneer we zeer interactief willen werken en ook op e-participatie willen inzetten met een virtueel platform en een forum, dan worden de kosten logischerwijs nog verder opgetrokken. Voor de opstart en opmaak van een eenvoudige website, moet men toch al gauw aan een bedrag van €40.000 denken. Hierbij rekenen we dan niet de interactieve opties. Bovendien moet het secretariaat dat we willen oprichten toch ook over bureelmateriaal en computers met netwerk en printer beschikken. Die kunnen wel afgeschreven worden, maar moeten bij de opstart aangeschaft worden. Ook hier dus een eenmalige investeringskost, waarbij we toch rekenen op €12.500.

§2. Steeds terugkomende kosten

Ieder jaar, of zelf iedere maand, keren een aantal kosten terug. Het is natuurlijk zeer moeilijk om op voorhand al, zonder rekening te houden met bepaalde kenmerken, kosten uit te werken. We hebben geprobeerd om hier zo accuraat mogelijk bedragen op te kleven, maar zij zijn dus niet perfect sluitend met de werkelijkheid. Zo heeft een kantoor in Brussel een veel hogere huurprijs dan een kantoor in bijvoorbeeld Mechelen of Aalst.

Tot slot zijn er nog een aantal zaken die we zeker niet mogen vergeten, maar waar we nog moeilijker bedragen op kunnen kleven. Dit zijn onder andere de vergoedingen van de deelnemers (zitpenningen, verplaatsingskosten aan het geldende tarief) en de kantinekosten (zowel voor de dagelijkse werking als voor de vergaderingen). Om bij te zijn en te blijven, zouden personeelsleden opleidingen en bijscholingen moeten kunnen volgen en documentatie kunnen aanschaffen. Ook toegankelijkheid kent zijn kostprijs: binnen het personeelsteam zit er iemand die dit opvolgt en coördineert, waardoor deelnemers op kosten van NOOZO over een tolk of coach kunnen beschikken. Zij moeten optimaal in de maatschappij participeren zoals andere mensen, dezelfde kansen krijgen zonder zelf de meerkost te moeten betalen. Dan pas kan je spreken over een inclusieve maatschappij.

Op de volgende pagina staat schematisch voorgesteld welke zaken in de begroting opgenomen dienen te worden zodat NOOZO van start kan gaan en blijft bestaan. Niet op elk onderdeel kunnen we een bedrag kleven.

Kosten	
Opstartkosten <i>in €</i>	
Website Een toegankelijke website waarop communicatie in twee richtingen gerealiseerd kan worden	40 000
Secretariaatsinrichting Computers, printers, netwerk, maar ook bureaus, stoelen, kasten, etc	12 500
Terugkomende kosten <i>in €/jaar</i>	
Lonen <i>Personeelskosten (Brutolonen 5 jaar ancienniteit + werkgeversbijdrage)</i> - 1x communicatiemedewerker volgens B1A - 2x ondersteunende medewerkers volgens B1B - 1x toegankelijkheidsfacilitator volgens B1A - 1x studiewerker en coördinator volgens L1 <i>Beheerdersbijdrage Sociaal Secretariaat</i> <i>Arbeidsongevallenverzekering</i> <i>Interbedrijfsgeneeskundige Dienst</i>	270 145 56 270 94 200 56 270 63 405
Huisvesting - Ruimte nodig voor 5 personeelsleden en een vergaderzaal - Energiekosten - Verzekering inboedel - Onderhoud gebouwen	40 000 5 000 3 500
Secretariaatskosten Kantoormateriaal, drukwerk, telefoon en internet, etc.	25 000
Toegankelijkheid - Universal Design - Coaches - Tolken	
Inhoudelijke ondersteuning - Studiemateriaal - Vorming: opleidingen, bijscholingen, etc.	
Vergoedingen participanten - Vergoeding onkosten - Zitpenningen	
Andere - Kantinekosten - Vergaderonkosten	

BESLUIT

ZO WIL NOOZO ZIJN

Een transversale overkoepelende participatiestructuur

In Vlaanderen is er **een groot hiaat qua beleidsparticipatie** in het domein handicap. Dit blijkt uit een opsomming van de verschillende structuren in het Vlaamse landschap rond handicap in dit rapport. Enerzijds wordt de **stem van personen met een handicap sterk afgezwakt** door de dominante aanwezigheid van andere maatschappelijke spelers, anderzijds hebben we binnen Vlaanderen **geen enkel centraal en transversaal participatieorgaan rond handicap**. Met NOOZO willen we deze leegte opvullen door een nieuwe participatiestructuur aan te bieden aan de overheid, die de stem van mensen met een handicap versterkt. Een structuur die over alle beleidsdomeinen heen alles wat handicap betreft, behandelt. Een structuur die verschillende organisaties, personen met een handicap en externe onder één dak samenbrengt rond deze thema's om de overheid met raad en daad bij te staan, maar hierbij **organisaties niet monddood** maakt.

Het decreet Beter Bestuurlijk Beleid zorgde er enkele jaren geleden voor dat personen met een handicap niet meer transversaal hun stem konden laten horen in het besluitvormingsproces. Elk beleidsdomein kreeg namelijk een strategische adviesraad, binnen de intern verzelfstandigde agentschappen moest men participeren in een raadgevend comité en zoveel mogelijk losse adviesraden werden opgedoekt voor een efficiënter en 'cleaner' politiek landschap. Onze vraag voor een nieuwe adviesstructuur binnen dit geheel lijkt niet in het plaatje te passen, maar langs de andere kant ijvert men met Beter Bestuurlijk Beleid ook voor **een betere transversale beleidsafstemming**. NOOZO kan hierin een essentiële rol spelen.

Bovendien illustreert het voorbeeld van de Vlaamse Jongerenraad dat **categoriale adviesraden nog steeds kunnen bestaan naast de strategische adviesraden**. In november 2007 werd het oprichtingsdecreet voor de Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media goedgekeurd. De Vlaamse Jeugdraad bleef naast de strategische adviesraad bestaan omdat ze over veel meer dan enkel het domein Cultuur, Jeugd, Sport en Media denkt en adviseert. Waarom is dit er wel voor jongeren en niet voor personen met een handicap? Sinds kort behoort het domein handicap tot Gelijke Kansen, maar hiervoor is geen strategische adviesraad opgericht.

Algemeen wordt dan maar gesteld dat handicap toch zeer sterk vertegenwoordigd is binnen het domein Welzijn, Gezin en Gezondheid. Maar in deze strategische adviesraad is niet eens iemand met een handicap vertegenwoordigd. Wat overblijft zijn enkele 'zitjes' in een adviesraad tussen stakeholders met andere belangen en enkele spontaan opgerichte platformen zonder officieel statuut of mandaat. Het is dus **geen overbodige luxe te pleiten voor een eigen transversale structuur die de stem van personen met een handicap in het beleid versterkt**.

§1. Gelijkheid en respect

Partnerschap impliceert **gelijkheid**, wat zelf weer leidt tot **respect**. NOOZO wil zich op een respectvolle manier op haar partnerschap met de overheid toelagen en verwacht van de overheid datzelfde **engagement**. Dit houdt in dat er met elkaar rekening gehouden moet worden. Partnerschap stimuleert in dit geval het continu betrokken zijn van beide partijen voor eenzelfde doel, namelijk dat het beleid dat personen met een handicap aanbelangt efficiënt en effectief is en voldoende draagvlak kan verwerven. Wanneer men respect voor elkaar heeft, kunnen positieve samenwerkingsverbanden geïnstalleerd worden waar beide partijen hun voordeel uit kunnen halen.

Als NOOZO gaan wij het engagement aan om samen met de overheid te bouwen aan nieuw beleid dat gedragen wordt. NOOZO biedt een schat aan ervaringsdeskundigheid en informatie aan de gehele Vlaamse Overheid aan op het gebied van handicap. Het zorgt voor een smeltkroes van ideeën, standpunten en visies die het beleid verrijken en verbeteren. Door haar werking kan NOOZO **snelheid en doeltreffendheid** bieden, een samenwerkingsverband waar iedereen uit kan leren. De overheid moet zich ook engageren in dit partnerschap. NOOZO wil **geen zoveelste vorm van schijnparticipatie** worden. Nee, dat partnerschap moet daadwerkelijk bereikt worden. De participanten weigeren een ‘*excuustruus*’ te worden die ingeschakeld kan worden wanneer het de andere partij het beste uitkomt. Aan de basis van deze respectvolle houding tegenover elkaar ligt **transparante communicatie en dialoog**. Alleen zo kan dit partnerschap in stand gehouden worden. Als NOOZO willen we daarom de overheid steeds op onze bijeenkomsten uitnodigen en zijn we zeer duidelijk over onze standpunten en visies. We verwachten dan ook dat we met **open vizier** samen aan de slag kunnen en de overheid niet met een verborgen agenda naar de participatiestructuur toekomt.

§2. Continuïteit

NOOZO wil een **continue constructieve partner** van de overheid worden. Die continuïteit kunnen we garanderen door de kleine intensieve kerngroep die op regelmatige basis samenkomt en snel op de bal kan springen. Dit is een groot voordeel waarmee NOOZO kan uitpakken. De overheid krijgt met NOOZO **een continue poel** aan mensen met zeer veel kennis en ervaringsdeskundigheid rond handicap en het politieke proces en strategieën in handen. De kerngroep staat in principe steeds klaar met raad en daad.

Niet enkel moet NOOZO continu functioneren, NOOZO zou ook continu actief betrokken moeten worden door de overheid **in elke fase van het besluitvormingsproces**. Tijdens de procesmomenten en de interviews kozen de deelnemers resoluut voor het participatieniveau

coproduceren omdat daar de nadruk gelegd werd op het **samen met de overheid** opstellen van een agenda. Die agenda mee kunnen bepalen is essentieel voor een goede werking van een participatiestructuur. **Noden en prioriteiten** kunnen dan vanuit het middenveld zelf op tafel gelegd worden. Personen met een handicap weten zelf toch veel beter dan wie ook waar huidige regelgeving tekortschiet. Het is dan ook bijna pervers om deze ervaringsdeskundigheid onbenut te laten. Onderzoek wijst nochtans uit dat de overheid hier niet vaak gebruik van maakt en nog altijd zelf haar prioriteiten opstelt, wat vaak accordeert met de snelste of gemakkelijkste oplossingen. Als stakeholder mee de agenda opstellen is efficiënter.

Deze focus op het opbouwen van een agenda neemt natuurlijk de **andere momenten** waarop inspraak gewenst is, niet weg. Idealiter zou NOOZO naast het opstellen van de agenda ook op drie andere momenten actief betrokken worden. Dan pas kan echte interactiviteit bereikt worden. Na het in kaart brengen van knelpunten, moet er samen naar **oplossingen** gezocht worden om bepaalde problematieken op te lossen. Vooraleer een besluit echt goedgekeurd kan worden, zou de overheid zich moeten laten bijstaan met **advies** door NOOZO. Dit is een cruciaal moment in het besluitvormingsproces waarop beleidsparticipatie moet bestaan. Voor de goedkeuring is het broodnodig dat het middenveld haar oog kan laten vallen op nieuwe regelgeving. Dan is er nog tijd en ruimte om eventuele lacunes aan te passen. Daarna gaat dit veel moeilijker en verliest men veel tijd. Tot slot is participatie geboden bij de **evaluatie** van nieuwe regelgeving. Zijn de effecten zoals verwacht? Lost het de problemen op? Bijsturen moet nadien nog steeds mogelijk zijn.

NOOZO moet dus zoveel mogelijk tijdens het gehele besluitvormingsproces betrokken worden. Langs de andere kant moet NOOZO ook uit eigen beweging een aantal zaken zelf kunnen bekijken en mogelijk proactief werken.

§3. Onafhankelijkheid

Partner zijn impliceert ook een zekere **onafhankelijkheid**. Dit zien we in de vorm van een **vzw met een officieel statuut**. Net zoals de Vlaamse Jeugdraad zou NOOZO moeten fungeren als het officiële participatieorgaan van de Vlaamse overheid op het gebied van handicap. Om een officieel statuut te verkrijgen verwachten we van de overheid een engagement in de vorm van **een decreet dat in samenspraak opgesteld wordt**.

In dat decreet moet opgenomen worden dat **beleidsparticipatie een recht** is voor personen met een handicap en dat de participatiestructuur dan ook kadert binnen het VN-verdrag. Voorts moet in het decreet sprake zijn van het **subsidiebedrag** dat noodzakelijk is voor het bestaan van NOOZO. In ruil voor deze subsidies zal NOOZO haar engagementen verwezenlijken. Dit engagement houdt een samenwerkingsverband in dat de overheid bijstaat en adviseert. Dit willen we geconcretiseerd zien in een **officieel mandaat tot het geven van advies** en een

verplichting van de overheid tot het geven van een motivatie wanneer zij dat advies naast zich neerleggen. Tot slot ook moet de **bestaanszekerheid** van NOOZO gegarandeerd worden zodat ook in volgende legislaturen de overheid er beroep op kan blijven doen.

Dynamiek en transparantie met ruimte voor iedereen en voor elk thema

Uit ons participatieplan werd duidelijk dat NOOZO een **adviesraad** wordt. Adviesraden krijgen vaak het etiketje log, statisch en archaïsch opgeplakt. Niet meer voor deze moderne tijd waarin alles snel en open moet gaan. Binnen NOOZO hebben we hiervoor een oplossing gevonden om de heel structuur zeer dynamisch te houden en toch ook ruimte te creëren voor een efficiënte en snelle adviesraad.

We opteren voor het systeem van **een centrale kleine kerngroep die fungeert als adviesraad** waarrond allerhande groepen onder vernieuwde participatiemethodes aan de slag kunnen gaan. Constante doorstroming en terugkoppeling tussen de verschillende onderdelen is noodzakelijk. **Transparantie** is de enige manier waarop dit mogelijk gemaakt kan worden. De kleine kerngroep komt **frequent** samen om adviezen uit te schrijven en vragen van de overheid te beantwoorden. Zij doen dit op maandelijkse basis, maar kunnen vaker samen komen, indien dit nodig is. Het is tevens hun taak, ondersteund door een bemand secretariaat, om de actualiteiten op te volgen en te analyseren.

Rondom deze kerngroep situeren zich allerhande andere groepen. Een aantal van deze groepen zijn net als de kerngroep permanent. Hierbij gaat het dan bijvoorbeeld om **thematische werkgroepen** waarvan hun **continuïteit** essentieel is. De werkgroepen diepen elk een ander thema uit, terwijl de kerngroep de verschillende beleidsdomeinen overstijgt. Omwille van een sterke onderlinge terugkoppeling en doorstroming van informatie werkt NOOZO zeer transversaal. Werkgroepen bereiden dossiers voor, kaarten noden en prioriteiten aan en gaan op zoek naar oplossingen. Groot verschil met de kerngroep is dat het hier **niet zo snel en flitsend** aan toe moet gaan. De deelnemers werken hier voor het grootste gedeelte op proactieve wijze. Zij hoeven niet direct een antwoord klaar te hebben op vragen die de overheid stelt, want dat is de taak van de kerngroep.

Als werkinstrument kunnen zij de **regelgevingsagenda** gebruiken. Dit instrument van de overheid, in het teken van Beter Bestuurlijk Beleid ter bevordering van de transparantie, biedt overzicht op al wat te gebeuren staat betreffende nieuwe regelgeving. Via de website kan iedereen raadplegen wanneer bepaalde dossiers op de agenda staan, welke regelgeving in de toekomst bekeken zal worden, etc. De werkgroepen kunnen zich hierop baseren om bepaalde thema's die behandeld zullen worden uit te werken over een periode tot een half jaar of zelfs meer.

Behalve deze werkgroepen is er ook plaats voor **ad hoc** opgerichte focusgroepen, grootschalige bevestigingen, een e-experiment, etc. **In theorie is alles mogelijk**, wanneer aan de basis maar die intensieve kerngroep en de thematische werkgroepen liggen die continuïteit garanderen. Door uit te gaan van deze structuur, creëert men een zeer beweeglijk gegeven, waarbij iedereen die dat wil de kans geboden wordt om te participeren.

In de **kerngroep** opteren we voor **vertegenwoordigers van organisaties van/voor personen met een handicap** omdat zij nu eenmaal vaak al jaren meedraaien op het vlak van beleidswerk en over de nodige ervaring en kennis beschikken om hiermee om te kunnen gaan. Bovendien bezitten zij door er dagelijkse rond te werken een globale kennis van het domein handicap, iets essentieels wanneer snelheid geboden is. **Particulieren** beschikken over ervaringsdeskundigheid, maar meestal niet in elk thema. Daarom dat zij hun plaats krijgen **in de werkgroepen** die per thema werken of per problematiek. Wie beter dan iemand die elke dag met een handicap leeft, kan tekortkomingen in het beleid en pijnpunten in het dagelijkse leven beter aanvoelen? Ook externe deskundigen en experts zijn welkom op deze werkgroepen en andere participatieve groepen omwille van hun eerder theoretische kennis. Het belangrijkste is dat de stem van personen met een handicap wordt gehoord en wordt versterkt.

Door van deze structuur gebruik te maken wordt NOOZO een zeer interactief en dynamisch gegeven dat ruimte biedt aan iedereen die dit wil op maat en snelheid van die persoon. Dit impliceert meteen ook dat NOOZO toegankelijkheid hoog in het vaandel draagt. Hiervoor moeten dan ook de nodige financiële middelen voor handen zijn.

Wat wil NOOZO zeker niet worden?

In tegenstelling tot wat gevreesd wordt van een adviesorgaan, is NOOZO **niet log en verouderd**, maar juist fris en levendig. Er is plaats voor iedereen die dat wil in de dynamische opbouw, over elk thema dat handicap aanbelangt. Transparante communicatie garandeert een vlotte werking en de nodige snelheid en vermijdt bovendien futloosheid en nodeloze traagheid.

We ijveren er met het project voor dat NOOZO een structuur wordt die aan efficiënte beleidsparticipatie kan doen in partnerschap met de overheid. Dit wil zeggen dat we **actief betrokken** moeten worden bij het besluitvormingsproces, met voldoende ruimte voor discussie en inspraak. We willen niet beschouwd worden als de zoveelste structuur die ingeschakeld wordt *‘omdat het moet’*. We willen niet op het einde van de rit het gevoel hebben dat onze inspanningen toch niets uithalen. Er mag niet meer over de hoofden van personen met een handicap gesproken worden, maar samen met die hoofden gewerkt en gedacht worden. **NOOZO wordt niet de zoveelste vorm van schijnparticipatie**. Ook willen we onafhankelijk functioneren met ruimte voor discussie en opmerkingen. **Geen vazal** dus van de overheid die trouw orders opvolgt, maar een onafhankelijke partner die constructief samenwerkt. Want wat we samen doen, doen we gewoonweg beter!

BIJLAGEN

BIJLAGE ANDERE VOORBEELDEN BINNEN EUROPA

LAND	STRUCTUUR	FUNCTIE	WIE	OVERHEID
BULGARIJE	Nat. Council PmH	Inclusie, rechten beschermen, advies geven inzake gelijke kansen, toezicht houden op gelijke rechten, infomomenten	9 organisaties die elk iemand afvaardigen	Adviseren, samenwerken, informeren
CYPRUS	/	/	Allerhande DPO's	PmH hebben geen of bijna geen inspraak. Af en toe doet de overheid eens beroep op wat vertegenwoordigers, maar dit is slechts zeer af en toe
DENEMARKEN	Danish Disability Council	Adviesraad	Evenveel PmH als mensen afkomstig uit overheid	Adviseren (verplicht)
	Equal opportunities Centre PmH	Gelijke rechten opsporen en doorbrieven, onafhankelijk, secretariaat voor adviesraad (info en kennis!)	Onafhankelijk uitvoerend comité bestaat uit DPO en overheid zelf	Wijzen op discriminatie en belemmeringen gefinancierd door staat
	Danish Council of DPO's	Gelijke voet tussen DPO's en overheid koepelorganisatie zit in aantal raden als vertegenwoordiger	29 DPO's	Vertegenwoordiger PmH
DUITSLAND	Deutscher Behinderter Rat	Opkomen rechten PmH platform geen koepelorganisatie	12 mensen in werkgroep, waarvan min 6 met een handicap	Samenwerken
	Beauftragter der Bundesregierung für die Belange behinderter Menschen	Ereambtenaar benoemd door federale overheid voor de duur van een legislatuur Toekijken en controleren van de inspanningen van overheid voor gelijke kansen; analyseren politieke en maatschappelijke veranderingen, begeleiden en ondersteunen pol. besluitvorming; belangenbehartiging, centraal aanspreekpunt.	1 persoon op vrijwillige basis	Nauw samenwerken en begeleiden

		Advies verlenen maar niet op juridisch vlak, niet bij administratieve procedures en niet dwingend		
ESTLAND	Estonian Chamber of disabled people	Koepelorganisatie: coördineren en samenwerken met overheid en sociale partners, met sociale partners, participatie in het ontwikkelen van de nationale sociale politiek (wetten, besluitvorming, ...) ondersteunen van DPO, informatie zoeken en bundelen,	46 leden, meestal DPO's Ook afgevaardigden van lokale raden	Verskillende commissies rond onderwijs, gezondheid en inclusie, werk en toegankelijkheid Adviseren en samenwerken
FINLAND	National Council on Disability	Transversaal opvolgen van handicapspecifieke materies samenwerken met overheid, lokale raden stimuleren	18 leden: grote organisaties, verschillende ministeries, onderzoekscentrum, ...	Ministerie van sociale zaken en volksgezondheid
FRANKRIJK	Conseil National Handicap	"Sensibiliser, informer, former" transversaal en transdisciplinair met een coördinatiecomité, uitvoerend secretariaat, etc	Personen met handicap, professionals	Ingebed in de overheid werkt op transversale manier
GRIEKENLAND	ESAmEA	Deelnemen aan besluitvorming op alle niveaus, rechten PmH verdedigen in toezichtcommissies, ism nationale raad zorg en nationale raad administratieve hervorming,	Onafhankelijke vertegenwoordiging van PmH door Pmh en hun familie	Sociale partner van de overheid, dialoog met Griekse staat
IERLAND	National Disability Authority	Transversaal advies verlenen aan overheid, onderzoek in handicap, toegankelijkheid, standaarden en richtlijnen inzake handicap en zorgverlening, samenwerken met andere organen, voorbereiden strategische plannen, opvolgen aanwerving PmH in overheidsdienst, Centre for excellence in Universal Design, inclusie!	Onafhankelijk staatsorgaan	Nauwe samenwerking dmv consultatie en advisering + richtlijnen opstellen
ITALIË	Consiglio Nazionale sulla disabilita	Onafhankelijk forum over handicap: kennis bevorderen en inspraak in beleid trachten te bekomen in verschillende	36 leden uit DPO's, lokale raden, NGO's, ...	Transversaal Een van hun kernwaarden is volle participatie, maar

		domeinen (sociaal, gezondheid, opleiding, cultuur, internationaal, ...)		in hoeverre is dit waar in realiteit?
LETLAND	Nationale raad voor PmH	Raadgevend orgaan ivm integratie PmH in beleidsontwikkeling en uitvoering Werkgroepen, vergaderingen raad zijn open voor iedereen, jaarverslag	Kabinet 7 ministeries, mensenrechten, directeur openbare diensten, regelgevende commissie, integratiefonds, vakbond, NGO's	Raad geven op transversale wijze nauw betrokken bij overheid, want minister van welzijn zetelt hier ook in en heeft statuten opgesteld
LITOUWEN	Lithuanian Forum for the disabled	Koepelorganisatie Werkgroepen in het besluitvormingsproces om overheid bij te staan, samenwerken met verschillende agentschappen, deelname in het besluitvormingsproces: voorbereiding, uitvoering en monitoring Studiecentrum met publicaties	14 ledenorganisaties kiezen 9 leden voor raad van bestuur	Werkgroepen in overheid om aan beleid te werken,
	Lithuanian people with disabilities	Koepelorganisatie, onafhankelijk op vrijwillige basis Advies geven aan overheid Samenwerken met nationale, regionale en internationale overheid, vertegenwoordigen PmH, bijeenkomsten en seminars organiseren, onderzoek	17 leden + 5 openbare instellingen	Advies geven
LUXEMBURG	Conseil Supérieur pour Personnes Handicapées	Worden geconsulteerd door overheid, bijstaan van de minister, besluitvormingsproces adviseren, bestuderen en beantwoorden vragen, allerlei vertegenwoordigers bij elkaar brengen	11 personen: 1 van het departement gehandicapten, 4 vertegenwoordigers dienstverlening, 5 vertegenwoordigers PmH, directeur centre national d'info et de rencontre dus handicap benoemd door minister + extra experten	Ministerie van familie adviseren, consulteren, benoemd door minister
MALTA	The Malta Council for Voluntary Organisations	Niet handicapspecifiek	Vertegenwoordigers van organisaties, de overheid en de commissie (van?)	overleg plegen; aangeduid door minister van onderwijs, werk en familie

	National Commission persons with disability	Noden aankaarten, beleid uittekenen voor de handicapsector (richtlijnen); coördinatie tussen verschillende beleidsdomeinen en departementen en tussen overheid en NGO's; Gelijke Kansen en discriminatie, informatie zoeken en statistische gegevens bijhouden; in gemeenschap grotere gevoeligheid voor PmH installeren, zowel lokaal, nationaal als internationaal op de hoogte zijn van veranderingen inzake handicap Secretariaat: implementatie van beslissingen van KNPD	Raad en een secretariaat Raad: 14 leden (7 uit ministeries voor sociale zaken, werk, gezondheid, onderwijs, wonen, economie; 7 door eerste minister: vertegenwoordigers van organisaties of werkveld) Min 50% PmH of familie PmH, gelijke verdeling man-vrouw, voorzitter moet een PmH zijn of familie van PmverstandelijkeH	Transversaal overleg en coördinatie
NOORWEGEN	Norwegian State Council on disability	Adviesorgaan voor overheid Onafhankelijk advies gegeven Inclusieve maatschappij bevorderen	14 leden: 5 afgevaardigden DPO, de rest is gespecialiseerd in beleid inzake PmH Om de 4 jaar opnieuw benoemd	Ministerie van jeugd en sociale inclusie Adviseren
OOSTENRIJK	Österreichische Arbeitsgemeinschaft für Rehabilitation	Overkoepelende organisatie Vaardigt adviezen uit	Secretariaat Vereniging met voorzitter en staf zorgen voor participatie	Vooral adviseren inzake arbeid(verplicht voor minister van werk en sociale zaken)
	Bundesbehindertenbeirat	Adviseert en ondersteunt in se vooral minister van sociale zaken, maar kan ook op andere domeinen raad geven	Bundesministerien, die Länder, die Sozialpartner, Organisationen der Menschen mit Behinderungen sowie der Behindertenanwalt	Onder Minister für Soziales und Konsumentenschutz
POLEN	Krajowa Rada Konsultacyjna	Signaleren aan de bevoegde instanties voor wijziging of opstart bepalingen met betrekking tot de situatie van PmH Adviseren van de minister	5 vertegenwoordigers van regering, 5 vertegenwoordigers lokaal zelfbestuur, Vertegenwoordigers werkgeversorganisatie (4), werknemersorganisatie (3), DPO's (7)	Ministerie sociale zekerheid
PORTUGAL	Nationaal instituut voor Rehabilitatie	planning, uitvoering en coördinatie van nationale beleidsinitiatieven ter	Ondersteunend wetenschappelijk technisch	Toezicht van de minister van arbeid en sociale

		bevordering van de rechten van PmH; controleren wetgeving, garanderen gelijke kansen, samenwerken met DPO's, studies en adviezen geven, reacties op vragen aan handicapsector, contacten met media verzorgen, voorlichtingsactiviteiten, ... een zelfstandig orgaan met bevoegdheden op nationaal, Europees en internationaal vlak	bureau/raad (geeft de adviezen), secretariaat, researcheenheid (middenveld?)	zekerheid, maar heeft administratieve onafhankelijkheid
ROEMENIË	Consiliul național al dizabilității din România	Adviesorgaan, platform Rechten en belangen verdedigen (gelijke kansen) betrokken in kwaliteitsproces, overleg en zelf met wetsvoorstellen komen; campagnes houden	Leden uit 7 organisaties	Overleg Geen inhoudelijke verbintenis tussen de sociale diensten en de raad
	Nationale organisatie van PmH	Rechtenorganisatie, belangenverdediging,	30 lidorganisaties	Vooral buitenlands beleid Arbeid op nationaal vlak
SLOVENIË	Nationale raad voor handicaporganisaties	dialogo met beroepsorganisaties, overheden, overheidsinstellingen; vertegenwoordigers van personen met een handicap in overheidsinstanties en andere openbare instellingen en instanties; veranderingen in beleid, wetten en andere handelingen inclusie in de maatschappij	Verschillende organisaties	Overleg in verband met inclusieve maatschappij
SLOWAKIJE	Výbor pre osoby so zdravotným postihnutím (= comité voor personen met een handicap)	Professioneel permanent orgaan onder Gelijke Kansen, maar ook samenwerken met bevoegde ministeries, ministerie van gelijke kansen dwingen om meer op te komen voor PmH; samenwerken met DPO's en andere organisaties, wetenschappelijke experts rond rechten PmH + het bewaken van die rechten, wetgeving monitoren en evalueren; werken met jaarplan	Raad, werkgroepen (vb rond nodenanalyse), secretariaat voor administratieve ondersteuning In raad zitten zowel kabinetsmedewerkers als PmHvertegenwoordigers + beroep gedaan op experts	Onder gelijke kansen, wel transversaal werken. In raad zitten ook kabinetsmedewerkers (echt samen zitten in de raad)

ZWEDEN	Lika Unika	Gelijkerechtenorganisatie het recht op toegankelijkheid en participatie in de samenleving voor PmH	5 nationale verenigingen	
	Swedish Disability Federation	Stem van de Zweedse Handicapbeweging voor de overheid, het parlement en de andere politieke autoriteiten	- lid adviesraad - aparte meetings ministers - lid van onderzoeksteam overheid - informele contacten met beleidsmakers en -medewerkers	In opdracht van de overheid werken met concrete opdrachten, maar ook samen rond de tafel zitten
	Handisam	Coördineren en versnellen van beleid inzake PmH		In opdracht van overheid werken
ZWITSERLAND	Bureau fédéral de l'égalité pour les personnes handicapés	Federaal bureau dat samenwerkt met andere publieke en privédiensten en met organisaties van/voor PmH om publiek te sensibiliseren rond handicap en toe te kijken op de uitvoering van bepaalde wetten		
	Conseil Egalité Handicap	Adviesraad die informatie biedt, studiewerk uitvoert standpunten formuleert voor de overheid, en het Centrum van Gelijke Kansen Handicap ondersteunt door de stem van PmH en hun familie in het domein van gelijke kansen te vertolken	9 leden die verschillende soorten handicap vertegenwoordigen, dit zijn particulieren en geen organisaties.	Werkt enkel samen met het Centrum van Gelijke Kansen Handicap, niet met ministerie of kabinet

NT EUROPA	STRUCTUUR	FUNCTIE	WIE	OVERHEID
CANADA	Council of Canadians with disabilities	Inclusie en toegankelijkheid, toegespitst op gelijke kansen, zelfrepresentatie, kennis delen en vergroten, deelnemen aan wetsherzieningen, samenwerken met andere organisaties	Vijftiental leden, namelijk organisaties voor personen met een handicap	Echt deelnemen aan het evalueren van oude en opstellen van nieuwe regelgeving
NIEUW-ZEELAND	Office for disability issues	Samenwerken met agentschappen overheid over handicapspecifieke materies Promoten, leiden, informeren en adviseren daar waar nodig Ontwikkelen samenwerkingsverbanden tussen PmH , overheid en dienstverlening	Binnen ministerie sociale ontwikkeling 4 leden (heel klein), ondersteund door secretariaat van ministerie sociale ontwikkeling	Intensieve samenwerking
	Disability advisory council	Raad geven Ideeën en noden van PmH overmaken Implementatie van New Zealand disability strategy Office for disability issues bereidt raden voor en zorgt voor vergoeding	13 leden met handicap of ervaring met handicap, heel gelijkwaardig samengesteld (man, vrouw, maori, ...)	Niet bindend advies geven aan Office for Disability Issues

BIJLAGE: BESTAANDE PARTICIPATIESTRUCTUREN GETOETST AAN NOOZO

In onderstaand schema worden bestaande participatiestructuren kort weergegeven en getoetst aan bepaalde parameters die we bij NOOZO voor ogen hebben.

	Structureel	Participatieniveau	Grootte groep	Fase	Doel	Ook niet regionaal
ADVIESCOMMISSIE	X	Adviseren	< 15	Agendavorming Beleidsvorming Besluitvorming	Info genereren Kwaliteit beleid ↗ Draagvlak beleid ↗	X
AMBASSADEURS-NETWERK		Consulteren/ Adviseren	< 50	Agendavorming	Draagvlak beleid ↗ Sociale cohesie ↗	
BRONMETHODIEK		Adviseren	< 50	Agendavorming Uitvoering	Sociale cohesie ↗	X
BURGER-ADVIESKRING		Adviseren	< 50	Agendavorming beleidsvorming	Kwaliteit beleid ↗	X
BURGERJURY		Adviseren / meebeslissen	< 15	Beleidsvorming	Kwaliteit beleid ↗	X
BURGERPANEL	X	Consulteren/ Adviseren	< 15		Kwaliteit beleid ↗	X

	Structureel	Participatieniveau	Grootte groep	Fase	Doel	Ook niet regionaal
CHARETTE		Coproductie	> 50	Beleidsvorming	Draagvlak beleid ↗ Info genereren	X
CONSENSUS- CONFERENTIE		Adviseren/meebeslissen	< 15	Beleidsvorming Evaluatie	Kwaliteit beleid ↗	X
CREATIEVE CONCURRENTIE		Consulteren / adviseren	< 50	Agendavorming Beleidsvorming	Info genereren	X
DELIBERATIVE POLLING		Consulteren	+ ∞	Agendavorming Beleidsvorming	Kwaliteit beleid ↗	X
DELPHI-METHODE		Consulteren / adviseren	+ ∞	Agendavorming Beleidsvorming	Info genereren	X
DIALOGMETHODE		Consulteren/ Adviseren	+ ∞ Liefst een moeilijk bereikbare groep	Agendavorming	Info genereren Draagvlak beleid ↗	X
DIGITAAL DEBAT		Informerende/ Consulteren	+ ∞	Agendavorming Beleidsvorming	Info genereren Draagvlak beleid ↗ Kwaliteit beleid ↗	X
DRIETRAPSRAKET		Meebeslissen	+ ∞	Agendavorming Beleidsvorming Besluitvorming	Draagvlak beleid ↗ Info genereren	Vooraf lokaal
ENQUÊTE		Consulteren	+ ∞	Beleidsvorming	Draagvlak beleid ↗	X

	Structureel	Participatieniveau	Grootte groep	Fase	Doel	Ook niet regionaal
E-PARTICIPATIE	X	Consulteren	+ ∞	Agendavorming	Info genereren	X
FISHBOWL DISCUSSIE		Consulteren	+ ∞	Agendavorming Beleidsvorming	Info genereren Draagvlak beleid ↗ Kwaliteit beleid ↗	X
FOCUSGROEP		Adviseren	< 15	Agendavorming	Info genereren	X
GIBSONMETHODE		Adviseren	< 50	Besluitvorming Evaluatie	Info genereren Kwaliteit beleid ↗	X
INTERNETPANEL	X	Consulteren	+ ∞	Agendavorming Evaluatie	Info genereren Draagvlak ↗	x
LERENDE GEMEENSCHAP	X	Coproduceren	< 15 (per groep)	Agendavorming Beleidsvorming Uitvoering	Zelfwerkzaamheid ↗ Sociale cohesie ↗ Info genereren	
META-PLAN		Adviseren	< 50	Agendavorming	Info genereren	X
MOTIEMARKT		Coproduceren	< 50	Agendavorming Beleidsvorming	Info genereren	
OASIS GAME		Coproduceren	+ ∞	Agendavorming Beleidsvorming Uitvoering	Zelfwerkzaamheid ↗ Sociale cohesie ↗ Info genereren	x

	Structureel	Participatieniveau	Grootte groep	Fase	Doel	Ook niet regionaal
OLYMPIADE CONFERENTIE		Adviseren	< 50	Beleidsvorming	Draagvlak ↗	X
OPEN HUIS		Adviseren	+ ∞	Beleidsvorming	Draagvlak ↗	x
OPINIEWIJZER		Adviseren	+ ∞	Beleidsvorming	Zelfwerkzaamheid ↗ Info genereren	X
OUDERENPROOF	X	Adviseren	< 50	Agendavorming Beleidsvorming	Kwaliteit beleid ↗	X
PALED-METHODE	X	Adviseren	< 50	Agendavorming Beleidsvorming	Draagvlak ↗	
PARTICIPATIEF BEGROTEN	X	Adviseren	+ ∞	Beleidsvorming	Draagvlak ↗	
PRAATCAFÉ		Adviseren	< 50	Agendavorming	Info genereren	X
PREFERENTIEMETER		Adviseren	< 50	Beleidsvorming	Draagvlak ↗	
RAADSPANEL	X	Raadplegen	+ ∞	Agendavorming	Draagvlak ↗	

	Structureel	Participatieniveau	Grootte groep	Fase	Doel	Ook niet regionaal
SCENARIO-METHODE	X	Adviseren	+ ∞	Agendavorming Beleidsvorming	Kwaliteit beleid ↗	X
SCHOUW		Adviseren	< 15	Agendavorming Evaluatie	Kwaliteit beleid ↗ Info genereren	
STADSDEBAT / STADSGESPREK	X	Adviseren	+ ∞	Agendavorming	Info genereren	
THEMAFESTIVAL	X	Adviseren	+ ∞	Agendavorming	Info genereren	X
TIJD VOOR GELD	X	/	+ ∞	Uitvoering	Zelfwerkzaamheid ↗	
VEILING		Adviseren	< 50	Agendavorming	Info genereren	x
VERSNELLINGS- KAMER		Adviseren	< 15	Agendavorming	Info genereren	X
WIJKCHEQUES	X	Coproduceren Meebeslissen	< 50	Agendavorming Beleidsvorming	Zelfwerkzaamheid ↗ Sociale cohesie ↗	

BIBLIOGRAFIE

Geraadpleegde werken

ACHTERBERG, Herman, *De vinger op de zere plek. Relationeel vertrouwen in drie Rotterdamse herstructureringsprocessen*, Erasmus Universiteit, Rotterdam, 2006.

ALLEWIJN, Dick, *Met de overheid om tafel: vertrouwen in de overheid als centraal thema in mediation*, SDU Uitgevers, Den Haag, 2007.

Besluit van de Vlaamse Regering houdende goedkeuring van het huishoudelijk reglement van het Raadgevend Comité bij het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Vlaams Agentschap voor Personen met een handicap, 21 mei 2010, geconsulteerd via http://www.ejustice.just.fgov.be/doc/rech_n.htm

BOEDELTE, Mijke en Laurens DE GRAAF, *Draagvlak nader bekeken. Een verkenning van het begrip draagvlak binnen interactief beleid op lokaal niveau vanuit een normatief en instrumenteel perspectief. Paper voor het politicologenetmaal 26 e, 27 mei 2004, Antwerpen, Enschede/Utrecht, 2004.*

BRANS Marleen en Jan VAN DAMME, *Interactief beleid van de Vlaamse overheid*.

Burgers in de schijnwerper: Burgerparticipatie voor beter beleid en betere dienstverlening, 2009.

CENTRUM PUBLIEKSPARTICIPATIE, *Whitepaper: Hoe kies ik een passende participatievorm?*, CPP, Den Haag, s.d.

CENTRUM PUBLIEKSPARTICIPATIE, *Ingrediënten van een participatieplan*, CPP, Den Haag, 2010.

CENTRUM PUBLIEKSPARTICIPATIE, *Passende publieksparticipatie. Een helder begrip, een gestroomlijnd proces en vijf uitgangspunten*, CPP, s.d.

CHALLIS, Robyn, *Involving disabled people in disability equality schemes*, Equality Challenge Unit, Londen, 2006.

CHARLTON, James, *Nothing about us, without us. Disability oppression and empowerment*, University of California, Londen, 2000.

Charter over de politiek-ambtelijke samenwerking, Vlaamse Overheid – Vlaanderen in actie, Brussel, 2009.

Citizens as partners. Information, consultation and public participation in policy-making, Organisation for economic co-operation and development, Parijs, 2001.

Citizens as partners. OECD Handbook on information, consultation and public participation in policy-making, Organisation for economic co-operation and development, Parijs, 2001.

CG RAAD, *Structuurnotitie adviesgroepen*, geconsulteerd via http://www.cg-raad.nl/docs_en_pdfs/leden/20100617_overons_huishoudelijk_reglement_adviesgroep.pdf

Community Welfare act of Australia, geconsulteerd via http://www.austlii.edu.au/au/legis/nsw/consol_act/cwa1987208/s16.html

CONSEJO NACIONAL DE LA DISCAPACIDAD, *Real decreto 1865/2004*, Consejería de media ambiente vivie,da y ordenación del territoria comunidad de Madrid, K.B. van 2004 *aangepast in april 2009*.

CURTAIN, Richard, *“What role for citizens in developing and implementing public policy?”*, in: *Canberra Bulletin of Public Administration*, Australian Public Policy Network, juni 2003.

De BECO Guillaume en Alexander HOEFMANS, *The UN Covention on RPD: an integral and integrated appraoch to the implementation of disability rights. Background documents for the study commissioned by FOD Social Security*, Work Forum for the implementation of the UN CRPD, 2010.

Declaration of Madrid. Making it work: civil society participation in the implementation of the convention on the rights of persons with disabilities, Madrid, 27 november 2007.

Decreet houdende de stimulering van een inclusief Vlaams ouderenbeleid en de beleidsparticipatie van ouderen, verschenen in het Belgisch Staatsblad van 16 juli 2004.

Decreet houdende het voeren van een Vlaams Jeugd- en kinderrechtenbeleid, hoofdstuk II: de Vlaamse Jeugdraad, art. 9 en 10.

DE GRAAF, Laurens, *Gedragen beleid. Een bestuurskundig onderzoek naar interactief beleid en draagvlak in de stad Utrecht*, Eburon, Delft, 2007.

DE GRAAF, Laurens, *“Is interactief beleid nu een instrument of is het democratisch?”*, in: *Bestuurswetenschappen* 54(2), p 52-59.

De GREVE, Hans ea, *Participatie aan het lokaal sociaal beleid van groepen met minder behartigde belangen. Participatiewijzer*, Samenlevingsopbouw Vlaanderen, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, 2005.

DELIZEE, Jean-Marc, *Openingspeech van België tijdens de Vierde sessie van de Conferentie van Staten die Partij zijn*, 7 september 2011, VN-hoofdkwartier, New York.

DELIZEE, Jean-Marc, *Verklaring van België over de daadwerkelijke en volledige participatie in het politieke en openbare leven, tijdens Vierde sessie van de Conferentie van Staten die Partij zijn*, 8 september 2011, VN-hoofdkwartier, New York.

DE MONCHY, Charles, *Hoe krijg ik draagvlak voor projecten?*, PMI Nederland, s.l., s.d.

DE RYNCK, Filip en Karolien DEZEURE, *Burgerparticipatie in Vlaamse steden. Naar een innoverend participatiebeleid. Rapport van de Werkgroep participatie voor minister Marino Keulen*, Vanden Broele, Brugge, 2009.

DE RYNCK, Filip en Karolien DEZEURE, *Aandachtspunten bij het opzetten van participatieve processen*,

Developmental Disability Act, geconsulteerd via <http://www.acf.hhs.gov/programs/add/ddact/DDB.html>

DEVLIEGER, Patrick, “Ervaringsdeskundigheid binnen de recentste visies op handicap”, in: *Ervaringsdeskundigheid van personen met een handicap. Niets over ons zonder ons! Hoe participatie waar maken*, GRIP, Brussel, 16 februari 2009, p 11-20.

EDELENBOS, Juriaan, ea, *Burgers als beleidsadviseurs. Een vergelijkend onderzoek naar acht projecten van interactieve beleidsvorming bij drie departementen*, Instituut voor publiek en politiek, Amsterdam, 2006.

EDELENBOS ea, *De LAT-relatie tussen besluitvorming en interactief beleid. Naar een handreiking voor het organiseren van verbindingen tussen informele interactieve processen en formele overheidsbesluitvorming*, Centrum voor Publiek Management, Erasmusuniversiteit Rotterdam, 2003.

EDELENBOS en MONNIKSHOF, *Lokale Interactieve beleidsvorming*, 2001.

Equallity 2025 terms of reference, Equality 2025 Secretariat, 2010.

FOBE, Ellen, ea, *Het nieuwe strategische adviesstelsel in Vlaanderen. Een zelfevaluatie-instrument voor de strategische adviesraden. Zelfscan*, Bestuurlijke Organisatie Vlaanderen. Steunpunt beleidsparticipatie, 2009.

FOBE Ellen ea; *Het nieuwe strategische adviesstelsel in Vlaanderen. Een verbeteringsgerichte procesanalyse*, Bestuurlijke Organisatie Vlaanderen, Leuven, 2009.

FOBE, Ellen en Marleen BRANS, *Toekomstverkennen bij de Vlaamse overheid. Analyse van praktijken en doorwerking. Rapport*, Bestuurlijke Organisatie Vlaanderen, Leuven, 2012.

FOBE, Ellen en Marleen BRANS, *Toekomstverkenningen in een beleidscontext. Theoretische beschouwingen over een geïnformeerde beleidspraktijk en de rol van beleidsgerichte toekomstverkenningen. Rapport*. Bestuurlijke Organisatie Vlaanderen, Leuven, 2012.

FOD Sociale Zekerheid, *Verdrag van de VN inzake de rechten van personen met een handicap – Werkforum. Synthese van de werkzaamheden*, 2010.

Fourth disability high level group report on the implementation of the UN convention on the rights of persons with disabilities, mei 2011.

Framework for the joint network of the state and territory disability advisory councils. Public report, Disability Advisory Council Network Secretariat. Office of the Disability Council of NSW, Sydney, 2006.

FRAWLEY, Patsie, *Participation in government disability advisory bodies in Australia: an intellectual disability perspective*, La Trobe University, Victoria, 2008.

GERMONPRE ea, *Van schietstand tot denktank. Bewonersplatforms als inspirerend model voor steden en gemeenten*, Samenlevingsopbouw Westhoek.

GOMIS, Agnes, *Interactief beleid. Nieuwe impulsen voor communicatie*, Samsom, Alphen aan de Rijn, 1999.

GRIP vzw, *Niets over ons, zonder ons! Hoe participatie ‘waar’ maken. Verslagenbundel studiedag*, GRIP, Brussel, 2009.

GRIP vzw, *Mensenrechten en handicap. Schaduwrapport Vlaanderen (België)* 2011.

GRIP vzw, *Inclusie Effectenanalyse. Een noodzakelijk beleidsinstrument dat bijdraagt tot de inclusieve maatschappij*, Brussel, maart 2006.

HENDRIKS, Sara, *Interactieve beleidsvorming. Handreikingen als brug tussen theorie en gemeentelijke praktijk. Een exploratief onderzoek*, Universiteit Utrecht, 2006.

Het Vlaamse regeerakkoord 2009-2014,
http://iv.vlaanderen.be/nlapps/data/docattachments/Regeerakkoord_2009_NL.pdf

HUGE, Jean, *Institutionele context van duurzaamheidsbeoordeling naar een Vlaamse impactanalyse*, Steunpunt beleidsrelevant onderzoek 2007-2001, Katholiek Universiteit Leuven, Leuven, 2009.

Implementatie van het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. Eerste periodiek verslag van België, juli 2011.

“Interview met Victoria Verlinden”, in *It's the culture, Stupid*, uitgave van de Verenigde Verenigingen.

Involving disabled people: an introduction, Office for disability issues, Londen, juli 2010.

Jaarverslag van het VGPH 2011, geconsulteerd via
<http://www.vgph.be/system/files/VGPH%20Jaarverslag%202011.pdf>

JANSSENS Herman, *Snelberichten*, november 2011.

KEYGNAERT, Ines ea, *Participatie aan het lokaal sociaal beleid van groepen met minder behartigde belangen. Participatiehefboom handvatten*, Samenlevingsopbouw Vlaanderen, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, 2005.

KEYGNAERT, Ines ea, *Participatie aan het lokaal sociaal beleid van groepen met minder behartigde belangen. Participatiehefboom leidraad*, Samenlevingsopbouw Vlaanderen, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, 2005.

KEYGNAERT, Ines ea, *Participatie aan het lokaal sociaal beleid van groepen met minder behartigde belangen. Participatiehefboom methodes*, Samenlevingsopbouw Vlaanderen, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, 2005.

Le Bureau Fédéral de l'Égalité pour les personnes handicapées: mandate, activités, prestations, Département fédéral de l'intérieur DFI, 2006.

LIEVEYNS, Nancy, “Niets over ons zonder ons. Hoe participatie waar maken”, in: *Ervaringsdeskundigheid van personen met een handicap. Niets over ons zonder ons! Hoe participatie waar maken*, GRIP, Brussel, 16 februari 2009, p 78-85.

LINDEMAN Leonie en Niek REULINK, *Kwalitatief onderzoek. Participerende observatie*, s.l., 2005.

LOYENS Kim en Steven VANDEWALLE, *Methoden en technieken van burgerparticipatie: strategieën voor betrokkenheid van burgers bij het federaal plan duurzame ontwikkeling*, Inst. van de Overheid, KULeuven, 2006.

LOYENS, Kim en Steven VAN DE WALLE, *Duurzame ontwikkeling, duurzaam participeren. Beter beleid door participatie*, Instituut voor de overheid, Katholieke Universiteit Leuven, 2006.

MDAC, *Building the architecture for change. Guidelines on article 33 of the UN convention on the Rights of persons with disabilities*, MDAC, 2011.

MERTENS, Stefan, *Burgerschap en democratie in een veranderende wereld*, Academia Press, Gent, 2009.

MICHAILAKIS, Dimitri, *Government implementation of the standard rules as seen by member organizations of Inclusion International*, 1997.

MINDERHEDENFORUM vzw, *Meer en beter werk voor etnisch- culturele minderheden. Aanbevelingen van het Minderhedenforum*, februari 2010, geconsulteerd via http://www.minderhedenforum.be/documents/werk_aanbevelingen.pdf

NDAC, *Preliminary Submission to the productivity commission inquiry into the disability discrimination act*, National Disability Advisory Council, Canberra, 22 augustus 2003.

Overzicht van de strategische adviesraden in Vlaanderen, http://www.deverenigdeverenigingen.be/images/stories/Bestanden/Overzicht/Overzicht_SAR_11012_0_deel1.pdf

PASMA, Eduard, *Het participatie proces in de representatieve democratie. Over participatie bij de herinrichting van de uiterwaarden in Deventer en Arnhem*, masterproef Wageningen UR, 2009.

Passende publiekparticipatie. Een helder begrip, een gestroomlijnd product en vijf uitgangspunten voor maatschappelijk gedragen besluitvorming, Centrum voor publieksparticipatie, geconsulteerd via http://www.centrumpp.nl/Images/Whitepaper%20CPP%20Ingredi%C3%ABnten%20participatieplan_tcm306-298293_tcm318-301861.pdf

Plan van aanpak voor de Banne, een wooncorporatie in Amsterdam Noord, geconsulteerd via de website van de Banne, http://www.debanne.nl/fileadmin/user_upload/pdfs/pva13_participatie_en_organisatie.pdf

PRÖPPER, I.M.A.M. en D.A. STEENBEEK, "Interactieve beleidsvoering. Typering, ervaringen en dilemma's", in: *Bestuurskunde*.

PRÖPPER, I.M.A.M., en H. TER BRAAK, "Interactie in ontwikkeling", in: *Bestuurskunde*, 1996/8: p 356-368.

PRÖPPER I.M.A.M. en D.A. STEENBEEK, *De aanpak van interactief beleid: elke situatie is anders. Eindrapportage evaluatie van interactieve methoden*, Partners & Pröpper, Amsterdam, 1999.

PRÖPPER, I.M.A.M., *Interactief beleid: naar een vernieuwing van communicatie, organisatie en politiek bestuur*, Samsom, Alphen aan de Rijn, 1999.

PRÖPPER, I.M.A.M., *De aanpak van interactief beleid. Bestuurskundige handleiding voor de opzet en uitwerking van interactieve beleidsontwikkeling aan de hand van theorie en praktijkinzichten*, Centraal Boekhuis, 2009.

PRÖPPER, I.M.A.M., ea, *Interactieve beleidsvoering. De binnenkant van het proces*, VNG Uitgeverij, 1999.

PRÖPPER I.M.A.M. en D.A. STEENBEEK, *De aanpak van interactief beleid: elke situatie is anders. Eindrapportage evaluatie van interactieve methoden*, Partners & Pröpper, Amsterdam, 1999.

PRÖPPER, I.M.A.M., *Interactief beleid: naar een vernieuwing van communicatie, organisatie en politiek bestuur*, Samsom, Alphen aan de Rijn, 1999.

Protecting and promoting the rights of persons with disabilities in Europe: towards full participation, inclusion and empowerment, Swedish conference on UN Disability Convention of Europa Disability Action Plan, Council of Europe, Straatsburg, 29-30 oktober 2008.

RUTS, Katrijn, *Inclusiespiegel Vlaanderen. De deelname van personen met een beperking aan de samenleving*, GRIP, Brussel, 2006.

SAMENLEVINGSOPBOUW VLAANDEREN, *Participatiehefboom: methodes*, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap ea, 2005

Samenwerkingsprotocol tussen de federale staat en het centrum voor gelijke kansen en voor racismebestrijding krachtens toepassing van artikel 33§2 van het verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap.

SANDERS, F.B.M., "Succes- en faalfactoren en departementen: management van verwachtingen?", in: *Adviseren aan de andere overhead. Verslag van de invitational conference gehouden op 16 juni 2005 in de Gothische zaal van de Raad van State te Den Haag*, Zoetemeer, 2005, p 18-27.

SCHOONHEIM, Jacqueline, *Tijd voor een Nederlandse disability strategie en het plan van aanpak. Buitenlandse ervaringen met implementatie van het VN-verdrag.*, Coalitie voor inclusie, 2011.

SIEBENS, Herman, *Over inspraak gesproken*, Garant, Leuven, 1998.

SINT, M. "De visie van de adviesvrager", in: *Adviseren aan de andere overhead. Verslag van de invitational conference gehouden op 16 juni 2005 in de Gothische zaal van de Raad van State te Den Haag*, Zoetemeer, 2005, p 37-42.

SLIJTEMA, T.B, "Wet maatschappelijke ondersteuning", in: *PS- special rond WMO*, Kluwer, 2006 (4).

SMIT Oscar, *Participatie en bestuurlijke besluitvorming. Verslag van een onderzoek naar het contact tussen bestuursorganisaties en individuele burgers*, Samsom Uitgeverij, Alphen aan de Rijn, 1974.

SOCIO ECONOMISCHE RAAD VAN VLAANDEREN, *Wetgevingsprocedures, -structuren en – instrumenten in Vlaanderen: een evaluatie van jaar wetgevingsbeleid in Vlaanderen. Achtergronddocument bij het SERV-advies "Beter regelgeving voor een effectieve en efficiënte overheid en meer welvaart en welzijn"*, SERV, 2010.

SOK, Karin, *Transitie en transformatie in medezeggenschap*, Movisie, Utrecht, s.d.

SOK, Karin ea, *Cliëntenparticipatie in beeld. Inventarisatie praktijkvoorbeelden van cliëntenparticipatie*, Movisie, Utrecht, 2009.

SOREE, Viviane, "Beleidsparticipatie", in: *Ervaringsdeskundigheid van personen met een handicap. Niets over ons zonder ons! Hoe participatie waar maken*, GRIP, Brussel, 16 februari 2009, p31-36.

SPRUYTE Mieke ea, *Participatie van kansengroepen aan het beleid van de stad Roeselare*, Samenlevingsopbouw West-Vlaanderen, 't Hope en Welzijnsschakel, 2009.

STARKE, Frank, *Cultuur in samenspraak? Evaluatie van een interactief beleidsproces*, Universiteit Twente, Enschede, 2009.

STROOBANTS, E. en L. VICTOR, *Beter bestuur – een visie op een transparant organisatiemodel voor de Vlaamse administratie*, Brussel, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, 2000.

Study on the implementation of article 33 of the UN convention on the rights of persons with disabilities in Europe, UN Human Rights – Office of the High Commissioner, s.l., s.d.

STUURGROEP BETER BESTUURLIJK BELEID, *Oprichting van een strategische adviesraad. Type oprichtingsdecreet*, Vlaamse Overheid, Brussel, 2002.

Uitnodiging voor het symposium Deelname van personen met functiebeperkingen aan het gemeentelijke leven in het Vlaamse parlement op 20 maart 2012, Tolbo, via http://www.v-ict-or.be/assets/4f620316aa6d633195000004/2012_TolBo%20-%20Programma%20Symposium%20-%20Toegankelijk.pdf

VANCOPPENOLLE, Diederik en Marleen BRANS, *Spoor beleid*, Steunpunt beleidsrelevant onderzoek. Bestuurlijke organisatie Vlaanderen, Katholieke Universiteit Leuven, Leuven, s.d.

VAN DAMME Jan en Marleen BRANS, *Inspraak organiseren. Een analyse van drie Vlaamse inspraakprocessen*, Bestuurlijke Organisatie Vlaanderen. Steunpunt beleidsparticipatie, s.d.

VAN DAMME Jan en Marleen BRANS, *Over het design en management van inspraakprocessen*, Bestuurlijke Organisatie Vlaanderen, KULeuven, 2008.

VAN DAMME Jan en Marleen BRANS, *Public participation and the quest for policy legitimacy*, ECPR Joint Sessions, Sankt Gallen, april 2011.

VAN DAMME Jan en Marleen BRANS, *Publieksconsultatie als gangmaker voor een meer legitiem beleid. Rapport*, Bestuurlijke Organisatie Vlaanderen. Steunpunt beleidsparticipatie, s.d.

VAN DER AREND, Sonja, *Pleitbezorgers, procesmanagers en participanten. Interactief beleid en de rolverdeling tussen de overheid en burgers in de Nederlandse democratie*, Eburon, Delft, 2007.

VAN DER STEEN, Martijn en Mark VAN TWIST, *Op weg naar de doe het zelf democratie. Van burgerparticipatie naar overheidsparticipatie?* Commissie Lemstra, 2008.

VAN DETH, Anna, ea, *Aan het woord. Portretten van ervaringsdeskundigen*, Movisie, Utrecht.

VAN ROBAEYS, Bea, ea, *(G)een blad voor de mond. Spanningsvelden bij de participatie van armoedeverenigingen aan het armoedebeleid*, Academia Press, Gent, 2005.

VAN TWIST, M.J.W., "De relatie tussen adviesraden en departementen: management van verwachtingen?", in: *Adviseren aan de andere overheid. Verslag van de invitational conference gehouden op 16 juni 2005 in de Gothische zaal van de Raad van State te Den Haag*, Zoetemeer, 2005, p 28-36.

VAN WOERKUM, *Communicatie en interactieve beleidsvorming*, Bohn Stafleu Van Loghum, Houten/Diegem, 1997.

VEENMAN, Rob, *Interactie en participatie. De praktijk van communicatief handelen*, 2000.

VERENIGDE NATIES – MENSENRECHTEN, *Study on the Implementation of Article 33 of the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities in Europe*, Europe Regional Office.

VERHAEGHE, Bart, ea, *It's the culture stupid! Sporen naar een andere beleidscultuur*, Verenigde Verenigingen, Vaes Printing, 2011

Visietekst Middenveld en diversiteit, <http://www.deverenigdeverenigingen.be>

VN verdrag voor de rechten van personen met een handicap, geconsulteerd via <http://www.ond.vlaanderen.be/leerzorg/VN/verdrag.pdf>

VOORTMAN, Henrieke, *Interactief beleid dat tot iets leidt. een adviesrapport over de kwaliteit van het proces van interactieve beleidsontwikkeling van de gemeente Zwolle*, Saxion Hogeschool Enschede, Zwolle, 2008.

VROM, *Praktische gids voor burgerparticipatie*, Ministerie van VROM, Den Haag, sd.

WADDINGTON, Lisa, *Reflections on the establishment of a framework to promote, protect and monitor implementation of the CN Convention on RPD art. 33 §2 by EU*, Maastricht University, 2011,

WARBURTON, Diana, *Making a difference. A guide to evaluating public participation in central government*, Department for Constitutional Affairs, Londen, sd.

WORLD HEALTH ORGANISATION, *World report on disability, 2011*, geconsulteerd via http://www.who.int/disabilities/world_report/2011/factsheet.pdf

Websites

Begrippenlijst van GRIP vzw, geconsulteerd via <http://www.gripvzw.be/begrippenlijst/597-empowerment.html>

Website van de ACT, http://www.dhcs.act.gov.au/disability_act/vision_and_values

Website van de Behindertenbeauftragter, geconsulteerd via http://www.behindertenbeauftragter.de/DE/Home/home_node.html

Website van de Bundesbehindertenbeirat, geconsulteerd via www.bizeps.or.at/gleichstellung/rechte/bbg.php

Website van Egalité Handicap, geconsulteerd via <http://www.egalite-handicap.ch/le-conseil.html>

Website van de CG-Raad in Nederland, geconsulteerd via http://www.cg-raad.nl/over_ons/missie.php

Website van de Commission wallonne pour des personnes handicapées, geconsulteerd via http://www.awiph.be/AWIPH/missions_fonctionnement/CCWPH/CCWPH.html

Website van Le Conseil consultatif bruxellois francophone de l'aide aux personnes et de la santé, geconsulteerd via <http://phare.irisnet.be/conseil-consultatif/introduction/>

Website van le Conseil National Handicap, geconsulteerd via <http://cnhandicap.org/>

Website van het Conseil Supérieure pour Personnes handicapées, geconsulteerd via <http://www.sante.public.lu/fr/systeme-sante/acteurs/ministere-famille/conseil-sup-handicapees/index.html>

Website van het Consiliul național al dizabilității din România, geconsulteerd via <http://cndr.anvr.ro/>

Website van het Consiglio Nazionale sulla Disabilità, geconsulteerd via www.cnditalia.it/

Website van Danish national Council on Disability, geconsulteerd via <http://www.disability.dk>

Website van Deutsche Behindertenrat, geconsulteerd via <http://www.deutscher-behindertenrat.de/>

Website van Equality 2025, geconsulteerd via <http://odi.dwp.gov.uk/equality-2025/index.php>

Website van de ESAEA, geconsulteerd via <http://www.esaea.gr/>

Website van de Estonian Chamber on Disability, geconsulteerd via <http://epikoda.ee/index.php?op=2&path=IN+ENGLISH>

Website van het Gebruikersoverleg Handicap en Arbeid, geconsulteerd via <http://www.handicapenarbeid.be/Applicaties/gebruikersoverleg handicap en arbeid/cms/php/Home.php?-view=form&-findany>

Website van Handisam, geconsulteerd via <http://www.handisam.se/>

Website van Harvard Law School Project on Disability, <http://www.hpod.org>

Website van de Jongerenambassadeurs, http://www.jongerenambassadeurs.be/participatie/?page_id=183

Website van het Kleines Forum, geconsulteerd via <http://www.dpb.be/>

Website van Krajowa Rada Konsultacyjna, geconsulteerd via <http://www.niepelnosprawni.pl/ledge/x/25948>

Website van Lithuanian Forum for the disabled, geconsulteerd via http://www.easy.lit:8081/index.php?option=com_content&view=article&id=58&Itemid=11&lang=en

Website van de Minnesota State Council on Disability, <http://www.disability.state.mn.us/about-us/>

Website van National Commission Persons with Disability (Malta), geconsulteerd via <http://www.knpd.org/>

Website van het National Council on Disability, geconsulteerd via <http://www.ncd.gov/resources>.

Website van Национален съвет на хората с увреждания (НСХУ), geconsulteerd via <http://www.disability-bg.org/bg/nshu.php>

Website van de National Disability Authority, geconsulteerd via <http://www.nda.ie/>

Website van de Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap, geconsulteerd via <http://ph.belgium.be/view/nl/csnph.html>

Website van de Nationale Raad voor personen met een Handicap Letland, geconsulteerd via <http://www.lns.lv/lat/?doc=3892>

Website van de Nationale Unesco-commissie, <http://www.unesco-vlaanderen.be/2010/5/21/vlaamse-unesco-commissie>.

Website van Norwegian State Council on disability, geconsulteerd via <http://www.regjeringen.no/en/dep/bld/Topics/equality-and-discrimination/disabled-people/the-norwegian-state-council-on-disabilit.html?id=511838>

Website van Österreichische Arbeitsgemeinschaft für Rehabilitation, geconsulteerd via <http://www.oear.or.at/>

Website van de Ouderenraad, geconsulteerd via <http://www.vlaamse-ouderenraad.be/page?orl=3&ssn=&lng=1&pge=596>

Website van Participatiewijzer, geconsulteerd via www.participatiewijzer.nl

Website van de Riksomfattande handikappradet (Finland), geconsulteerd via http://www.vane.to/index.php?option=com_content&view=article&id=130%3Acouncils-on-disability-an-impetus-to-disability-policies&catid=2&Itemid=13

Website van de Swedish Disability Federation, geconsulteerd via <http://www.hso.se/vi-ar-handikappforbunden/In-English/>

Website van het Unescoplatform Vlaanderen, <http://unesco-vlaanderen.be/over-ons>

Website van de Verenigde Verenigingen, geconsulteerd via <http://www.deverenigdeverenigingen.be/>

Website van de Verenigde Naties – mensenrechten
<http://www.ohchr.org/SP/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=11673&LangID=E>.

Website van de VN- mensenrechten,
<http://www.ohchr.org/SP/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=11673&LangID=E>

Website van de Vlaamse Jeugdraad, Website van de Vlaamse Jeugdraad over hun missie,
<http://www.vlaamsejeugdraad.be>

Website van het Vlaams Patiëntenplatform, geconsulteerd via
<http://www.vlaamspatientenplatform.be>

Website van de Vlaamse Vereniging Steden en Gemeenten vzw, geconsulteerd via www.vvsg.be

Website van de Vlaamse overheid over Beter Bestuurlijk beleid,
<http://www2.vlaanderen.be/bbb/krachtlijnen/basisprincipes/primaat.htm>

Website van de Vlaamse Overheid over het Minderhedenforum, geconsulteerd via
<http://www.vlaanderen.be/nl/overheid/werking-vlaamse-overheid/lokale-en-provinciale-werking/minderhedenforum>

Website van de Vlaamse Overheid over de strategische adviesraden
<http://www2.vlaanderen.be/bbb/woordenlijst/index.htm#Strategischeadviesraad>

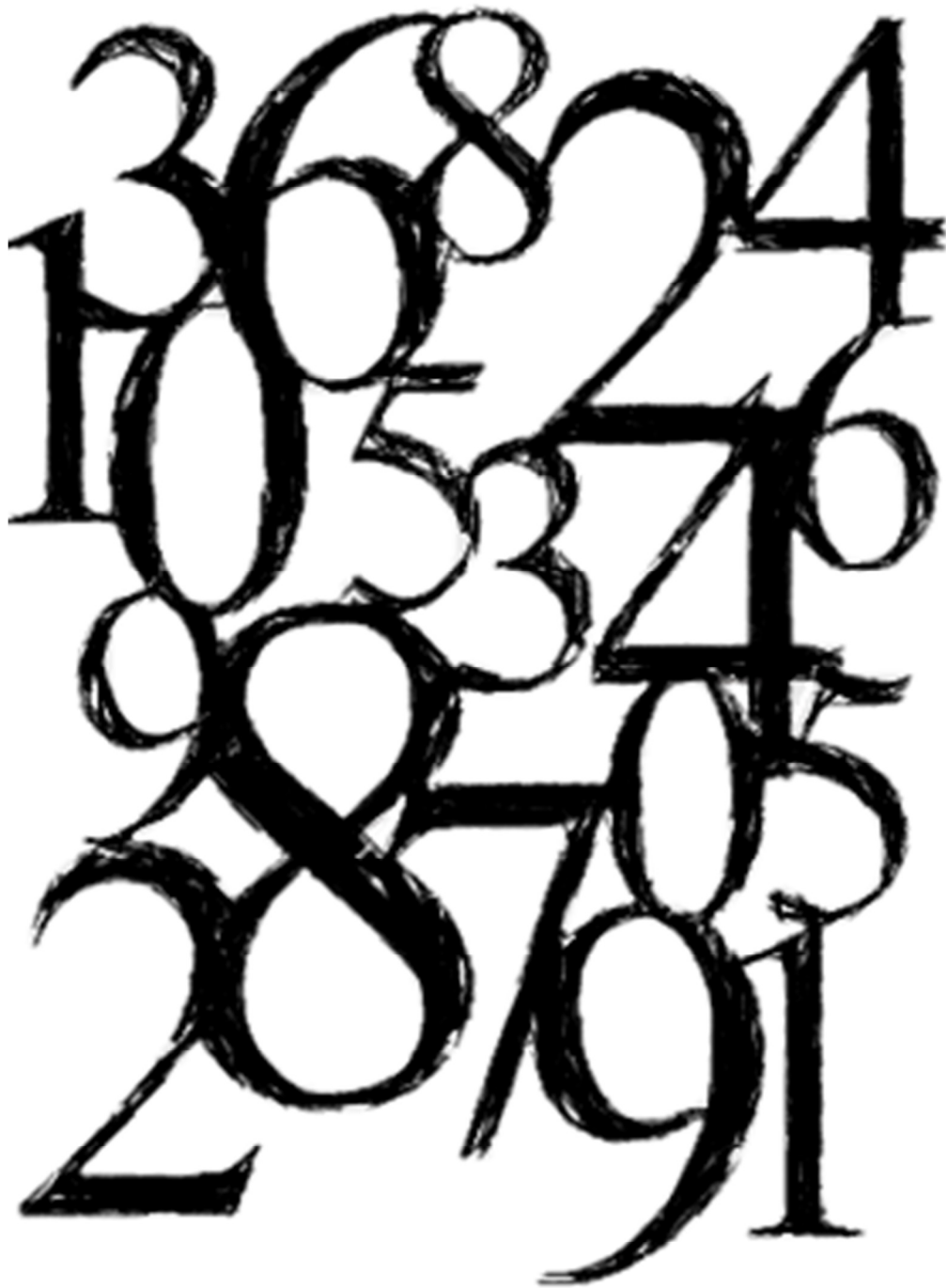
Website van de Vlaamse overheid in verband met beleidscoördinatie, geconsulteerd via
<http://www.wetsmatiging.be/node/9300?width=1000>

Website van de Vlaamse overheid in verband met de regelgevingsagenda geconsulteerd via
<http://www.bestuurszaken.be/regelgevingsagenda>

Website van de Výbor pre osoby so zdravotným postihnutím (Slowakije), geconsulteerd via
<http://www.mensiny.vlada.gov.sk/25355/vybor-pre-osoby-so-zdravotnym-postihnutim.php>

Wikipediawebsite van Lika Unika, geconsulteerd via http://sv.wikipedia.org/wiki/Lika_Unika

Wikipediawebsite over *Nothing about us without us*,
http://en.wikipedia.org/wiki/Nothing_About_Us_Without_Us

Iedereen telt mee...

Met steun van de
Vlaamse overheid

